

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

**Investește in oameni!
FONDUL SOCIAL EUROPEAN
UEFISCDI**

Codul proiectului: **2864**

Titlul proiectului: **Calitate și Leadership pentru Învățământul Superior Romanesc
(Quality and Leadership for Romanian Higher Education - QLHE)**

“Diferențierea instituțiilor de învățământ superior din România”

Coordonator:

Prof. Univ. Dr. Paul Șerban AGACHI, Universitatea „Babeș-Bolyai”

Autori:

Prof.univ.dr. Dragoș CIUPARU
Prof.univ.dr. Radu DAMIAN
Prof.univ.dr. Daniel DAVID
Cercetator dr. Răzvan FLORIAN
Prof.univ.dr. Romiță IUCU
Prof.univ.dr. Andrei MARGA
Prof.univ.dr. Adrian MIROIU
Prof.univ.dr. Panaite NICA
Prof.univ.dr. Adrian OPRE
Prof.univ.dr. Dan POTOLEA
Lector.univ.dr. Veronica REBREANU
Asist.univ.dr. Romana CUCURUZAN
Drd. Dorin C. DOMUȚA
Asist.univ.drd. Camelia MORARU
Drd. Viorel PROTEASA
Prep.univ.dr. Silviu TIȚĂ
Drd. Eunicia TRIF
Dr. Remus ȚIȚIRIGĂ

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Cuprins

Introducere.....	3
1. Obiective și instrumente ale diversificării	5
2. Diferențierea universităților din România	11
2.1. Diferențierea Universităților prin prisma Cercetării Științifice	14
2.2. Diferențiere în funcție de activitatea didactică	18
2.3 Diferențierea în funcție de serviciile prestate pentru comunitate	315
2.4. Diferențierea instituțiilor de învățământ superior – componentele mărime și locuție.....	46
2.5 Internaționalizarea ca misiune suport și evaluarea ei.....	48
2.6 Clasificarea globală pe baza dimensiunilor combinate	54
3. Metodologia de diferențiere	66
3.1. Analiza cadrului legislativ	66
3.2. Finanțarea diferențiată a universităților.....	83
3.3. Alte implicații ale diferențierii universităților	129
3.4. Structura și activitățile Agenției de clasificare a universităților	132

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Introducere

Diferențierea instituțiilor de învățământ superior presupune o specializare și delimitare a rolurilor și funcțiilor acestora:

- a. *pe orizontală* – diferențiere în funcție de *tipul de instituție* – colegii versus universități, *tipul de finanțare* – instituții publice sau private, programele academice oferite – licență, masterat, doctorat, *specializarea instituțională* – universități tehnice, de medicină, de arte, etc.
- b. *pe verticală* - între instituții din aceeași categorie dar care înregistrează performanțe diferite în atingerea obiectivelor propuse și a implementării misiunii/misiunilor instituționale asumate¹.

Diferențierea pe verticală implică abordarea calității (alegerea unui mix în termeni de calitate a facultății, a studenților, a cercetării, precum și intensitatea relației cu mediul economic), în timp ce diferențierea pe orizontală se axează pe locație și curriculum². O altă dihotomie³ distinge între diferențierea internă (intra-instituțională) și diferențierea externă (inter-instituțională).

Tipologia diferențierii a fost detaliată de Birnbaum⁴, acesta identificând șapte tipuri:

- Diferențiere sistemică (instituțiile din HE se diferențiază după tipuri, dimensiune, control);
- Diferențiere structurală (diferențiere instituțională de natură legal-istorică sau care decurge din distribuția autorității);
- Diferențiere programatică (bazată pe tipul de programe de studii oferite, misiune, programe și servicii);
- Diferențiere procedurală (diferențiere pentru triada: predare, învățare, servicii suport);
- Diferențiere reputațională (diferențe de status și prestigiu);
- Diferențiere constitutivă (diferențiere bazată pe tipul de beneficiari ai serviciilor oferite de universitate);
- Diferențiere culturală (diferențiere bazată pe valori socio-culturale).

Prezentul proiect își propune, la nivel național, analiza fezabilității unei **diferențieri bazate pe misiunea centrală**, principală asumată de universitate, ca fiind caracteristica sa definitorie. Modelul nu susține unidimensionalitatea dezvoltării universitare, centrate pe o singură misiune, ci o diferențiere în funcție de accentul pus pe realizarea uneia sau alteia dintre misiunile specifice unei instituții de învățământ superior – predare, cercetare, relație cu societatea, misiunea culturală, etc.

Diferențierea, diversificarea misiunii și rolurilor universității este un important mecanism de alocare internă, pe baze sustenabile și eficiente, a resurselor financiare și un mecanism care, la nivel de sistem, este menit să permită o competiție reală și să stimuleze impactul universității asupra mediului socio-economic și cultural regional, național și internațional, nu doar în ceea ce privește cercetarea științifică.

Existența unor mecanisme de finanțare care încurajează doar excelența și performanța în cercetare are puternice implicații în ceea ce privește orientarea universităților strict pe performanța în cercetare și mai puțin sau deloc pe atingerea excelenței în ceea ce privește predarea sau rolul universității în dezvoltarea comunității sale locale regionale⁵. Aceste misiuni trec în plan secundar, de obicei neexistând nici

¹ Kitagawa, F., Oba, J. (2009), *Managing Differentiation Of Higher Education System In Japan: Connecting Excellence And Diversity*, Springerlink

² Aghion, P. et al. (2008), *Higher aspirations: An agenda for reforming European universities*, Bruegel Report.

³ Frans van Vught, (2007), *Diversity and Differentiation in Higher Education Systems. Challenges for the Knowledge Society*, www.uhr.no/documents/Fran_van_Vught_text.pdf

⁴ Birnbaum (1983), în Van Vught, F. (2007) - *Diversity and Differentiation in Higher Education Systems. Challenges for the Knowledge Society*, www.uhr.no/documents/Fran_van_Vught_text.pdf

⁵ Kitagawa, F., Oba, J., 2009 - *Managing differentiation of higher education system in Japan: connecting excellence and diversity*, Springerlink

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

mecanisme de finanțare diferențiată pe baza performanțelor de acest tip; astfel, unul dintre efectele majore pe termen lung este scăderea pregătirii profesionale a studenților.

În concordanță cu evoluțiile dezbaterilor din domeniul învățământului superior din ultimii ani din România, propunem o **diferențiere în funcție de cercetare, predare și relația cu societatea.**

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

1. Obiective și instrumente ale diversificării

Formularea problemei

Evoluția învățământului românesc în ultimii cincisprezece ani⁶ a evidențiat o tendință puternică a universităților, atât a celor publice cât și a celor private, spre omogenizare. Anume, chiar dacă punctele de plecare au fost diferite (iar obiectivele au fost uneori explicit formulate ca urmărind diferențierea – de ex., învățământul superior privat s-a prezentat la început ca o alternativă la cel de stat), ele au adoptat structuri și proceduri, practici foarte similare. Omogenitatea universităților de învățământ superior a devenit norma⁷: misiunile lor (așa cum sunt înscrise în Carta universitară) sunt cvasiidentice, structurile de organizare, tipurile de programe, conținutul acestora, procedurile și practicile privind desfășurarea activităților didactice, de cercetare, organizarea internă, relațiile cu alți actori etc., atunci când nu sunt pur și simplu copiate, diferă între ele cel mult incremental.

Desigur, ar fi greșit să se considere că instituțiile românești de învățământ superior sunt omogene, similare în cele mai semnificative caracteristici ale lor. Dimpotrivă, în cadrul diferitelor dimensiuni care vor putea fi identificate (vezi capitolele următoare), ele diferă foarte mult. Ceea ce vom sublinia aici este însă că, în prezent, stimulentele cele mai puternice acționează în contra acestei realități. De aceea, idealul unui sistem de învățământ românesc diversificat trebuie gândit în sensul descifrării acelor instrumente și acelor politici care să favorizeze diferențierea.

Procesul de omogenizare a avut două tipuri mari de consecințe. Mai întâi, în ultimul deceniu, universitățile românești s-au aflat tot mai mult într-o puternică competiție pentru resurse: pentru fonduri de la bugetul de stat (pentru finanțarea de bază, pentru investiții, pentru cercetare), pentru studenți, pentru cadre didactice. Pentru a avea acces la acestea, un mecanism important a fost acela ca universitățile să se asigure că sunt percepute ca organizații care oferă servicii de valoare; în acest sens, ele au adoptat practici care oferă legitimitate. Programele lor de studii sunt legal recunoscute, oferă diplome recunoscute de stat etc. În fața tuturor stakeholderilor (inclusiv studenți și angajatori ai absolvenților) legitimitatea lor nu trebuie să poată fi pusă sub semnul întrebării. Impresia generală este că o universitate care nu merge pe calea omogenizării, care nu va semăna în caracteristicile ei formale de bază cu universitățile mari, cu reputație ridicată, nu are șanse să fie recunoscută ca legitimă și, în consecință, ea va intra în declin.

Al doilea tip de consecințe este acela că practicile omogene inhibă soluțiile creative și permit răspunsuri care nu sunt întotdeauna cele mai adecvate cerințelor externe. Altfel spus, acest proces a scăzut performanța organizațiilor. Nu este vorba doar de alinierea spre o medie, ci, mai grav, de faptul că media performanțelor tinde să scadă în timp. Concluzia cu caracter mai general care poate fi formulată aici este că procesul de omogenizare a dus la scăderea performanțelor universităților românești, la apropierea de o medie care tinde să fie tot mai joasă. Omogenizarea este un răspuns la mediul competitiv în care se află universitățile românești, dar nu neapărat unul care să conducă la eficiență.

Înțelegerea factorilor care duc la omogenitate este importantă pentru a ajuta decidenții să construiască acele intervenții publice care să permită răspunsuri mai performante ale universităților. Este esențial să accentuăm că neluarea în considerare a acestor factori poate produce efecte perverse: pot fi propuse politici bine intenționate,

⁶ Avem în vedere perioada de după adoptarea principalelor legi în domeniu: legea nr. 88/1993 a acreditării; legea nr. 84/1995 a învățământului; legea nr. 128/1997 (Statutul personalului didactic).

⁷ Omogenizarea este un proces care se întâlnește nu doar la noi. Așa cum nota Birnbaum, „într-o perioadă de creștere fără precedent a educației superioare americane, numărul tipurilor instituționale diferite nu a crescut” (Birnbaum, R., *Maintaining institutional diversity*, San Francisco, Jossey-Bass, 1983, p. 143). Un studiu mai recent (Morphew, C.C., *Conceptualizing Change in the Institutional Diversity of U.S. Colleges and Universities*, *The Journal of Higher Education*, Vol. 80, No. 3, 2009, pp. 243 – 269) conchide că în S.U.A. în perioada 1972 – 2002 a avut loc o creștere zero în diversitatea instituțională din învățământul superior.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

dar răspunsurile actorilor implicați nu trebuie presupus că vor fi cele dorite. Dimpotrivă, există un pericol grav al apariției unor practici care pot denatura obiectivele formulate inițial.

Se pot distinge cel puțin trei modalități prin care se ajunge la omogenitatea instituțională⁸. Prima constă în mecanismele *mimetice*. Universitățile noi, sau cele lipsite de performanțe, tind să imite universitățile percepute ca fiind performante, de tradiție. Ele își adaptează structura organizațională potrivit modelelor existente, propun programe de studii de același tip (uneori cvasiidentice). Rezultatul este că, în timp, variațiile interinstituționale tind să se reducă, dar legitimitatea organizațiilor crește, chiar dacă aceste schimbări nu sunt neapărat corelate cu o eficiență mai ridicată. În România, acest fenomen a fost stimulat de factori precum schimbările mari în mediul social din ultimul deceniu și jumătate, de faptul că în această perioadă cererea de educație superioară a crescut, în timp ce instrumentele de care dispuneau universitățile pentru a face față acestor schimbări nu s-au dezvoltat sau adaptat la fel de rapid⁹.

Omogenitatea ca rezultat al unor mecanisme *normative* este de asemenea importantă. În această perioadă, în toate domeniile academice s-au format și s-au întărit normele privind tipul de acces la pozițiile didactice și s-au format rețele profesionale. Accesul în funcțiile de conferențiar universitar și de profesor universitar și dobândirea statutului de conducător de doctorat s-au realizat conform unor cerințe definite la nivel național¹⁰; în toate universitățile, persoanele cu capacitate de decizie au cunoscut și chiar s-au implicat în acest proces, iar rezultatul a fost o puternică uniformizare și omogenizare a activităților didactice și științifice.

Probabil însă că cei mai importanți factori care au condus la omogenizare și, în general, la izomorfismul instituțional sunt cei *coercitivi*. Două mari tipuri de presiuni constrâng organizațiile spre izomorfism. Există, mai întâi, coerciții cu caracter cultural. Un spirit liberal al epocii, așa cum a fost în România în ultimul deceniu al secolului trecut, a făcut ca cele mai multe universități să adopte practici și proceduri prin care libertatea academică a fost apreciată ca o valoare centrală; chiar dacă nu au fost sprijinite formal (sau au fost sprijinite foarte puțin în acest sens) de către stat, nu puține universități au adoptat politici prin care au urmărit diminuarea inegalităților de șanse pentru diferite persoane provenite din grupuri defavorizate, precum femeile, tinerii romi sau cei din mediul rural etc. La sfârșitul anilor '90 ideile despre universitatea antreprenorială au făcut ca multe universități să adopte practici inspirate din business, chiar în afara (puținelor) reglementări formulate de Ministerul Educației.

Cele mai importante efecte le au însă reglementările autorităților. Sigur, cadrul legislativ creat este în primul rând responsabil de formularea acelor stimulente care conduc spre omogenizare și izomorfism instituțional. Legile care au reglementat activitățile în învățământul superior, adoptate în anii '90, au produs cerințe stricte privind organizarea și structura universităților, privind tipurile de programe de studii care pot fi oferite (e de remarcat extrema simplificare a acestora, admiterea unui număr foarte redus de tipuri de programe și de tipuri de diplome ce pot fi oferite¹¹), privind politicile de personal etc.

Aceste presiuni spre omogenizare s-au manifestat și prin alte mecanisme, mai specifice. Vom menționa două dintre acestea ca exemple. Primul este cel al finanțării. CNFIS a elaborat un număr de indicatori care permit finanțarea universităților de stat în

⁸ DiMaggio, P.J., Powell, W.W., The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality. În W.W. Powell, P.J. DiMaggio (eds.), *The new institutionalism in organizational analysis*, The University of Chicago Press, Chicago, 1991.

⁹ Omogenizarea mimetică poate fi întâlnită și atunci când avem în vedere nu instituțiile de învățământ superior dintr-o țară, ci chiar politicile la nivel național. De pildă, procesul Bologna poate duce la un izomorfism accentuat. A se vedea, de ex., Dobbins, M., Knill, C., Higher Education Policies in Central and Eastern Europe: Convergence toward a Common Model?, *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 22, 3, 2009, pp. 397-430.

¹⁰ De CNATDCU.

¹¹ Mai mult, introducerea sistemului Bologna a eliminat distincția între, de ex, diplomele de învățământ universitar de scurtă și de lungă durată.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

funcție de modul în care sunt îndepliniți anumiți „indicatori de calitate”. Chiar dacă diferențele în privința sumelor pe care le primesc universitățile publice în funcție de aceste criterii nu sunt deosebit de ridicate, indicatorii propuși au generat o tendință foarte puternică a universităților de a satisface acești indicatori la un nivel cât mai ridicat. Unul dintre motive este că astfel ele își atrag o legitimitate mai puternică. Dar mecanismele și practicile dezvoltate de universități în acest sens au dus la o omogenizare foarte ridicată în ceea ce privește gestionarea resurselor umane, organizarea cercetării științifice, modalitățile de alocare a resurselor pentru dezvoltarea bazei materiale și managementul universitar. Nu se poate susține că realmente structurile și practicile adoptate au avut ca rezultat o creștere a calității activității universităților: în fapt, acesta nici măcar nu a fost obiectivul adoptării lor – care a constat mai degrabă în dorința de conformare la cerințele finanțatorului.

Probabil că unele dintre cele mai profunde efecte l-au avut procedurile de acreditare și, mai nou, cele de evaluare a calității: a programelor de studii, a instituțiilor însele, a proiectelor de cercetare și a structurilor de cercetare din universități, a calității personalului didactic, realizate de instituții precum Consiliul Național de Evaluare și Acreditare Academică (CNEAA) și apoi de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS), de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS) și de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU). Impactul acestor activități a fost mai extins și pentru că aceste proceduri vizează atât universitățile de stat cât și pe cele particulare. De asemenea, trebuie subliniat faptul că omogenizarea în acest sens nu vizează numai structura și activitățile din interiorul universităților, ci chiar scopul sau misiunea acestora: cum aceste proceduri nu disting între misiuni diferite, ele au stimulat omogenizarea misiunilor universităților românești¹². Să luăm exemplul procedurilor de acreditare a programelor de studii. Înființat prin Legea nr. 88/1993, CNEAA a impus respectarea acelorași standarde și acelorași scale pentru toate programele de studii de licență oferite de universitățile românești. Acest tip de omogenizare, de fapt tendința de copiere a modurilor de organizare a studiilor din universitățile percepute ca prestigioase de către universități emergente este denumită de unii autori *izomorfism mimetic*. Totuși, în atribuirea unor conotații exclusiv negative acestui tip de “izomorfism” trebuie să se țină seama de conceptul mai larg al *transferului de know-how*, care se petrece în toate domeniile, inclusiv în învățământul superior. Ca exemplu se pot da programul PHARE de sprijinire a managementului educational, programele TEMPUS, în care România a fost deosebit de activă iar participarea a fost considerată benefică. Problema nu este atât a modelului de organizare sau dezvoltare ales ci dacă aceste universități emergente s-au autoevaluat suficient de serios, dacă au urmat sau urmează un plan pentru a obține mijloacele necesare pentru a se apropia de modele pe care și le-au ales; dacă își justifică aspirațiile sau numai pretind că o fac etc. Organizarea cunoașterii academice, dar și a cercetării, pe discipline științifice validate de grupuri profesionale generează și stimulează asemănările în direcția unui *izomorfism normativ*. Izomorfismul normativ trebuie însă tratat diferențiat, în funcție de specificul instituției și al programelor de studii pe care le oferă. Astfel, regulile pe care trebuie să le respecte programele de studii care trebuie să ofere educație de calitate care conduce către ocupații legate de o profesie cu reguli

¹² Un exemplu convingător că omogenizarea de tip coercitiv nu produce eficiență și performanță poate fi derivat din analiza procedurilor CNATDCU. Timp de peste un deceniu, principalii indicatori luați în considerare (cel puțin în anumite domenii, cum ar fi științele socio-umane) în evaluarea candidaților la titlul de conferențiar universitar sau la cel de profesor universitar au vizat publicațiile de tip cărți și manuale. Candidații s-au adaptat rapid acestor solicitări; dar tocmai din cauza acestui tip de stimulente, publicarea de articole în reviste cu *peer review* a fost în general neglijată.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

precise, să zicem cu un "caracter vocațional" – cum sunt spre exemplu profesiile medicale, ingineria, contabilitatea etc. – sunt necesarmente mult mai "stricte" decât programele de studii cu "caracter larg, umanist" cum sunt de exemplu filosofia, literatura etc., pentru care flexibilitatea și diversitatea sporită sunt virtuțile care conduc la calitatea ridicată a unor astfel de programe.

În concluzie, în învățământul superior românesc s-a manifestat deja un proces extrem de puternic de omogenizare¹³. În pofida unor opinii destul de larg împărtășite, nu diferențierea, ci omogenizarea a fost rezultatul apariției unui mediu deosebit de competitiv în care au acționat în ultimul deceniu și jumătate universitățile românești. Procesul de omogenizare s-a produs prin interacțiunea dintre acțiunile universităților și cadrul instituțional existent: acest cadru a produs și menținut stimulente puternice care au condus la un remarcabil izomorfism organizațional. Dar omogenizarea a avut ca efect și o inhibare a acțiunilor în vederea creșterii performanțelor universităților, dacă nu chiar reducerea acestora.

Opțiunea de bază de la care plecăm este aceea că este necesară creșterea eficienței și performanțelor universităților românești. O mai mare diferențiere, o dezomogenizare a practicilor utilizate de către acestea poate fi un mecanism important care să sprijine acest proces. Atunci însă problema devine aceea de a găsi mijloacele prin care universitățile să fie determinate să se conformeze acelor stimulente care conduc la diferențiere.

Obiectivele diversificării

Diversitatea este o caracteristică de dorit a învățământului superior.

Această propoziție poate fi considerată ca formulare a unui ideal de atins prin politici publice care urmează să fie formulate.

Argumentele în favoarea unei mai mari diversități instituționale aduc în discuție faptul că în acest mod performanțele organizațiilor cresc, întrucât ele pot răspunde mai ușor nișelor extrem de diverse create într-o societate tot mai complexă. Cel puțin următoarele argumente merită să fie menționate¹⁴:

- O diversitate instituțională mai mare permite instituțiilor să își selecteze propriile misiuni și să își realizeze activitățile în raport cu acestea, să răspundă mai flexibil presiunilor venite dinspre societate¹⁵.
- O diversitate instituțională mai mare face mai accesibilă educația superioară; permite opțiuni de studiu mai mari pentru studenți, iar instituțiile de învățământ superior își pot adapta punctele forte pentru a satisface nevoile și abilitățile acestora.
- O diversitate instituțională mai mare devine o precondiție a libertății și autonomiei academice.

Dacă diversitatea este un obiectiv de atins, trebuie să identificăm domeniile în care diversitatea este de dorit și domeniile în care ea nu este astfel. Într-adevăr, se poate argumenta că uneori stimularea diversificării nu este cea mai înțeleaptă politică.

¹³ DiMaggio și Powell (1991) argumentează că rolul forțelor izomorfe e mai ridicat într-un domeniu precum învățământul superior din cauza a cel puțin trei caracteristici ale acestuia: scopurile (precum obținerea de cunoaștere sau producerea de absolvenți educați) sunt greu de măsurat; tehnologia (de ex., activitățile didactice) este neclară; actorii organizaționali sunt extrem de profesionalizați.

¹⁴ A se vedea, de ex., Stadtman, V. A., *Academic adaptations*, San Francisco, Jossey-Bass, 1980; *apud* Morphew, C.C., Conceptualizing Change in the Institutional Diversity of U.S. Colleges and Universities, *The Journal of Higher Education*, Vol. 80, No. 3, 2009.

¹⁵ E de subliniat că diversitatea instituțională a învățământului superior este corelată cu diversitatea societății. Nu putem dori un sistem diversificat de învățământ superior dacă, în același timp nu încurajăm dezvoltarea unei societăți diversificate în România.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Într-un important document elaborat de HEFCE se susține, de exemplu, că în cel puțin trei cazuri un tratament unificat este de preferat diversității¹⁶:

- Calitatea și standardele programelor de învățământ superior: fiecare student trebuie să primească o educație care să fie potrivită aspirațiilor, intereselor și aptitudinilor sale; dar nici o instituție nu poate să ofere programe de studii care să cadă sub un anumit standard de calitate. Pe de altă parte, procedurile de asigurare a calității vor trebui să încurajeze inovarea și creativitatea în designul și în furnizarea de programe de studii.
- Finanțarea programelor de studii: politicile de finanțare trebuie să asigure o balansare între obiective distincte și nu neapărat compatibile între ele, precum diversitatea instituțională, viabilitatea instituțională¹⁷ și echitatea în raport cu tipurile instituționale diferite. Pe de o parte, e nevoie ca activități didactice similare să fie finanțate la nivele similare (și în mod transparent, pe bază de formulă și ținând seamă de principiul că finanțarea urmează studentul). Pe de altă parte, trebuie ținut seamă de criteriile precum cele de echitate, care pot influența nivelul finanțării.
- Responsabilitatea publică: instituțiile de învățământ superior sunt, pe de o parte, responsabile pentru felul în care cheltuie banul public; pe de altă parte, ele trebuie să aibă libertatea a-l cheltui în moduri diferite și la fel de legitime pentru a-și atinge obiectivele.

Tipuri de diferențiere în învățământul superior

Diferențierea în învățământul superior poate fi analizată la nivelul sistemelor naționale de învățământ sau la nivel internațional. La nivel național, se pot avea în vedere trei aspecte¹⁸:

- 1) diversitatea tipurilor de instituții de învățământ superior;
- 2) diversitatea din interiorul tipurilor, dar și diversitatea din interiorul instituțiilor de învățământ superior;
- 3) diversitatea în privința capacității de a răspunde cerințelor de schimbare, de adaptare etc. În cele ce urmează vom avea în vedere prioritar diferențierile realizate potrivit primului aspect¹⁹.

Tipologizarea instituțiilor de învățământ superior se poate realiza pe mai multe criterii. O tipologie rezultată este validă numai dacă criteriul pe baza căruia a fost realizată este unul la rândul lui valid, acceptat pe anumite rațiuni. De asemenea dacă o tipologie este recunoscută ca validă, atunci dobândesc sens și instrumentele de politici care pot fi folosite pentru a stimula diversificarea. Pe lângă tipologiile diferențierii detaliate de Birnbaum, putem specifica și alte câteva tipuri care sunt adecvate sistemului românesc:

- 1) Diferențiere funcțională: determinată de centrarea pe activități didactice, didactice și cercetare sau prioritar de cercetare.
- 2) Diferențiere pe direcția ofertei: determinată de tipul de programe oferite (programe de licență, de masterat sau doctorat, ori o combinație a acestora).
- 3) Diferențiere de nișă: după criteriile precum mărime sau numărul de programe de studii oferite. Trebuie subliniat clar faptul că diferențierea instituțiilor de învățământ superior nu conduce la o singură tipologizare. Dimpotrivă, propunerea noastră se axează pe o diferențiere multidimensională.

¹⁶ Diversity in higher education: HEFCE policy statement, 2000, la http://www.hefce.ac.uk/pubs/HEFCE/2000/00_33.htm

¹⁷ Aceasta înseamnă că acest principiu nu implică finanțarea separată a unei instituții pentru ca aceasta să își păstreze independența. Pe de altă parte însă, dacă diversitatea poate însemna și diversitate în privința mărimii între instituțiile de învățământ superior, atunci nici comasarea nu este un obiectiv absolut.

¹⁸ *Diversity in higher education: HEFCE policy statement*, 2000, par. 14.

¹⁹ Pentru diferite tipuri de diferențieri, a se vedea și P. Ș. Agachi (coord.), *Raport privind modele de evaluare, diferențiere, benchmarking și ierarhizare a universităților*, UEFISCSU, 2009.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Fiecare instituție de învățământ superior va fi caracterizată prin cel puțin opt criterii. Aceste criterii vor putea fi, de bună seamă, ponderate. De exemplu, criteriul funcțional (care privește centrarea pe activități didactice, didactice și de cercetare sau prioritar de cercetare) are de multe ori un rol covârșitor, fie și pentru faptul că ponderea cea mai mare a fondurilor publice se distribuie în raport cu criteriul care fundamentează această tipologie²⁰. Dar dacă acesta este absolutizat, există riscul de a crea o rezistență foarte ridicată și nemulțumire în învățământul superior și, mai important, o tendință a organizațiilor de a promova mecanisme, de a crea presiuni prin care diferențele dintre instituții să se reducă în timp. Ca urmare, obiectivul diferențierii trebuie formulat astfel încât să se asigure o *diferențiere multidimensională*.

Instrumente de diferențiere

Cum se poate ajunge la diferențiere? Pentru a avea o imagine clară a situației, să considerăm următoarea schemă: unitatea de studiu este comportamentul unei organizații, anume instituția de învățământ superior (IIS). Ea acționează ținând seamă de costurile pe care le are și de beneficiile estimate. De asemenea, comportamentul ei este constrâns de cadrul instituțional în care acționează, precum și de fenomene sau procese de natură neinstituțională, care provin din mediul exterior.

Schimbările în mediul extern IIS pot avea un caracter neinstituțional: astfel, există schimbări în stilul de viață și în valorile studenților, schimbări în ce privește fluxurile de studenți (în următorii ani vom avea o reducere accentuată acestor fluxuri în România), schimbări în ce privește tipul de persoane care se adresează universității (de exemplu, creșterea rolului educației permanente va face ca IIS să se adreseze tot mai mult nu persoanelor tinere, ci celor de vârstă mijlocie), schimbări în ce privește cerințele pieței forței de muncă (dacă se cer de exemplu competențe practice mai specifice etc.). Aceste influențe externe cer răspunsuri clare din partea IIS și pot conduce la o anumită diferențiere a acestora, dincolo și într-o anumită măsură independent de cadrul instituțional în care ele acționează²¹.

Cu toate acestea, cele mai importante mecanisme de atingere a unei diferențieri mai mari sunt cele instituționale. Schimbarea regulilor, a normelor în care acționează IIS reprezintă mijlocul prin care sunt aplicate alte stimulente care determină IIS să acționeze într-un alt mod. Reguli noi înseamnă constrângeri noi, de aceea înseamnă și răspunsuri noi din partea IIS. E crucial să observăm că apariția unei reguli noi, care urmărește un anumit rezultat, nu înseamnă și că nu vor exista efecte perverse. IIS se adaptează în funcție de propriile obiective, iar rezultatul obținut va fi întotdeauna un mix între ceea ce urmărește mecanismul formal și obiectivele fiecărei IIS și constrângerile informale existente. De asemenea, schimbarea cadrului instituțional nu înseamnă numai formularea unei reglementări noi, ci de multe ori înseamnă instituirea unor mecanisme, practici speciale. În proiectul de față, propunem măsuri la nivel de sistem care ar putea duce la o diferențiere a universităților pe principiul „parity of esteem”: toate tipurile de universități sunt importante pentru dezvoltarea societății cu multiplele ei componente.

²⁰ Ca și în alte țări, distribuția actuală a fondurilor pentru cercetare este extrem de diferențiată. Doar 6 instituții de învățământ superior acreditate, dintr-un total de 85, au atras peste jumătate din banii publici alocați pentru cercetare (51,14%), iar 3 universități (*i.e.*: Universitatea Babeș- Bolyai din Cluj-Napoca, Universitatea Politehnică din București, Universitatea din București) au reușit performanța de a câștiga aproape o treime din fonduri (32,36%). În plus, puțin peste 20% dintre universitățile românești au concentrat peste 90% din fondurile pentru cercetare alocate prin concurs. Vezi Vlăsceanu, L., Hâncean, M.G., Voicu, B., *Starea Calității în Învățământul Superior. Barometrul calității – 2009*, Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, p. 21; la <http://proiecte.aracis.ro/academis/asiurarea-calitatii-invatomantului-universitar/rezultate/>.

²¹ Cf. Kraatz, M.S., Zajac, E.J., Exploring the limits of the new institutionalism: The causes and consequences of illegitimate organizational change, *American Sociological Review*, 61, 1996, pp. 812–836.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

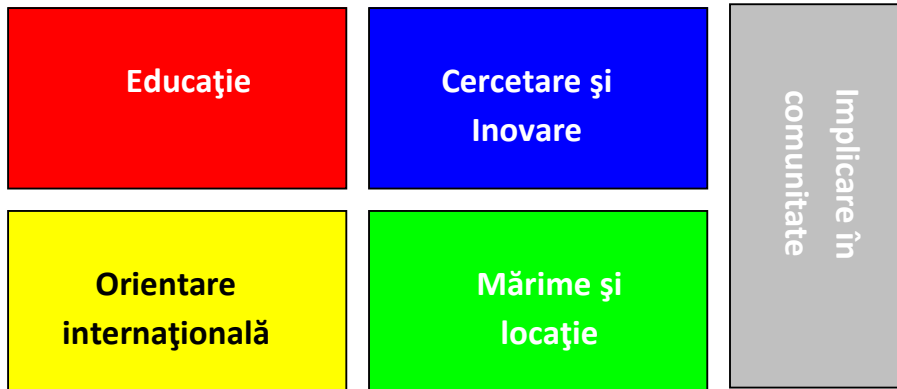
2. Diferențierea universităților din România

Criteriile și indicatorii propuși pentru diferențierea universităților din România sunt conceptualizați pornind de la experiența internațională și națională, acolo unde aceasta s-a conturat deja, pentru fiecare tip de diferențiere propusă.

Criterii și indicatori²²

O primă versiune a clasificării europene este bazată pe interacțiunea cu factorii interesați, analiza surselor de date existente, studii de caz aprofundate, sondaje pentru evaluarea relevanței, validității, încrederii și fezabilității clasificării. Această primă versiune ia în calcul dimensiuni grupate în 5 mari categorii. Van Vught²³ le prezintă după cum urmează:

Dimensiuni propuse pentru clasificarea europeană

Pentru componenta *educație*, se propun să se ia în considerare:

- Cel mai înalt program de pregătire /diplomă oferit
  - Număr de diplome acordat per nivel
- Mixul de specializări/domenii oferite
- Orientarea programelor
  - Număr de programe oferite pentru profesii acreditate
- Implicarea în LLL (învățarea pe parcursul vieții)
  - Număr de studenți maturi (peste 30 de ani) ca procent din numărul total de studenți;

Pentru componenta *cercetare și inovare*, se propun să se ia în considerare:

- Intensitatea cercetării:
  - Articole publicate în jurnale peer-reviewed (analiză colegială) per cadru didactic universitar;
- Intensitatea în inovare:
  - Volumul financiar al cercetării finanțate din fonduri private ca procent din întreg volumul financiar;
  - Numărul de start-up-uri;
  - Numărul de cereri de patente;
  - Venituri din cedarea drepturilor;

Pentru componenta *orientare internațională*, se propun să se ia în considerare:

²² O descriere R 3.1 "Raport privind modele de evaluare, diferențiere, benchmarking și ierarhizare a universităților".

²³ media.enseignementsup-recherche.gouv.fr/file/Paris_13_et_14_nov/47/3/presentation_frans_vanvught_41473.pdf

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

- Predare și personal academic:
  - Numărul de studenți internaționali care își finalizează studiile cu o diplomă ca procent din numărul total de studenți;
  - Număr de studenți internaționali/europeni incoming în programe de schimb ca procent din numărul total de studenți;
  - Numărul de studenți internaționali/europeni outgoing în programe de schimb ca procent din numărul total de studenți;
  - Număr de programe internaționale de tip joint/în co-tutelă ca procent din numărul total de programe oferite;
  - Programele oferite în afara țării;
  - Număr de norme întregi acoperite de personal academic internațional ca procent din numărul total de norme acoperite de personalul academic.

Pentru componenta *cercetare*, se propun să se ia în considerare:

- Fondurile atrase prin programe de cercetări finanțate de UE ca procent din volumul total de finanțare a cercetării.

Pentru componenta *mărime și locație*, se propun să se ia în considerare:

- Mărimea:
  - Numărul total de studenți (pe nivel de studiu)
  - Numărul total de norme academice;
  - Volumul financiar per an calendaristic;
- Modul de livrare:
  - Programe de învățământ la distanță ca procent
  - Programe de învățământ part-time ca procent;
- Caracterul public/privat:
  - Venituri din surse guvernamentale ca procent din venitul total;
  - Statutul legal;

Pentru componenta *implicare în comunitate*, se propun să se ia în considerare:

- Angajamentul cultural:
  - Numărul de concerte;
  - Numărul de expoziții;
- Angajamentul regional:
  - Absolvenți în regiune;
  - Volumul de fonduri structurale ale UE;
  - Cursuri extra-curiculare pentru regiune;
  - Importanța venitului regional.

Această clasificare se consideră că va fi utilă din punctul de vedere al furnizării de informații către stakeholderi și clienți în ceea ce privește caracteristicile instituțiilor de învățământ superior, dar și pentru oferirea de input valoros pentru dezvoltarea de strategii instituționale și parteneriate inter-instituționale, pentru benchmarking și networking.

Aspecte critice

La nivel european există reticențe față de termenul de ierarhizare (ranking), astfel încât se preferă termenul de „clasificare”²⁴ pentru acest demers. De altfel, se dorește mai degrabă o evaluare a instituțiilor de învățământ superior din spațiul european și nu o clasificare ierarhică²⁵. Recomandarea Institutului *Thomas More* este ca Europa să nu evite intrarea în bătălia rankingurilor, căci dacă se ține exclusiv de ideea cartografierii (*mapping*), va pierde efectul incitării la reforme și la competiție care este de fapt cel mai benefic efect al ierarhizărilor.

²⁴ www.u-map.eu

²⁵ Institut Thomas More, *Vers quel classement européen des universités? Etude comparative du classement de Shanghai et des autres classements internationaux*, Note de Benchmarking 4, Bruxelles, Oct. 2009,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Există unele voci care vorbesc și de costurile imense pe care realizarea unei astfel de clasificări le-ar presupune, în momentul în care vor trebui adunate date din întreaga Europă, avansându-se de la stadiul de „proiect pilot”. Întrucât universitățile românești vor fi actori în primul rând în spațiul european, metodologia de diferențiere propune respectarea în cea mai mare măsură a criteriilor CHERPA, ținând seama și de specificul sistemului de învățământ superior românesc.

Diferențierea universităților în România trebuie să țină cont de patru aspecte cheie:

- (1) Legislația existentă/propusă;
- (2) Misiunea asumată de universitate prin Carta universitară;
- (3) Cercetarea științifică, care fundamentează și influențează toate celelalte criterii (educație/didactic, servicii inovative către comunitate și administrație);
- (4) studiile doctorale, care sunt strâns legate atât de activitatea didactică cât și de cercetare și care, prin angajamentele europene, trebuie să reflecte excelența.

Prin prisma acestor criterii, luând în calcul legislația și proiectele existente la nivel național și internațional, propunem următoarele diferențieri ale universităților românești:

(1) Universități de cercetare intensivă. Pot fi universități de cercetare intensivă universitățile care îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:

- Se definesc ca atare prin misiunea asumată în Carta universității;
- Au cel puțin 60% din domeniile existente în universitate pe primele 10 locuri la nivel național prin prisma cercetării științifice și cel puțin 10% din domenii sunt pe primele 3 locuri la nivel național;
- Au statutul de IOSUD, organizând studii doctorale în cel puțin 50% din domeniile universității și cel puțin 10% din Școlile doctorale sunt Școli doctorale de excelență. În cadrul Școlilor doctorale sunt dezvoltate programe postdoctorale;
- Activitățile educaționale sunt performante și organizate astfel încât să fie centrate pe student (la nivel de licență) și să asigure învățarea prin cercetare și/sau mentorat la nivel de master, doctorat și postdoctorat.

Aceste universități sunt de anvergură națională constituind un “Ivy League” românesc. Ele vor fi susținute, prin intervenții specifice, financiar și administrativ pentru a intra în competițiile internaționale de tip “World Class Universities”, astfel încât anvergura națională să fie dublată de o recunoaștere și un rol activ la nivel european și internațional.

(2) Universități de predare și cercetare. Pot fi universități de educație și cercetare universitățile care îndeplinesc cumulative următoarele condiții:

- Se definesc ca atare prin misiunea asumată în Carta Universității;
- Cercetarea este organizată predominant la nivel de studii masterale. Deși unele universități din această categorie pot avea statutul de IOSUD, organizând studii doctorale în cel puțin 50% din domeniile universității, ele nu îndeplinesc complet criteriile (2) și (3) de la universitățile de cercetare intensivă;
- Activitățile educaționale sunt performante și organizate astfel încât să fie centrate pe student (la nivel de licență) și să asigure învățarea prin cercetare (dacă se aplică) la nivel de master sau doctorat.

Universitățile din această categorie pot avea o anvergură locală și/sau regională.

(3) Universități implicate în comunitatea locală. Se consideră ca universități de educație toate instituțiile de învățământ superior acreditate care nu se încadrează în categoriile definite anterior. Aceste universități sunt aplecate spre interese locale, soluționând probleme ale comunității locale, formând forță de muncă înalt calificată

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

pentru nevoile societății imediat proxime. Cercetarea pe care o realizează este axată pe rezolvarea problemelor locale.

Cele 5 dimensiuni se combină într-o anumită proporție în funcție de misiunea asumată și calitatea universității.

2.1. Diferențierea Universităților prin prisma Cercetării Științifice

2.1.1. Fundamente

Activitatea universitară este una complexă, implicând educație (activități didactice), cercetare științifică, servicii inovative către comunitate și componente administrative. Cercetarea științifică este o componentă esențială a activității universitare, care asigură relevanța conținuturilor predate și, indirect, contribuie la prestigiul internațional al universității și deci atragerea de studenți. Cercetarea științifică are ca scop producerea de cunoștințe necesare rezolvării unor probleme teoretice și/sau practice. Cunoștințele sunt exprimate în propoziții cărora li se atribuie valori de adevăr. Faptul că cercetarea științifică are ca scop producerea de cunoștințe în scopul rezolvării unor probleme nu înseamnă însă că producerea de cunoștințe se face doar prin cercetare. Uneori cunoștințele pot fi descoperite din întâmplare, dar și în acest caz, ele trebuie apoi structurate, prin cercetare, într-un sistem organizat de cunoștințe.

În cercetarea științifică se face distincția între *cercetare fundamentală*, *cercetare aplicativă* și *cercetarea pentru dezvoltare și inovare*. Astfel, dacă cunoștințele se referă la reguli și principii (cunoștințe declarative: ce știu?), vorbim despre cunoștințe rezultat al *cercetării fundamentale*, exprimate în publicații. Dacă cunoștințele se referă la proceduri sau la aplicarea cunoștințelor rezultat al cercetării fundamentale la contexte specifice (cunoștințe procedurale: ce pot face?), discutăm despre *cercetare științifică aplicativă*, al cărei rezultat apare în publicații. În cazul în care cunoștințele sunt suficient de proceduralizate pentru a se exprima în tehnologii și servicii, vorbim despre cercetare-dezvoltare, al cărei rezultat se exprimă în publicații și/sau brevete de invenție și prototipuri. Transformarea cunoștințelor din publicații, a brevetelor și prototipurilor în tehnologii și servicii asimilate economic și social nu este doar responsabilitatea cercetării științifice, ci ține de domeniul socio-economic, fiind *inovare prin transfer și diseminare de cunoștințe*, proces în care cercetarea științifică și cercetătorii sunt doar o componentă, alături de mediul socio-economic (ex., industrie, utilizatori, responsabili de politici în domeniu etc.); în acest context, în sens larg, activitățile de servicii către comunitate pot fi cuprinse și în activitatea de evaluare a cercetării științifice, dacă serviciile au un grad ridicat de inovare/nou.

2.1.2. Procesul de evaluare a cercetării

În ceea ce privește evaluarea cercetării trebuie spus clar că la nivel internațional nu există un model unic de evaluare, toate țările europene fiind acum în procesul de elaborare a unui astfel de sistem de evaluare modern. Spre exemplu, „*European Science Foundation*” a organizat recent (2009) un FORUM de dezbatere pe tema evaluării în cercetare în care și-a propus să coordoneze eforturile și activitățile europene, pentru a se evita fragmentarea și dispariția resurselor și a expertizei. În plus, evaluarea cercetării - și managementul științei în general - devine o știință în sine, astfel încât avem nevoie de specialiști serios pregătiți în domeniu, nu doar de cercetători care se ocupă de asta ca „hobby”, pe lângă cercetările specifice profesiei lor.

În evaluarea cercetării trebuie să distingem câteva principii cheie. Să le analizăm succint în continuare:

- (1) cercetarea științifică produce cunoaștere (descoperire), NU publicații, brevete, și/sau produse/tehnologii/servicii;
- (2) cunoașterea/descoperirea se prezintă/transmite prin publicații, brevete și/sau produse/tehnologii/servicii;
- (3) odată produsă cunoașterea/descoperirea exprimată în publicații și/sau brevete și/sau produse/tehnologii/servicii, se impune apoi evaluarea impactului său;

(4) evaluarea impactului trebuie făcută multinivelar și complex: la nivel științific (Sunt utilizate rezultatele unei cercetări pentru noi descoperiri? Există citări în alte opere?), la nivel educațional (ex. atrage studenți?), tehnologic, cultural, economic, de training, servicii, „policy making”, etc.

(5) În evaluarea cercetării, sistemul de „peer-review” are o serie de beneficii, dar și de limite, consumând multe resurse (spre exemplu, la 100 de cercetători, ai nevoie de aproximativ alți 400 care să facă „review-ul” granturilor sau a articolelor lor! Nu se pune problema renunțării la sistemul de „peer-review”, ci de a-l completa cu (1) sisteme scientometrice (acolo unde acestea se aplică) și/sau (2) asumarea deciziei de către Paneluri de Experti.

Așadar, în evaluarea cercetării științifice avem două componente cheie: (1) **Output-ul** cercetării și (2) **Impactul** pe care îl are acest output.

Output-ul cercetării este exprimat în cunoștințe cu relevanță pentru rezolvarea unor probleme teoretice și/sau practice, și este operaționalizat prin:

- publicații de tip articole și cărți (articole, lucrări în proceedings, rezumate, cărți, capitole în cărți, pre-printuri, etc);
- Comunicările științifice în forma conferințelor, posterelor etc. trebuie în final publicate sub formă de articole în reviste de specialitate și/sau cărți (inclusiv rapoarte, monografii etc.), pentru a intra în fluxul principal de informație științifică;
- brevete de invenție;
- produse și servicii inovative implementate în mediul socio-economic care se bazează pe brevete de invenție, în cazul în care tipul inovației permite brevetarea.

Impact-ul output-ului trebuie analizat multinivelar, într-o manieră complexă, fiind operaționalizat prin:

- consecințe pentru cercetare
  - a) există citări ale descoperirii în alte opere și cunoștințele sunt utilizate de alte grupuri de cercetare. Dacă cunoștințele produse sunt publicate în reviste de prestigiu și/sau la edituri internaționale de prestigiu (ex. sub formă de cărți), probabilitatea ca ele să fie riguroase, accesibile, relevante și utile pentru comunitatea științifică crește deoarece înseamnă că au trecut un proces de „peer-review” drastic, care le recomandă.
- consecințe practice – se rezolvă probleme teoretice și/sau practice relevante – la nivel:
  - a) tehnologic,
  - b) cultural,
  - c) economic,
  - d) de training/formare profesională,
  - e) de servicii,
  - f) de „policy making”.
- consecințe educaționale
  - a) atrage studenți

Principiile generale care stau la baza oricărui proces de evaluare a cercetării sunt:

- **Principiul relevanței**
  - Sunt cunoștințele produse asociate cu probleme teoretice și/sau practice relevante pentru știință și societate?
- **Principiul competitivității**
  - Sunt cunoștințele produse utile în rezolvarea unor probleme teoretice și/sau practice relevante pentru știință și societate?
- **Principiul transparenței**
  - Sunt criteriile utilizate în evaluarea cercetării clare și explicite?

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

2.1.3. Evaluarea cercetării în universitățile românești

Așa cum a fost enunțat anterior, țările europene sunt în procesul regândirii cercetării și a rolului acesteia, inclusiv a modalităților de evaluare a cercetării. Trebuie înțeles clar că scopul cercetării nu îl constituie publicațiile, brevetele și/ sau produsele/ tehnologiile/ serviciile. Acestea sunt doar forme de exprimare a descoperirii/cunoașterii produse în procesul de cercetare. Relevanța și impactul descoperirii se evaluează apoi în economie, cultură, tehnologie, servicii sociale, educație (ex. dezvoltarea de start-up-uri inovative, cu impact mondial; atragerea de studenți; există citări ale descoperirii în alte opere etc.) etc. Sistemul de cercetare din țară trebuie regândit pe baza acestor principii specifice, alături de cele generale care trebuie să-l definească: relevant, explicit, transparent, competitiv. În acest sens, recent, în cadrul **Exercițiului Național de Evaluarea Cercetării (ENEC)** a fost propus cadrul general de evaluare a cercetării din universitățile românești (vezi Tabelul de mai jos). El este nuanțat, prin ponderile stabilite și prin detalierea descriptorilor și a indicatorilor, în funcție de domeniile specifice care urmează să fie evaluate. În urma acestei evaluări universitățile vor fi definite și/sau ierarhizate atât pe domenii cât și în general (ex. prin însumarea scorurilor obținute pe domenii). Pentru o perspectivă internațională, aceste ierarhizări vor fi raportate la „benchmark-uri” internaționale.

CRITERII	DESCRIPTORI	INDICATORI
Rezultate obținute în activitatea de cercetare științifică/creație artistică (80 – 90 %)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Articole <ul style="list-style-type: none"> • Publicații indexate Web of Science, cu ponderarea lor în funcție de măsuri ale calității revistelor (factor de impact normalizat la domeniu, scor de influență al articolelor, etc.) și măsuri ale calității articolelor (citări). • Publicații indexate de European Reference Index for Humanities, doar pentru științele umaniste • Reviste clasificate de CNCSIS B+, doar pentru domeniile cu specific local (limba și literatura română, istoria României, etnologie, folclor și studii culturale românești, drept românesc). ▪ Cărți relevante pe plan internațional (editate de edituri prestigioase internaționale, cu referenți științifici, difuzate pe plan internațional): <ul style="list-style-type: none"> • Cărți de autor • Monografii și tratate de specialitate • Traduceri, volume editate, antologii ▪ Brevete ▪ Alte realizări supuse legii dreptului de autor și a drepturilor conexe care implică creația ca proces al cercetării și inovării din domeniile arhitectură, arte, etc. ▪ Produse și/sau servicii inovative <ul style="list-style-type: none"> • Prototipuri • Servicii/tehnologii 	Maxim 3 indicatori:
Mediul de cercetare științifică/creație artistică (5 – 10 %)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pregătirea studenților (Licență și Master) și doctoranzilor pentru cercetare științifică/creație artistică ▪ Conducători de doctorat ▪ Doctori membri ai universității ▪ Programe de perfecționare a personalului 	

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

2.2. Diferențiere în funcție de activitatea didactică - situația actuală internațională

Actualele diferențieri la nivel internațional iau în considerare predarea ca o componentă principală în evaluarea globală a performanțelor instituționale. Modelele de referință care includ și activitatea didactică în clasificarea sau ierarhizarea instituțională sunt concretizate prin sisteme de de clasificare și ierarhizare dezvoltate atât la nivel internațional cât și național.

A. La nivel internațional:

2.2.1. Modelul CHE

Ca principii, obiective și modalitate de realizare, modelul CHE este mai degrabă un sistem de clasificare decât de ierarhizare. Acest sistem utilizează 151 de indicatori, grupați în 9 module (criterii).

Piața muncii și orientarea în carieră 23 de indicatori	Echipe 19 indicatori	Cercetare științifică 15 indicatori
Opinie generală 4 indicatori	Orientare internațională 10 indicatori	Rezultatele programului de studiu 11 indicatori
Locația și instituția de învățământ superior 28 de indicatori	Studentii 7 indicatori	Studiul academic și predarea 34 de indicatori

Indicatorii utilizați sunt de două tipuri: factuali și de opinie. Datele sunt colectate atât din interiorul, cât și din exteriorul instituției evaluate:

1. Datele obținute de la facultăți/ departamente

Clasificarea CHE vizează domeniile de specializare, apreciate în funcție de programele de studii disponibile în acel domeniu. Acestea pot fi oferite de către o catedră, un departament, un institut sau facultatea ca întreg. Sunt colectate date din ultimii trei ani, cu privire la programele academice, numărul de studenți, distribuția acestora pe sexe, resurse, echipamente, cercetare științifică și doctorate susținute în domeniul respectiv.

2. Opiniile studenților

Studenții completează chestionare pentru a oferi date despre programele pe care le urmează și condițiile de studiu. Formularele se completează on-line, pe bază invitației și a parolei primite individual, în plic închis. Nu sunt chestionați studenții din anul I, considerați lipsiți de experiență.

3. Analiza bibliometrică

CHE utilizează și informații despre cercetarea științifică, pentru domeniile în care există baze de date care să permită o analiză comparativă la nivel internațional în ceea ce privește publicațiile și citările. Analiza este realizată de către parteneri externi și se fundamentează pe bazele de date ISI.

4. Opiniile absolvenților

Studiul adresat absolvenților urmărește colectarea de informații cu privire la inserția profesională și integrarea acestora pe piața forței de muncă. Absolvenților li se solicită informații cu privire la prima angajare și o evaluare retrospectivă a calității programelor de studii absolvite și a calificărilor obținute. Sondarea absolvenților se

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

realizează doar la cerere, pentru acele instituții care posedă baze cu datele de contact ale foștilor studenți.

5. Date despre universitate

Universitățile participante furnizează date cu privire la: anul înființării, mărimea instituției – numărul de studenți, numărul de facultăți, disciplinele oferite etc. Rapoartele prezintă date inclusiv despre centrele universitare: numărul de locuitori, procentul de studenți, numărul de locuri în cămine, nivelul mediu al taxelor și chiria.

Modalitatea de prezentare a rezultatelor este interactivă, beneficiind de suportul platformelor electronice. Pentru că nu se lucrează cu scoruri globale și cu ponderări, analiza rezultatelor permite clienților-utilizatori să utilizeze propria definiție a calității instituțiilor de învățământ superior. Ei pot alege criteriile pe care le consideră ca fiind cele mai importante și apoi compară diversele instituții și programe. Rezultatele comparației pot fi salvate în format .pdf, imprimate sau trimise prin poșta electronică. Utilizatorii pot crea ranking-uri personale, după criterii proprii. Rezultatele pot fi vizualizate după domenii, după instituții de învățământ superior sau după criteriile selectate de către utilizator.

2.2.2. Modelul CHEPS – Classification of European Institutions for Higher Education (CEIHE)

Centrul pentru Studierea Politicilor din Învățământul Superior a lansat și implementat, în perioada 2006 – 2008 un proiect european²⁶. Scopul acestuia a fost realizarea unui model de clasificare europeană a instituțiilor de învățământ superior cu efecte similare celor produse de clasificarea Carnegie în SUA, în anii '70. Modelul rezultat a fost testat și propus spre aplicare în 2 etape. Modelul U-Map aflat astăzi în plină dezvoltare la nivel european se bazează pe rezultatele acestor 2 faze. Conform acestuia în clasificarea universităților sunt utilizate 14 dimensiuni. Proiectul fiind implementat în 2 etape, indicatorii inițiali și cei noi propuși sunt păstrați pentru a putea oferi mai ușor o perspectivă comparativă. Modelul CHEPS include pentru evaluarea componentei educație - predare următorii indicatori și criterii:

CRITERIU	INDICATOR	INDICATORI PROPUȘI
1: Nivel de pregătire oferit	1.a. cel mai înalt nivel de pregătire universitară oferit de instituția evaluată 1.b. numărul de calificări oferit de fiecare tip de program de pregătire	1.c. nivel de pregătire dominant : nivelul de pregătire în care cel puțin 50% din diplome sunt oferite (alternativa : minim 40%) 1.d. intensitatea absolvirii: ponderea diplomelor de licență în total diplome acordate
2: Gama de discipline oferite	2.a. numărul de arii curriculare ²⁷ acoperite de instituție utilizând ariile curriculare UNESCO ISCED	2.b. număr de diplome acordate pe nivel de pregătire și specializare

²⁶ CHEPS (2008) – Mapping diversity. Developing a European Classification of Higher Education Institutions

²⁷ Problema unei mari varietăți de arii curriculare – dificultăți pentru comparații internaționale din cauza utilizării cu predilecție a sistemelor naționale;

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

<p>3: Orientarea diplomelor²⁸</p>	<p>3.a. numărul de programe care conduc la profesii certificate/recunoscute, ca procent în total programe oferite</p> <p>3.b. numărul de programe oferite care răspund unei cereri specifice pe piața muncii sau unei profesii (ca procent în total programe oferite)</p>	<p>3.c. ponderea studenților plasați în spitale, firme etc., în total studenți înscriși</p>
<p>4: Implicare în învățarea pe tot parcursul vieții</p>	<p>4.a. ponderea adulților ²⁹/nivel de pregătire raportat la total studenți</p>	<p>4.a1. ponderea adulților în total studenți (toate nivele de pregătire combinate)</p> <p>4.b. ponderea adulților la frecvență redusă în total studenți la frecvență redusă</p> <p>4.c. număr de studenți înscriși în programe LLL specifice</p> <p>4.d. numărul cursurilor extra-curriculare oferite pieței muncii regionale (vezi 14b)</p>
<p>9: Dimensiunea instituției</p>	<p>9.a. număr de studenți înscriși</p> <p>9.b. număr de cadre didactice angajate</p>	<p>-</p>
<p>10: Forma de învățământ</p>	<p>10.a. ponderea programelor la distanță în total programe</p> <p>10.b. ponderea programelor cu frecvență redusă (part time) în total programe</p> <p>10.c. ponderea studenților cu frecvență redusă în total studenți</p>	<p>10.a1. ponderea studenților înscriși în programe IDD în total studenți înscriși</p> <p>10.d.: numărul cursurilor extra-curriculare oferite pieței muncii regionale (vezi 14b)</p>

Din perspectiva evaluării predării se observă utilizarea cu precădere a indicatorilor și criteriilor legate de:

- nivelul programelor de pregătire universitară ofertate – licență, masterat, doctorat – respectiv care este cel mai înalt nivel de pregătire ofertat prin programele universitare și care este numărul de calificări oferit de fiecare tip de program de pregătire;
- gama de discipline oferite și respectiv a diplomelor acordate pentru fiecare disciplină în parte;

²⁸ Dihotomia vocațional-academic nu este ușor de aplicat;

²⁹ Dificultăți legate de limita de vârstă.

- c. orientarea diplomelor spre certificarea / profesionalizarea studenților în domenii solicitate pe piața muncii și orientarea spre inserția absolvenților pe piața muncii;
- d. implicarea în activități de tipul lifelong learning.

2.2.3. Modelul U-Map

Sistemul de clasificare U-Map, se bazează pe rezultatele proiectului CEIHE, fiind o continuare a acestuia. U-Map propune tratarea multi-dimensională, ne-agregată a performanțelor universitare, răspunzând astfel nevoii de a privi universitățile ca actori comprehensivi ai societății actuale, ca instituții cu misiuni multiple, fiecare misiune în parte având importanța și relevanța ei. Abordarea este una sistemică, proiectul propunându-și luarea în considerare, în analiza fiecărei dimensiuni a modelului, a unor indicatori de input, proces și de output, cât și de estimare și evaluare a impactului³⁰.

Astfel indicatorii utilizați pentru evaluarea predării sunt:

- Orientarea spre un anumit tip de programe oferite (licență, masterat, doctorat)
- Număr de diplome acordat per nivel
- Mixul de specializări/domenii oferite
- Orientarea programelor
- Număr de programe oferite pentru profesii acreditate
- Implicarea în LLL (învățarea pe tot parcursul vieții)
- Număr de studenți maturi (peste 30 de ani) ca procent din numărul total de studenți;

Profilul de predare & formare	Profilul studenților	Implicarea în cercetare
<ul style="list-style-type: none"> • Focus ciclul de pregătire • Ariile curriculare acoperite • Orientarea specializărilor • Cheltuielile cu predarea 	<ul style="list-style-type: none"> • Studenți maturi • Studenți part-time • Studenți la distanță • Numărul de studenți 	<ul style="list-style-type: none"> • Publicații recenzate de comunitatea științifică • Diplome de doctor acordate • Cheltuielile cu cercetarea
Implicarea în transferul de cunoștințe Start-up-uri Numărul de patente înregistrate Activități culturale Venituri din activități de transfer de cunoștințe	Orientarea internațională Numărul de studenți străini care urmăresc obținerea unei diplome Numărul de studenți sosiți prin intermediul programelor de mobilități Numărul de studenți plecați prin intermediul programelor de mobilități Personal didactic internațional	Implicarea regională <ul style="list-style-type: none"> • Absolvenți care muncesc în regiune • Studenți de anul 1 din regiune • Importanța surselor de venit regionale

³⁰ van Vught, F.A., Kaiser, F., File, J.M., Gaethgens, C., Peter, R., Westerheijden, D.F. (2010) U-Map – The European Classification of Higher Education Institutions, http://www.u-map.org/U-MAP_report.pdf

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

	<p>Importanța surselor internaționale de venit, raportate la bugetul total al instituției</p>	
--	---	--

Oferirea de programe educaționale și certificarea diferitelor nivele de pregătire constituie nucleul activității celor mai multe (dacă nu a toate) instituțiile de învățământ superior din Europa. Gama de calificări certificate oferă o bună imagine asupra activităților educaționale și a poziționării unei anume instituții.

Descrierea profilului de predare/învățare e bazată pe patru indicatori: numărul de diplome acordate pentru fiecare ciclu de pregătire; numărul de diplome acordate pentru fiecare arie curriculară; proporția de diplome cu orientare academică vs. profesională acordate; proporția cheltuielilor alocate activităților de predare din totalul bugetului instituției.

Focus ciclul de pregătire

În clasificarea Carnegie „clasică”, nivelul diplomelor oferite este un criteriu primar, și rămâne un criteriu de bază și în noua versiune multidimensională. În contextul European, și al procesului Bologna, nivelul diplomelor este de asemenea o dimensiune esențială. Introducerea ciclurilor doi și trei de pregătire a fost o etapă foarte importantă a primei decade din procesul Bologna.

Ariile curriculare

Ariile curriculare acoperite indică amploarea activităților de predare ale instituției. Această dimensiune a fost considerată ca fiind foarte relevantă pentru caracterizarea și clasificarea instituțiilor de învățământ superior. Evaluarea se face prin consultarea informațiilor despre diplomelor conferite pentru diferite discipline. Dacă numărul de diplome acordat este semnificativ (mai mare de 5% din numărul total de diplome) atunci respectiva disciplină este luată în considerare în cadrul evaluării.

Orientarea specializărilor

Procesul de masificare a învățământului superior a adus schimbări majore în discutarea funcțiilor principale ale acestuia în cadrul societății. Investițiile publice substanțiale făcute în învățământul superior au determinat ca relevanța lui socială să fie o prioritate importantă în stabilirea politicilor. Focusul pe dezvoltarea unei societăți bazate pe cunoștințe a contribuit de asemenea la apropierea legăturilor dintre învățământul superior și nevoile societății; vedem astfel dezvoltarea unor programe de pregătire orientate (mult mai direct) spre nevoile pieței muncii. În multe țări, dihotomia „academic vs. profesional” subliniază o împărțire binară în orientarea instituțiilor de învățământ superior; cu toate acestea, diversitatea de facto a acestora nu mai poate fi surprinsă, în majoritatea țărilor, de o împărțire în doar două categorii. Multe instituții au acum o abordare hibridă în ce privește oferta de programe de pregătire. În cadrul U-Map au fost distinse trei tipuri de programe: a. programe general formative; b. programe care conduc la certificarea/profesionalizarea în domenii cerute de piața muncii; c. alte programe orientate spre diverse cariere.

Cheltuieli cu predarea

Acest indicator de input reflectă gradul de angajare și implicare în predare/formare. Incluziunea lui în profilul instituției de învățământ superior este relevantă mai ales pentru studenți.

2.2.4. ARWU - Ierarhizarea Shanghai

Ierarhizarea Shanghai urmărește în special o comparație internațională a instituțiilor de învățământ superior centrată pe performanța acestora în cercetare. Criteriile includ elemente de performanță științifică instituțională, performanța cadrelor didactice, a cercetătorilor și a absolvenților. Sistemul de ierarhizare ARWU - Shanghai se bazează pe ponderarea unui set de indicatori care descriu calitatea educației, calitatea personalului didactic, rezultatele de cercetare, performanța *per capita*. Calitatea educației și calitatea personalului didactic includ elemente definitorii pentru evaluarea activității de

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

predare / învățare, dar și aici orientată în special pe performanțele științifice de cercetare ale absolvenților și respectiv profesorilor. Calitatea educației este dată de alumni cu premii Nobel și medalii Fields (10%), iar calitatea profesorilor de aceleași premii Nobel sau medalii Fields obținute (20%).

criteriu	Indicator	Cod	Pondere
Calitatea educației	Alumni ai instituției care au câștigat Premii Nobel și medalii Fields	Alumni	10%
Calitatea personalului didactic	Personal al instituției care a câștigat premiul Nobel sau medalii Fields	Award	20%
	Cercetători catalogați ca "highly cited" în 5 domenii majore (științele naturii și matematică, medicină, științele vieții și agricultură, inginerie și IT și științe sociale) care acoperă 21 de subiecte diferite	HiCi	20%
Rezultate de cercetare	Articole publicate în revistele <i>Nature</i> și <i>Science</i> * (pentru ierarhizarea 2008, s-au luat în calcul articolele publicate în perioada 2003-2007)	N&S	20%
	Articole indexate în Science Citation Index-expanded, și în Social Science Citation Index	PUB	20%
Performanța per capita	Performanța academică a instituției/capita	PCP	10%
Total			100%

2.2.5. Times Higher Education and Quacquarelli Symonds - Times Higher Education Supplement (THES – QS)

THE-QS își propune să observe, după criterii multiple, gradul în care universitățile realizează standardele necesare unei „universități de relevanță mondială”. THE-QS definește acest termen prin patru concepte cheie: calitatea cercetării, calitatea predării, relevanța internațională, angajarea absolvenților.

Criteriile de ierarhizare utilizate de THES – QS sunt atât **calitative** (bunul renume al universităților în mediul academic și al angajatorilor) cât și **cantitative**, care se referă la performanța cercetării, a predării și a internaționalizării într-o universitate. Astfel, sunt luate în considerare doar universitățile care acoperă, prin activitatea didactică și de cercetare, cel puțin două domenii din următoarele cinci: științele naturii, biomedicină, inginerie și IT, științe sociale, arte și științe umane; universitățile „monoculare” sunt excluse astfel din clasament. De asemenea, sunt luate în considerare, pentru ponderările geografice, trei „supra-regiuni” la nivel mondial: America, Asia-Pacific și Europa-Orientul Mijlociu-Africa.

Indicatorii de măsurare a acestor criterii sunt structurați după cum urmează:

Criteriu		Indicator	Pondere
Calitativ	Renumele în mediul academic	Evaluarea de către persoane din mediul academic (Peer review)	40%
	Renumele în rândul angajatorilor	Evaluarea realizată de către angajatori	10 %
Cantitativ	Calitatea predării	Raportul dintre numărul total al studenților și numărul total al cadrelor didactice	20%
	Calitatea cercetării	Raportul dintre numărul total de citări în ultimii 5 ani/numărul total de cercetători	20%
	Internaționalizarea	Raportul dintre numărul de cadre didactice din străinătate și numărul total de cadre didactice	5%
		Raportul dintre numărul de studenți străini și numărul total de studenți înscriși	5%

B. La nivel național:

Ca urmare a dezvoltării sistemelor internaționale de clasificare și ierarhizare sau în paralel cu acestea s-au dezvoltat diferite sisteme de clasificare și ierarhizare la nivel național. Din cele care consideră procesul de predare ca parte intrinsecă în evaluarea calității instituției de HE amintim:

2.2.6. SUA - US News

Clasamentul US News propune o ierarhizare diferențiată a universităților în funcție de specificul acestora – medicină, științele educației, drept, arte, științe naturale, etc. și de tipul de ofertă educațională – nivel masterat sau doctorat. Evaluarea predării constă în special în evaluarea calității corpului profesoral bazată pe *evaluarea academică de tip peer review*; acest indicator se calculează utilizând rezultatele unui studiu realizat pe durata a 3 ani, susținut de un chestionar *online* și evaluarea calității absolvenților de către angajatori.

2.2.7. Polonia - Perspektyw University Ranking³¹

Criteriile utilizate în procesul de ierarhizare se referă la patru categorii: prestigiu (30%), forță științifică (40%), mediu de studiu (15%) și internaționalizare (15%). Din punct de vedere al evaluării predării este util de menționat:

Prestigiu:

- numărul de nominalizări ale instituției de învățământ superior realizate de către membrii comunității academice
- numărul de nominalizări ale instituției de învățământ superior realizate de către angajatori aleși aleatoriu
- numărul de câștigători și finaliști ai olimpiadelor științifice naționale admiși de către o instituție de învățământ superior, raportat la numărul total de studenți înscriși

³¹http://www.perspektyw.org/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=8&Itemid=51 , accesat în 15 august 2009

Mediul de studiu:

- procentul de profesori, conferențieri și doctori raportat la numărul de studenți
- numărul total de volume în biblioteci, achizițiile realizate în anul precedent evaluării și abonamentele la revistele poloneze și străine
- colecția de texte electronice
- procentul de cercuri științifice de studiu raportat la numărul de studenți
- procentul de organizații studentești, coruri și teatre raportat la numărul total de studenți
- numărul de locuri în cămin/ numărul de studenți
- rezultate sportive ale studenților în anul precedent evaluării

2.2.8. Ucraina - Compass

Clasificarea Compass a vizat ierarhizare instituțiilor de învățământ superior din punctul de vedere al satisfacției absolvenților și angajatorilor. Întreaga filosofie a ierarhizării se bazează pe evaluarea, din punctul de vedere al celor două categorii, a cunoștințelor și competențelor absolvenților vizavi de cerințele pieței muncii. Cu alte cuvinte, calitatea învățământului și misiunea universității vizavi de cererea de pe piața muncii sunt conceptele cheie în jurul cărora a fost construită ierarhizarea, obiectivul său fiind să indice care sunt universitățile performante în a pregăti tineri care să se integreze ușor pe piața muncii, care să se aștepte la remunerații bune și perspective de carieră³².

Criteria	Ponderea criteriului
Satisfacția absolvenților cu privire la educația primită și posibilitatea de integrare pe piața muncii	0.10
Percepția angajatorilor cu privire la calitatea educației	0.31
Percepția experților cu privire la calitatea educației	0.29
Cooperarea între universități și companii/angajați	0.30

2.2.9. SLOVACIA - Academic Ranking and Rating Agency (ARRA)³³

ARRA utilizează următoarele criterii pentru evaluarea calității procesului de educație:

1. Reputația instituției

- calitatea absolvenților (din punctul de vedere al angajatorilor)
- peer review

2. Studiu și educație

- numărul de studenți raportat la numărul de profesori
- numărul de studenți raportat la numărul de profesori și conferențieri
- procentul cadrelor didactice cu titlul științific de doctor
- numărul de profesori și conferențieri raportat la totalul profesorilor
- media vârstei profesorilor activi

³² www.ireg-observatory.org

³³ http://www.arra.sk/index.php?module=documents&JAS_DocumentManager_op=downloadFile&JAS_File_id=50

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

- procedurile de admitere la studii: numărul de aplicații raportat la numărul planificat
- procedurile de admitere la studii: numărul studenților înregistrați, raportat la numărul de solicitări
- numărul de studenți străini raportat la numărul total de studenți
- numărul de absolvenți șomeri pentru mai mult de 6 luni

Începând cu anul 2005, această clasificare a fost inclusă în legea slovacă și este utilizată în întreaga comunitate de cercetare slovacă. ARRA nu pregătește tabele de ierarhizare cumulative pentru toate instituțiile de învățământ superior slovace.

Situația actuală națională Clasificarea CNFIS

Inițiativele de realizare a ierarhizărilor universităților românești au debutat în anul 2000, atunci când profesorul Panaite Nica (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a propus un sistem bazat pe 7 criterii rezultate din agregarea mai multor indicatori, care luau în calcul atât aspecte legate de *input* și *output*, cât și de proces.

*Indicatori propuși pentru ierarhizare*³⁴ constituiți în 7 clase

Indicator (factor)	Pondere
Prestigiul academic	20%
Selectivitatea studenților și atractivitatea universității	10%
Managementul resurselor umane	20%
Cercetare științifică, studii aprofundate, master și doctorat	15%
Performanțele studenților și ale absolvenților	10%
Resursele financiare și asigurarea condițiilor de desfășurare a procesului didactic	15%
Managementul strategic al universității	10%
TOTAL	100

În anul 2001, se introduc alături de indicatorii cantitativi³⁵ și pe cei calitativi, pentru început (2002) în număr de patru (IC₁ – IC₄), iar apoi, într-o a doua etapă (2003), numărul acestora crescând la 14 (IC₅ – IC₁₄)³⁶ iar apoi la 16. Criteriile sunt în număr de 4, fiind stabilite grupele *Personalul didactic*, *Impactul cercetării științifice asupra procesului didactic*, *Baza materială și Managementul universitar*.

Începând cu anul 2008, CNFIS a propus patru grupe de indicatori (Personalul didactic, Impactul cercetării științifice asupra procesului didactic, Baza materială și Managementul universitar)

Setul de indicatori de calitate pentru anul 2010 cuprinde următorii indicatori:

³⁴ Panaite Nica, Managementul calității și ierarhizarea universităților românești, Editura Paidea, București, 2000, p. 89

³⁵ Panaite Nica (1998), Implicații manageriale ale trecerii la finanțarea globală a universităților, Editura Paidea, București, pp. 31 – 56.

³⁶ Panaite Nica (2002), Calitate și adaptabilitate în managementul facultăților cu profil economic, Editura Sedcom Libris, Iași, pp. 68 – 98.

			2010	2009	2008
I. Personalul didactic (8,5% din totalul FB)	I.A. Calitatea personalului didactic (4% din totalul FB)	IC ₁ Numărul cadrelor didactice universitare titulare, cu carte de munca în universitate, raportat la numărul de studenți echivalenți unitari (bugetați și cu taxă)	3,00%	3,00%	4,00%
		IC ₂ Numărul de profesori universitari titulari raportat la numărul de studenți echivalenți unitari (bugetați și cu taxă)	1,00%	1,00%	0,00%
	I.B. Potentialul de dezvoltare a personalului didactic (4,5 % din totalul FB)	IC ₃ Numărul de conferențieri universitari titulari raportat la numărul de studenți echivalenți unitari (bugetați și cu taxă)	1,00%	1,00%	1,00%
		IC ₄ Numărul cadrelor didactice universitare titulare, cu titlul științific de doctor, raportat la numărul de studenți echivalenți unitari (bugetați și cu taxă)	1,50%	1,50%	1,50%
		IC ₅ Numărul cadrelor didactice universitare titulare, sub 35 de ani, raportat la numărul de studenți echivalenți unitari (bugetați și cu taxă)	2,00%	2,00%	2,00%
II. Impactul cercetării științifice asupra procesului didactic (9% din totalul FB)	II.A. Nivelul performanțelor în cercetarea științifică (7 % din totalul FB)	IC ₆ Nivelul performanțelor în cercetarea științifică (indicator cu structura complexă)	7,00%	7,00%	7,00%
		II.B. Modalitățile de valorificare a capacității de cercetare științifică (2% din totalul FB)	IC ₇ Ponderea studenților echivalenți unitari din ciclurile de studii de masterat și doctorat (pentru anul 2009 și studii aprofundate în lichidare) în totalul studenților echivalenți unitari (bugetați și cu taxă)	1,00%	1,00%
	IC ₈ Raportul (procentual) dintre valoarea contractelor de cercetare-proiectare și totalul veniturilor universității		1,00%	1,00%	1,00%
III. Baza materială (3,5% din totalul FB)	III.A. Calitatea bazei materiale (2,5% din totalul FB)	IC ₉ Valoarea cheltuielilor pentru dotări și investiții raportată la numărul de studenți fizici (bugetați și cu taxă), cu excepția studenților înscriși la învățământ la distanță	1,50%	1,50%	1,50%
		IC ₁₀ Valoarea cheltuielilor materiale raportată la numărul de studenți fizici (bugetați și cu taxă), cu excepția studenților înscriși la învățământ la distanță	1,00%	1,00%	1,00%
	III.B. Calitatea mijloacelor de documentare (1% din totalul FB)	IC ₁₁ Valoarea cheltuielilor pentru achiziția de cărți, reviste și manuale, raportată la numărul de studenți fizici (bugetați și cu taxă), cu excepția studenților înscriși la învățământ la distanță.	1,00%	1,00%	1,00%
IV. Managementul universitar (9% din totalul FB)	IV.A. Calitatea managementului academic, administrativ și financiar (7% din totalul FB)	IC ₁₂ Ponderea cheltuielilor pentru investiții din alocațiile bugetare primite de universități destinate acestui scop	0,50%	0,50%	0,00%
		IC ₁₃ Calitatea totală a managementului academic și administrativ (indicator cu structură complexă)	3,00%	3,00%	3,00%
		IC ₁₄ Ponderea veniturilor din alte surse decât alocațiile bugetare în totalul veniturilor universității	2,00%	2,00%	2,00%
		IC ₁₅ Ponderea veniturilor din alte surse decât alocațiile bugetare cheltuite pentru dezvoltarea instituțională în totalul veniturilor universității	1,50%	1,50%	3,00%

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

permanentă (în 2009: 0% din totalul FB)	IV.B. Calitatea serviciilor sociale și administrative studențești (2% din totalul FB)	IC ₁₆ Calitatea serviciilor sociale și administrative studențești (indicator cu structură complexa)	2,00%	2,00%	2,00%
		IC ₁₇ Dezvoltarea educației permanente din universități (pilotare)	0,00%	0,00%	0,00%
			30,00%	30,00%	30,00%

Deși CNFIS și CNCSIS realizează o evaluare a instituțiilor de învățământ românești după o metodologie clară, utilizând indicatori comuni, compară unitățile evaluate după aceleași criterii și evidențiază o relație de ordine între rezultatele unităților evaluate, totuși „CNCSIS și CNFIS nu publică ierarhizări anuale, bazate pe un scor global obținut din indicatori cu ponderi diferite, așa cum se întâmplă în cazul ierarhizărilor internaționale consacrate”³⁷.

Proiect CNCSIS – „Asigurarea calității activității didactice în universitățile din România”

Proiectul a avut ca temă calitatea prestației didactice universitare și a inclus în eșantionul chestionat cadre didactice ce activează în universități din România (4 instituții pilot) diferite din punct de vedere al dimensiunii, prestigiului, finanțării (de stat sau private) și al zonei geografice de localizare. Pentru realizarea acestui demers, o etapă importantă, cea de-a doua, a constat în **diseminarea tehnicilor și instrumentelor de evaluare a activității didactice** și a cuprins:

- Elaborarea și validarea instrumentelor de evaluare a activității didactice.
- Organizarea de workshop-uri pe tema „Tehnici de evaluare a activității didactice”.
- Evaluarea activității didactice
- Identificarea aspectelor activității didactice care necesită îmbunătățiri.

A fost elaborat și validat un chestionar de evaluare a cursurilor de către studenți pornind de la modelul teoretic care descrie predarea eficientă (Miclea & Opre, 2002). Forma finală a chestionarului, realizată pe baza concluziilor extrase prin coroborarea rezultatelor obținute la testarea consistenței interne și analizei factoriale, cuprinde următoarele:

- organizarea cursului,
- claritatea în comunicare
- relaționarea cu studenții.

Studiile în domeniu arată că studenții nu pot oferi informații valide despre cunoștințele de specialitate ale cadrului didactic și nici despre calitatea produselor de predare. Din acest motiv, tot în această etapă am elaborat chestionarul de autoevaluare și, respectiv, chestionarul de evaluare de către colegi a activității didactice. Cele două instrumente vizează tocmai acele dimensiuni ce nu pot fi evaluate de către studenți.

³⁷ Mărcuș (2009) coord. – *Ghidul competitivității și calității*, Presa Universitară Clujeană, p. 154.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE**Propunere actuală pentru România****DOMENIU: Educație / predare (Activitate didactică)**

CRITERII		INDICATORI	PONDERE	
			% în criteriu	% criteriului
CANTITATIV (calitatea reflectată indirect)	Calitatea corpului profesoral	Ponderea profesorilor din totalul personalului didactic Ponderea conducătorilor de doctorat din totalul personalului didactic Ponderea cadrelor didactice cu titlul de doctor din totalul personalului didactic Ponderea cadrelor didactice din totalul corpului profesoral care promovează inovarea didactică (proiecte, studii, publicații)	40 %	30 %
	Calitatea mediului de studiu	Numărul total de cadre didactice raportat la numărul de studenți Numărul de volume existente în biblioteci - achiziții recente (ultimii 2 ani) Acces la baze de date informatizate Numărul de laboratoare didactice	40%	10 %
			30%	
			30%	
	Calitatea absolvenților	Numărul absolvenților ce obțin licența în anul absolvirii Insertia absolvenților pe piața de muncă (ponderea angajării în primul an de la absolvire) Opiniile angajatorilor privind pregătirea absolvenților	30%	10 %
			40%	
30%				
Nivelul de pregătire oferit de universitate	Nivel doctoral Existența Școlilor Doctorale integrate (interdisciplinare) Numărul de specializări oferit la nivel licență Numărul de specializări oferit la nivel masteral	40%	15 %	
		25%		
		15%		
		20%		
Implicarea în programe „învățarea pe tot parcursul vieții”	Numărul de studenți la nivel licență ce au obținut deja o licență raportat la numărul total de studenți Numărul de cursuri extra-curriculare oferite pieței muncii	50%	10 %	
		50%		
CALITATIV	Sistemul de evaluare și dezvoltare a performanțelor didactice	Existența unei structuri și a unei strategii instituționale de evaluare academică	40%	25 %
		Existența unei structuri și a unei strategii instituționale de dezvoltare profesională a cadrelor	40%	

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

		didactice Recunoașterea și recompensarea excelenței didactice (premii, salarizare diferențiată, finanțare internă pentru proiecte de inovare didactică)	20%	
--	--	---	-----	--

Analiza surselor de date pentru evaluarea activității de predare

CRITERII		INDICATORI	SURSE	Pondere
				% criteriului
CANTITATIV (calitatea reflectată indirect)	Calitatea corpului profesoral	<p>1. Ponderea profesorilor din totalul personalului didactic</p> <p>2. Ponderea conducătorilor de doctorat din totalul personalului didactic</p> <p>3. Ponderea cadrelor didactice cu titlul de doctor din totalul personalului didactic</p> <p>4. Ponderea cadrelor didactice din totalul corpului profesoral care promovează inovarea didactică (proiecte, studii, publicații)</p>	<p>1. Departament resurse umane din universitate</p> <p>2. Institutul de studii doctorale din universitate</p> <p>3. Departament resurse umane din universitate (Indicator IC4 din Finanțarea de bază - CNFIS)</p> <p>4. Departament de cercetare universitate</p> <p>Alte surse:</p> <p>A. Planul strategic și Planul operațional</p> <p>B. Rapoartele de (auto) evaluare instituțional elaborate conform metodologiei ARACIS</p> <p>C. Preparate direct de la departamente / servicii specializate din cadrul universității/</p>	30 %

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

			facultăților	
	Calitatea mediului de studiu	<p>1. Numărul total de cadre didactice raportat la numărul de studenți</p> <p>2. Numărul de volume existente în biblioteci - achiziții recente (ultimii 2 ani)</p> <p>3. Acces la baze de date informatizate</p> <p>4. Numărul de laboratoare didactice</p>	<p>Datele pot fi extrase din Rapoartele de (auto) evaluare instituțională elaborate conform metodologiei ARACIS sau preluate direct de la departamente / servicii specializate din cadrul universității/ facultăților</p> <p>1. Departament resurse umane (IC1 din Finantarea de baza)</p> <p>2. Date statistice ale Bibliotecii centrale universitare sau cele din facultăți</p> <p>3. Date statistice ale Bibliotecii Centrale Universitare sau cele din facultăți</p> <p>4. Facultăți, universitate</p>	10 %
	Calitatea absolvenților	1. Inserția absolvenților pe piața de muncă (ponderea angajării în primul an de la absolvire)	<p>A. Rapoartele de (auto) evaluare instituțională elaborate conform metodologiei ARACIS și respective date de la</p> <p>B. Centre / structuri</p>	10 %

		2. Opiniile angajatorilor privind pregătirea absolvenților	<p>specializate din Universitate care pot colecta/deține aceste date.</p> <p>(ex. Centrul pentru Dezvoltarea Universitară, la UBB)</p> <p>C. Rapoartele unor reuniuni anuale cu angajatorii sau</p> <p>D. Rapoartele de practica profesională ale studenților contrasemnate de parteneri</p> <p>(rapoarte ale partenerilor de practica, tutorilor de practica profesională, pedagogică, etc).</p>	
Nivelul de pregătire oferit de universitate	1. Nivel doctoral Existența Școlilor Doctorale integrate (interdisciplinare)	1. Nivel doctoral Existența Școlilor Doctorale integrate (interdisciplinare)	1. Structura academică a instituției de învățământ superior	15 %
	2. Numărul de specializări oferite pe fiecare nivel de pregătire	2. Numărul de specializări oferite pe fiecare nivel de pregătire	1. Raportul instituțional privind studiile universitare de doctorat	
			2. Centre specializate din instituție (ex: Birou Curriculum, la UBB)	
Implicarea în programe „învățarea pe	1. Numărul de cursanți licențiați raportat la	1. Numărul de cursanți licențiați raportat la	A. Planul strategic și Planul operațional	10 %

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

	tot parcursul vieții”	numărul total de studenți 2. Numărul de cursuri extra- curriculare oferite pieței muncii	B. Rapoartele de (auto) evaluare instituțională elaborate conform metodologiei ARACIS C. Raport instituțional asupra programelor și cursurilor postuniversitare D. Preparate direct de la departamente/servicii specializate din cadru universității/ facultăților (Ex. Centre de formare continuă și educația adulților din instituție)	
CALITATIV	Sistemul de evaluare și dezvoltare a performanțelor didactice	1. Existența unei structuri și a unei strategii instituționale de evaluare academică 2. Existența unei structuri și a unei strategii instituționale de dezvoltare profesională a cadrelor didactice 3. Recunoașterea și recompensarea exelenței	A. . Planul strategic și Planul operațional B. Rapoartele de (auto) evaluare instituțională elaborate conform metodologiei ARACIS C. Centre specializate din instituție (ex. Centrul pentru Dezvoltare	25 %

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

		<p>didactice (premii, salarizare diferențiată, finanțare internă pentru proiecte de inovare didactică)</p>	<p>Universitara, la UBB)</p> <p>D. Programe/ proiecte de cercetare sau dezvoltare specifice:</p> <p>1. Blended Learning pentru Universitari - POSDRU (Univ București, Universitatea Babeș Bolyai, Universitatea de Vest Timișoara).</p> <p>2. Expertiza didactica universitară - CNCSIS (Universitatea Babeș-Bolyai si Universitatea București)</p>	
--	--	--	---	--

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

2.3 Diferențierea în funcție de serviciile prestate pentru comunitate

Luând în considerare noua situație a universității, devine clară împrejurarea potrivit căreia universitatea europeană actuală trebuie să își definească o nouă dezvoltare strategică. Momentul este oportun pentru o nouă abordare strategică a reînnoirii universităților europene. Problema este aceea de a adapta universitatea la noile cerințe ale societății prin restructurarea ei.

În zilele noastre, universitățile din Europa Centrală și de Est își înțeleg misiunea în termeni ca: universitatea ca instituție formativă; universitatea ca un centru de cercetare științifică; universitatea ca sursă de inovare tehnologică; universitatea ca instanță publică pentru examinări critice; universitatea ca un loc de angajament față de drepturile civile, justiție socială și reforme. Diverse universități ierarhizează aceste opțiuni în mod diferit.

Însă, în multe țări central și est europene s-a produs o diversificare puternică drept consecință a expansiunii sistemului educațional de după 1989. Unele universități particulare nou-născute își datorează înființarea, chiar dacă doar în puține cazuri, căutării legitime a unei alternative la universitățile de stat, cu un grad ridicat de birocrație și foarte statice. Însă, majoritatea au fost înființate cu un scop clar comercial, acela de a obține profit cu o investiție minimă sau datorită eforturilor profesorilor marginalizați după schimbările politice din 1989 de a-și păstra pozițiile. În astfel de cazuri, misiunea universității a fost redusă la formarea de specialiști, dar de data aceasta demersul a fost afectat de lipsa infrastructurii și a personalului academic competent. Așadar, problema stabilirii de criterii pentru ca o instituție să fie numită în mod legitim *universitate* capătă importanță maximă.

Pe de altă parte, a devenit din ce în ce mai evident faptul că multe instituții și companii își asumă pregătirea de specialiști. Însă nici o pregătire competitivă de specialiști nu poate exista în lipsa cercetării științifice private. Acesta este motivul pentru care reprezentarea universității ca o instituție formatoare de specialiști nu mai este specifică, iar dacă aceasta este totuși păstrată, realismul ei este îndoielnic. Confruntarea acestei probleme nu este o sarcină ușoară. Tradiția nefericită, de a nu lua în considerare cercetarea științifică, cultivată de către regimul comunist nu poate fi suprimată în mod instantaneu. Cercetarea științifică trivială este încă larg răspândită. Există puțină disponibilitate, acolo unde aceasta există, de a evalua rezultatele cercetării științifice după criterii diferite de cele locale. Mai mult, în unele țări, macro-organizarea cercetării științifice – implicând trei actori (ministerul de cercetare, academia și universitățile) – rămâne neschimbată, chiar dacă are rezultate slabe și împiedică universitățile de a-și asuma rolul lor natural de actor principal al progresului științific. Astfel, reprezentarea universităților ca un centru al cercetării științifice întâmpină obstacolele ridicate de politicile cercetării științifice.

Dacă misiunea universității este luată în serios, atunci trebuie să ne întoarcem la unitatea între formarea academică și cercetarea științifică. Universitățile nu sunt destul de cunoscute ca surse ale inovării tehnologice, deși multe inovații tehnologice își au originea în laboratoarele lor. Obstacolul major este distanța existentă între o universitate ce se definește pe sine, pe de o parte, ca fiind păstrătoare de tradiții culturale și transmițătoarea a acestor tradiții, iar pe de altă parte, ca întreprinderi interesate în îmbunătățirea competitivității lor prin aplicarea inovării tehnologice. Universitățile „istorice” se consideră a fi transmițătoare de moștenire culturală și respectă cu reticență criteriile de evaluare pragmatice în ceea ce privește performanța tehnologică. Pe de altă parte, întreprinderile, sub presiunea competiției de pe piață, nu mai așteaptă ca universitățile să se adapteze constrângerilor noului mediu economic, ci preiau sarcina găsirii soluțiilor tehnologice, care au fost validate sau sunt în curs de validare, de oriunde le pot găsi pe acestea. Însă, succesul universităților vest europene în a genera tehnologii competitive precum și cerințele impuse de noile economii, constituie încă surse de inspirație pentru universitățile din Europa Centrală și de Est. Apariția succesului economic în laboratoarele universitare stimulează căutarea unei noi poziții a universității în contextul social. În prezent, formula parcurilor industriale este una dintre cele mai

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

atractive. Însă reprezentarea universității ca sursă de inovare tehnologică, chiar dacă în aparență este susținută pentru viitor, are încă nevoie de timp pentru a se afirma.

Beneficiind de autonomie, fie ea chiar și relativă, universitatea a fost capabilă să se concentreze asupra ei înseși și a fost astfel capabilă să își ducă la îndeplinire misiunea de păstrător și transmițător de tradiție culturală. Izolarea ei relativă față de mediul politic, administrativ și economic aflat în continuă schimbare a fost pre-condiția pentru îndeplinirea misiunii sale. În consecință, ieșirea universității din izolare și interacțiunea acesteia cu instanțele cu putere de decizie în ceea ce privește alternativele de evoluție a societății nu este un proces ușor. Desigur, cadrele universitare joacă diverse roluri în administrație, Parlament și partide politice, dar acest fapt nu e în mod necesar un indiciu al interacțiunii. Problema este, în primul rând, aceea a examinării critice a deciziilor precum și substanțierea acestora de către unitățile de cercetare universitară, precum și aceea a exprimării publice a unui punct de vedere asupra evoluțiilor sociale. Universitatea, ca instituție, rămâne cea mai importantă instanță publică în dezbateră critică asupra deciziilor și evoluțiilor sociale.

Astăzi, universitățile europene sunt confruntate cu „provocări” specifice pentru noul secol: „extinderea educației” prin „educație continuă”, „masificarea formării academice tradiționale” și sporirea importanței studiilor post-licență, „globalizarea pieței calificărilor”, internaționalizarea formării, multiplicarea furnizorilor de învățământ superior, înființarea unei biblioteci electronice comprehensive globale, expansiunea sistemului de învățământ superior la distanță, profilarea „învățării constructive”, tranziția de la formarea de „indivizi” la formarea de „persoane”. Intrăm, se pare, într-o nouă eră a Iluminismului, în sensul în care produsele economice, administrative și culturale dovedesc că depind din nou de educație.

În România, este ora multor schimbări, care vor trebui asumate de legislație. Semnalăm cât mai succint opțiuni majore indispensabile, dacă vrem ca universitățile românești să conteze, opțiuni rămase în afara celor două proiecte amintite.

Problema prealabilă este evaluarea. Universitățile trebuie evaluate nu după ceea ce spune fiecare despre sine și nici după criteriile cantitative (câte scrieri produc sau câte articole ISI), ci, în cele din urmă, după starea societății: nivelul tehnologic, bunăstarea oamenilor, priceperea administrativă, bogăția culturii, moravurile sunt efect al calibrului universităților. Putem evalua o universitate după mulți indicatori, dar oricare indicator capătă sens numai sub condiția preluării problemelor deschise din societate.

Indicatori de evaluare

Pentru stabilirea indicatorilor principali de evaluare în ceea ce privește **rolul universității în promovarea culturii și a valorilor în societate** este nevoie, în primul rând, de o prezentare a funcției culturale a universității prin prisma componentelor sale, aceasta în contextul în care funcția culturală se bazează pe existența altor trei piloni: cultura democratică (incluzând aici cultura civică; ecologică, educația liberală/umanistă); cultura academică și cultura socială.

Prin schițarea componentelor funcției culturale a universității se creionează și rolul universității în promovarea culturii și a valorilor sociale.

1. Formarea profesională. Stabilirea de standarde profesionale

Una dintre funcțiile universității are în vedere și formarea profesională. În ceea ce privește misiunea culturală nu trebuie uitat aspectul legat de „școli profesionale”, în înțelesul lor de „școli de profesioniști”, școli care instituie practici specifice într-un anumit domeniu. Burton J. Bledstein, în *The Culture of Professionalism: The Middle Class and the Development of Higher Education*, încearcă să definească conceptul de profesie³⁸ și

³⁸ „O profesie este o ocupație bazată pe un corp bine definit de cunoștințe specializate și pe deprinderile și expertiza care sunt dezvoltate prin experiența practică. Cunoștințele specializate nu sunt însă ceva fix, iar aplicarea lor cere putere de decizie. Clientul practicantului profesiei nu are aceste cunoștințe specializate și nici experiență, și astfel îi este dificil în a evalua calitatea serviciului oferit. Pe de altă parte, administrația

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

propune gestionarea standardelor profesionale prin organizații de profesioniști care au dobândit statut de auto-reglementare din partea administrației statale. Aceste organizații profesionale reglementează dreptul de practică a ocupației și stabilesc standarde de practică. De asemenea, au autoritatea de a lua măsuri împotriva membrilor care nu întrunesc standardele profesiei.

În ceea ce privește universitatea, școlile profesionale pot să stabilească standardele de practică într-o ocupație/profesie, chiar dacă nu au puteri de auto-guvernare pe care o asociație a profesioniștilor practicanți le-ar avea, de exemplu Baroul în cazul avocaților.

Standardul profesional include totalitatea cunoștințelor, deprinderilor și valorilor folosite în exercitarea unei profesii. Acesta definește nu doar ce trebuie „profesionistul” să știe, ci și setul de valori etice și morale pe care trebuie să le respecte în exercitarea profesiei respective. Standardul profesional include și criteriile de profesionalism, criteriile care ghidează modul de comportament al profesionistului, definind în același timp aspectele morale și cele etice ale exercitării profesiei.

Indicatori: numărul de standarde profesionale stabilite (de exemplu în domeniile jurnalistică, business, educație preuniversitară etc.) și recunoscute în domeniu (etică profesională, de la îmbrăcăminte până la atitudini, prejudecăți etc.) de către catedrele care pregătesc profesioniști pentru profesii specifice.

2. Universitatea – filtru cultural

Universitatea servește unor scopuri multiple în societate: oferă educație superioară maselor, precum și oportunitatea pentru mobilitate socială; este centrul cercetării într-un cadru organizat; oferă educație liberală pentru cetățenie și pregătește viitorii profesioniști; dar este, în același timp, și un mijloc de a transmite o cultură împărtășită și de a re-defini această cultură. Aceste responsabilități sunt oferite universității de către societate, însă îndeplinirea acestor așteptări și a misiunii proprii sunt posibile doar în momentul în care universitatea are un grad de autonomie sporită în ciuda dependenței relative de finanțarea din fonduri publice.

Conceptul de filtru cultural poate fi cel mai bine explicat prin referire la misiunea universității așa cum a fost ea gândită de Ortega Y Gasset (Y Gasset 1992, 47-56). Pe de o parte, universitatea acumulează idei, concepte, valori, etc iar pe de alta, le procesează/modifică iar apoi le multiplică înspre societate, le redă acestea într-o formă alterată (fie sintetizată, fie inovativă, fie modificată în orice alt fel).

Misiunea universității este inseparabilă de principiile autonomiei instituționale – libertate academică și auto-reglementare în probleme academice³⁹. Aceste principii ajută, printre altele, și la distingerea universității de alte instituții de învățământ superior.

Însă în ciuda autonomiei instituționale și a libertății academice, universitățile nu sunt independente față de societate, iar această relație poate fi abordată în multiple moduri. Misiunea culturală face parte integrală din relația universității cu societatea.

O metaforă puternică care ar putea fi folosită pentru a descrie relația dintre universitate și societate este cea a contractului social între universitate și societatea democratică (Bok 1982, 5). Metafora este împrumutată din teoria politică și accentuează rolul democratic al universității. Universitatea este chemată astfel să răspundă nevoilor și aspirațiilor societăților democratice. Contractul social cu universitatea este reformulat

---

recunoaște nevoia de practicieni competenți și etici, și recunoaște inegalitățile și complexitatea relației profesionist/client”.

³⁹ Wilhelm von Humboldt în 1810 a fost printre primii care a pus problema autonomiei „sănătoase” a universității față de stat, cu toate că statul îi asigura și atunci cea mai mare parte a finanțării. Humboldt a militat pentru ca statul prusac să treacă pe seama universității (re)surse financiare astfel încât instituția de învățământ superior să își poată desfășura activitățile de cercetare și predare independent de orice fel de constrângeri care ar putea veni din partea statului (așa cum se întâmpla, de exemplu, în statul napoleonic din acea vreme). (vezi Wilhelm von Humboldt, „Über die innere und aussere Organisation der höheren wissenschaftlichen Anstalten in Berlin”, in *Gelegentliche Gedanken über Universität*, Reclam, Leipzig, 1990.)

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

continuu de-a lungul timpului, reînnoindu-se în funcție de nevoile specifice ale fiecărei epoci.

Indicatori: tipul de misiune asumată (cercetare, cercetare-predare, predare, relația cu societatea) vezi indicatorii cercetare și predare; accentuarea rolului de catalizator cultural al universității. Universitatea oferă spații pentru organizarea diferitelor evenimente culturale (de exemplu: conferințe, sesiuni științifice, simpozioane, festivaluri, concursuri instrumentale și de creație, concerte etc.) și, mai ales, generează interes și participare în rândul studenților.

- Numărul și impactul evenimentelor organizate în spațiul universității.
- Numărul participanților (din rândul studenților și neapartenătorilor instituției universității).

3. Universitatea – comunicator pro-activ

În cadrul contractului său cu societatea democratică, universitatea a primit anumite îndatoriri și a primit de asemenea autonomia în a încerca să îndeplinească aceste îndatoriri. Însă pentru a-și menține autonomia, universitatea trebuie să fie și un bun comunicator, inițiind și menținând un dialog – continuu și public – despre îndatoririle și rolul pe care îl are în cadrul societății. Acest lucru se traduce prin obligația universității de a reflecta asupra acestor îndatoriri, de a gândi și scrie despre ele în mod public, de a articula valorile lor în cadrul societății, de a le apăra atunci când sunt în pericol, dar și de a le re-evalua dintr-un punct de vedere critic și unul al nevoilor sociale în continuă schimbare.

Universitatea trebuie să fie actorul care inițiază dialogul civic, mai ales având în vedere re-înnoirea contractului social din această perioadă.

Contractul social pretinde ca universitatea să își articuleze în mod explicit misiunea, și ca misiunea acesteia să fie îndeplinită cu integritate conform celor mai înalte standarde profesionale și cu un angajament către calitate și îmbunătățire permanentă. De asemenea, trebuie să răspundă în fața societății de modul în care aceste obligații au fost duse la îndeplinire.

În partea a doua a secolului al XX-lea, universitatea și-a asumat încă un rol, și anume faptul că universitatea a devenit o instituție a democrației. Deoarece este încă un rol relativ nou, acesta nu a fost în întregime recunoscut și nici dezbătut pe larg. Unul din principiile de bază ale acestui rol este necesitatea ca universitățile să rămână autonome față de guvernele/administrațiile statale alese democratic.

Indicatori: consolidarea caracterului multicultural și a dimensiunii culturale europene (atât spre interior, cât și spre exterior) prin organizarea unor dezbateri periodice, conferințe și workshop-uri pe teme actuale, cu participarea unor invitați din țară și străinătate, elaborarea de rapoarte, documente de poziție și documente de reflecție.

- Numărul și impactul evenimentelor organizate

4. Universitatea – formatoare de cetățeni sociali

Sociologul Thomas H. Marshall definea cetățenia socială în faimosul său eseu *Citizenship and Social Class* ca fiind „întreaga gamă pornind de la dreptul la o minimă securitate economică până la dreptul de a împărtăși din plin moștenirea socială și de a trăi o viață civilizată în funcție de standardele acceptate în cadrul societății. Iar instituțiile care sunt în cea mai apropiată relație cu acestea sunt sistemul educațional și serviciile sociale”.

Educația devine astfel o precondiție pentru libertatea civilă și politică și este atât de necesară încât educația primară și gimnazială ar trebui să fie gratuită și obligatorie pe întreg globul. Studiile universitare nu sunt obligatorii, însă au un rol din ce în ce mai important pentru cetățenia socială, iar accesul la studii universitare este o componentă necesară pentru cetățenia socială.

Indicatori:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

- Numărul absolvenților universității activi în viața publică (vezi metodologia ierarhizării RATER- Rusia)
  - Numărul și impactul evenimentelor organizate (numărul de inițiative civice promovate și susținute în forumuri publice de membrii universităților; numărul de activități civice realizate de alumni și studenți; numărul de studenți implicați în activitățile ONG-urilor și sprijinirea lor; numărul de cursuri organizate, deschise marelui public (știința pentru toți)).

Rolul democratic al universității nu se oprește doar la cetățenia socială. Universitatea deschide accesul spre profesii iar democrația cere egalitate de acces la profesii. Astfel, universitatea împărtășește responsabilitatea de a educa profesioniști în numele democrației. Mai mult, ea poate contribui cu cunoștințe științifice, sociale și umaniste la procesul de deliberare politică. Universitatea este elementul fundamental în dinamica generării de noi idei care urmează să influențeze societatea. Astfel, universitățile au obligația democratică de a întreba ce fel de teme sunt studiate și de a evalua impactul noilor cunoștințe. Ele trebuie să întrebe: idei pentru cine/ce?

Universitatea este o instituție crucială în generarea de noi cunoștințe și în evaluarea alternativelor posibile. Importanța universității este relevantă și în contracararea concentrării de putere în cercurile administrației statale sau în cele de afaceri, mai ales dacă este acceptat faptul că cel mai important factor în dezvoltarea și creșterea economică și socială este cunoașterea. Dacă firme precum *Microsoft*, *Apple* și *Google* au schimbat lumea și modul de a gândi a milioane de oameni, de ce nu și universitățile să devină vectori ai schimbării prin inovație, la scară regională și globală?

Universitatea contribuie la procesul de construire a caracterului democratic, însă scopul fundamental al universității este protecția împotriva tiraniei democratice a ideilor (Fallis 2004, 39). Controlul creerii ideilor – chiar dacă acesta este exercitat de o majoritate sau de o minoritate – subminează democrația. În schimb, universitățile pot să prevină, în virtutea autonomiei lor, asemenea tentative oferind un spațiu în care ideile noi și neconvenționale sunt judecate strict pe baza calității lor intelectuale.

5. Universitatea – generator de inteligență națională⁴⁰

În numeroase părți ale lumii, universitatea este percepută ca având un rol activ în procesul de construcție a națiunii (*nation-building role*), idee datând încă din secolul al XIX-lea pe filiera lui Humboldt sau Fichte. Prin formarea adecvată a resurselor umane naționale, universitatea poate avea un impact decisiv asupra viitorului pe termen scurt, mediu și lung al statului, regiunii sau chiar al continentului din care face parte.

Indicatori: inițierea de campanii mediatice de educare a publicului sau de promovare a unor valori specifice, cum ar fi reducerea consumului de energie electrică, reducerea producerii de CO2 etc.

Principalele analize privind **accesibilitatea și asigurarea coeziunii sociale** realizate de ONG-uri din domeniul educațional⁴¹ au încercat să identifice indicatori care să permită comparații internaționale la nivelul învățământului superior.

Indicatori:

- **participarea la studii superioare – procentul de tineri care urmează studii superioare;**
- **rata de absolvire – procentul de tineri (25-34 de ani) care absolvă un ciclu terțiar de educație de tip A (conform clasificării ISCED);**
- **un indicator propus de EPI – *educational equity index* (index de echitate educațională) și care măsoară procentul în care studenții care**

⁴⁰ Conform *The Role and Mission of the University in Cultural Development and Education: Diversity within Universality* disponibilă la

http://eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?_nfpb=true&_ERICExtSearch_SearchValue_0=ED325051&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=ED325051.

⁴¹ Educational Policy Institute (2005). Global Higher Education Rankings, Affordability and Accessibility in Comparative Perspectives, <http://www.educationalpolicy.org/pdf/Global2005.pdf>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSODRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

provin din medii socio-economice de nivel ridicat sunt supra-reprezențați în cadrul coortei de studenți;

- **indexul parității de gen – consideră orice deviere de la paritatea de gen ca fiind negativă și discriminativă.**

Pe baza acestor indicatori au fost evaluate la nivelul anului 2005 mai multe sisteme de învățământ superior (13) din următoarele țări: Australia, Austria, Belgia, Canada, Finlanda, Franța, Germania, Italia, Irlanda, Olanda, Suedia, Marea Britanie, SUA.

Indicatorii cu privire la accesibilitate au pus în evidență următoarele aspecte: Olanda și Finlanda sunt primele în ceea ce privește accesibilitatea chiar dacă scorurile care le clasează pe primele locuri sunt diferite. Astfel, Olanda deține scoruri ridicate în ceea ce privește indexul echității educaționale și indexul parității de gen, în timp ce Finlanda excelează la scorul ratei de participare.

Pozițiile de mijloc sunt ocupate de SUA, Canada și Australia, Germania, Belgia și Austria deși înregistrează scoruri ridicate la indexul parității de gen au indici foarte scăzuți comparativ cu celelalte țări la participare, absolvire etc. De asemenea, toate au un corp studențesc de elită care nu reflectă stratificarea existentă în societate.

La nivel internațional, în strânsă legătură cu accesibilitatea, se discută despre costul real al studiilor universitare și modul în care acesta facilitează sau împiedică accesul în învățământul superior. Acest tip de analiză își propune să identifice gradul în care studentul (respectiv susținătorii acestuia) își permite să susțină costurile necesare urmării unui program de licență, masterat sau doctorat.

Indicatorii propuși la nivel internațional sunt costurile ca parte a ATP (*ability to pay*) care includ taxele, costurile educaționale, costurile de subzistență, totalul costurilor. Suportul ca formă de asigurare a accesului studenților la învățământul superior prin scăderea costurilor ca urmare a aplicării unor măsuri specifice de susținere financiară include subvenții ale statului, granturi, împrumuturi, exceptări de taxe, etc. Un alt indicator propus este acela de calcul al costului net (*out of pocket*) pentru fiecare student după scăderea celorlalte forme de susținere financiară. În calcularea capacității de susținere financiară a studiilor se pleacă de la PIB pe cap de locuitor în statisticile comparative internaționale.

În termeni de facilitare a accesului studenților la învățământul superior prin scăderea costurilor sau creșterea capacității de plată a acestora (prin sisteme de creditare, împrumut, burse), cele mai frecvente mecanisme sunt cele ale scutirii de taxe, burselor și respectiv împrumuturilor cu dobândă preferențială pentru studenți.

În topul internațional, primele state din punct de vedere al suportului oferit pentru reducerea costurilor de acces la învățământul superior erau la nivelul anului 2005⁴² Suedia, are acoperea prin măsuri de suport financiar 90% din costul studiilor universitare, Olanda, SUA și Finlanda, cu peste 50%. Marea Britanie, Canada, Germania, Australia și Noua Zeelandă asigură suport financiar pentru 40% din costuri, Franța pentru 28%, Belgia pentru 20%, Irlanda și Japonia pentru 15%. Italia nu asigură la nivelul anului 2005 suport financiar efectiv cu excepția oferirii în regim de gratuitate a unui număr de locuri în campus și unui sistem de burse de merit.

Cu toată evoluția declarativă susținută spre o politică a învățământului superior care promovează principiul egalității de șanse, analize profunde cu privire la pragmatismul măsurilor desemnate să susțină facilitarea accesului au fost destul de puține la nivel mondial, pe de o parte, datorită dificultății de a defini indicatori de analiză comparabili, pe de altă parte, datorită lipsei datelor.

Luând în considerare noua situație a universității, devine clară împrejurarea potrivit căreia universitatea europeană actuală trebuie să își definească o nouă dezvoltare strategică. Momentul este oportun pentru o nouă abordare strategică a reînnoirii universităților europene. Problema este aceea de a adapta universitatea la noile cerințe ale societății prin restructurarea ei.

⁴² <http://www.educationalpolicy.org/pdf/Global2005.pdf>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

În zilele noastre, universitățile din Europa Centrală și de Est își înțeleg misiunea în termeni ca: universitatea ca instituție formativă; universitatea ca un centru de cercetare științifică; universitatea ca sursă de inovare tehnologică; universitatea ca instanță publică pentru examinări critice; universitatea ca un loc de angajament față de drepturile civile, justiție socială și reforme. Diverse universități ierarhizează aceste opțiuni în mod diferit.

Însă, în multe țări central și est europene s-a produs o diversificare puternică drept consecință a expansiunii sistemului educațional de după 1989. Unele universități particulare nou-născute își datorează înființarea, chiar dacă doar în puține cazuri, căutării legitime a unei alternative la universitățile de stat, cu un grad ridicat de burocrăție și foarte statice. Însă, majoritatea au fost înființate cu un scop clar comercial, acela de a obține profit cu o investiție minimă sau datorită eforturilor profesorilor marginalizați după schimbările politice din 1989 de a-și păstra pozițiile. În astfel de cazuri, misiunea universității a fost redusă la formarea de specialiști, dar de data aceasta demersul a fost afectat de lipsa infrastructurii și a personalului academic competent. Așadar, problema stabilirii de criterii pentru ca o instituție să fie numită în mod legitim *universitate* capătă importanță maximă.

Pe de altă parte, a devenit din ce în ce mai evident faptul că multe instituții și companii își asumă pregătirea de specialiști. Însă nici o pregătire competitivă de specialiști nu poate exista în lipsa cercetării științifice private. Acesta este motivul pentru care reprezentarea universității ca o instituție formatoare de specialiști nu mai este specifică, iar dacă aceasta este totuși păstrată, realismul ei este îndoielnic. Confruntarea acestei probleme nu este o sarcină ușoară. Tradiția nefericită, de a nu lua în considerare cercetarea științifică, cultivată de către regimul comunist nu poate fi suprimată în mod instantaneu. Cercetarea științifică trivială este încă larg răspândită. Există puțină disponibilitate, acolo unde aceasta există, de a evalua rezultatele cercetării științifice după criterii diferite de cele locale. Mai mult, în unele țări, macro-organizarea cercetării științifice – implicând trei actori (ministerul de cercetare, academia și universitățile) – rămâne neschimbată, chiar dacă are rezultate slabe și împiedică universitățile de a-și asuma rolul lor natural de actor principal al progresului științific. Astfel, reprezentarea universităților ca un centru al cercetării științifice întâmpină obstacolele ridicate de politicile cercetării științifice.

6. Alte aspecte de relaționare a mediului universitar cu societatea

Indicatori: consultanța (transfer tehnologic, în domeniul arhitectural, urbanistic, agrotehnic, relația cu pacienții în context medical); activitatea de avocatură, notariat; activitatea artistică (spectacole, recitaluri, expoziții, filme etc.).

Dacă misiunea universității este luată în serios, atunci trebuie să ne întoarcem la unitatea între formarea academică și cercetarea științifică. Universitățile nu sunt destul de cunoscute ca surse ale inovării tehnologice, deși multe inovații tehnologice își au originea în laboratoarele lor. Obstacolul major este distanța existentă între o universitate ce se definește pe sine, pe de o parte, ca fiind păstrătoare de tradiții culturale și transmițătoarea a acestor tradiții, iar pe de altă parte, ca întreprinderi interesate în îmbunătățirea competitivității lor prin aplicarea inovării tehnologice. Universitățile „istorice” se consideră a fi transmițătoare de moștenire culturală și respectă cu reticență criteriile de evaluare pragmatice în ceea ce privește performanța tehnologică. Pe de altă parte, întreprinderile, sub presiunea competiției de pe piață, nu mai așteaptă ca universitățile să se adapteze constrângerilor noului mediu economic, ci preiau sarcina găsirii soluțiilor tehnologice, care au fost validate sau sunt în curs de validare, de oriunde le pot găsi pe acestea. Însă, succesul universităților vest europene în a genera tehnologii competitive precum și cerințele impuse de noile economii, constituie încă surse de inspirație pentru universitățile din Europa Centrală și de Est. Apariția succesului economic în laboratoarele universitare stimulează căutarea unei noi poziții a universității în contextul social. În prezent, formula parcurilor industriale este una dintre cele mai

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

atractive. Însă reprezentarea universității ca sursă de inovare tehnologică, chiar dacă în aparență este susținută pentru viitor, are încă nevoie de timp pentru a se afirma.

Beneficiind de autonomie, fie ea chiar și relativă, universitatea a fost capabilă să se concentreze asupra ei înseși și a fost astfel capabilă să își ducă la îndeplinire misiunea de păstrător și transmitător de tradiție culturală. Izolarea ei relativă față de mediul politic, administrativ și economic aflat în continuă schimbare a fost pre-condiția pentru îndeplinirea misiunii sale. În consecință, ieșirea universității din izolare și interacțiunea acesteia cu instanțele cu putere de decizie în ceea ce privește alternativele de evoluție a societății nu este un proces ușor. Desigur, cadrele universitare joacă diverse roluri în administrație, Parlament și partide politice, dar acest fapt nu e în mod necesar un indiciu al interacțiunii. Problema este, în primul rând, aceea a examinării critice a deciziilor precum și substanțierea acestora de către unitățile de cercetare universitară, precum și aceea a exprimării publice a unui punct de vedere asupra evoluțiilor sociale. Universitatea, ca instituție, rămâne cea mai importantă instanță publică în dezbaterea critică asupra deciziilor și evoluțiilor sociale.

Astăzi, universitățile europene sunt confruntate cu „provocări” specifice pentru noul secol: „extinderea educației” prin „educație continuă”, „masificarea formării academice tradiționale” și sporirea importanței studiilor post-licență, „globalizarea pieței calificărilor”, internaționalizarea formării, multiplicarea furnizorilor de învățământ superior, înființarea unei biblioteci electronice comprehensive globale, expansiunea sistemului de învățământ superior la distanță, profilarea „învățării constructive”, tranziția de la formarea de „indivizi” la formarea de „persoane”. Intrăm, se pare, într-o nouă eră a Iluminismului, în sensul în care produsele economice, administrative și culturale dovedesc că depind din nou de educație.

În România, este ora multor schimbări, care vor trebui asumate de legislație. Semnalăm cât mai succint opțiuni majore indispensabile, dacă vrem ca universitățile românești să conteze, opțiuni rămase în afara celor două proiecte amintite.

Problema prealabilă este evaluarea. Universitățile trebuie evaluate nu după ceea ce spune fiecare despre sine și nici după criteriile cantitative (câte scrieri produc sau câte articole ISI), ci, în cele din urmă, după starea societății: nivelul tehnologic, bunăstarea oamenilor, priceperea administrativă, bogăția culturii, moravurile sunt efect al calibrului universităților. Putem evalua o universitate după mulți indicatori, dar oricare indicator capătă sens numai sub condiția preluării problemelor deschise din societate.

Complexitatea proceselor de interacțiune dintre universitate și comunitate generează dificultăți aproape insurmontabile în realizarea unui sistem de indicatori rezultați direct din aspectele teoretice dezvoltate mai sus. Măsurabilitatea unor astfel de indicatori constituie un obiectiv nerealist pentru prezent și viitorul imediat în România datorită cel puțin a următorilor factori:

- Inexistența unor baze de date statistice care să răspundă acestor cerințe.
- Neliniaritatea indicatorilor, care implică metode specifice de abordare, total diferite de cele folosite pentru indicatorii liniari.
- Bi- dimensionalitatea indicatorilor prin aspectele extensive – cantitative și a celor intensive – calitative.

Pentru a introduce totuși o minimă evaluare a diferențierii universităților în raport cu cea de a treia misiune a lor, vom propune următorii indicatori cantitativi:

- **Coeficientul de angajare al absolvenților în decursul unui an de la terminarea studiilor.** Acest coeficient se calculează ca fiind raportul dintre numărul absolvenților unei universități care au reușit să se angajeze în decurs de un an de la absolvire și numărul total al absolvenților din generația respectivă. Datele statistice se pot obține prin eforturile conjugate ale societăților Alumni și a relațiilor cu mediul de afaceri. Cu cât valoarea acestui coeficient este mai mare, cu atât programele oferite de universitatea respectivă satisfac mai bine cerințele societății, în întreg spectrul ocupațional.
- **Coeficientul de reprezentare masculină/ feminină al studenților.** Acest coeficient se calculează ca raport al numărului de studenți (de genul masculin,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

respectiv, feminin) din universitate la un moment dat și numărul total de studenți din universitate.

- **Indexul de accesibilitate socială.** Acest index conține mai mulți coeficienți, fiecare dintre ei fiind raportul dintre numărul de studenți proveniți dintr-o anumită categorie socială reprezentativă și numărul total de studenți.

Pe lângă acești indicatori *cantitativi* se pot considera și alți indicatori *calitativi*, care au fost discutați în cadrul acestui capitol.

Tabel Criterii și indicatori

Obiective	Indicatori	Sursa datelor	Procente
1.1. Formarea profesională (pondere 20%)	Numărul de standarde definite/identificate și promovate	universitate	15%
	Numărul de cursuri de formare profesională – calificare, recalificare, specializare etc oferite comunității locale, regionale, naționale, internaționale		5%
1.2. Universitatea – filtru cultural (pondere 20%)	Numărul evenimentelor culturale organizate și impactul acestora în societate – numărul participanților la evenimente, acoperirea media (local, regional, național, internațional), etc.	universitate	10%
	Numărul și impactul dezbaterilor organizate (participanți, volume editate, articole susținute și publicate.		5%
	Numărul de cronici de teatru, analize economice, interviuri de popularizare a științei, nivelul la care sunt publicate		5%
1.3. Universitatea – comunicator pro-activ (pondere 10%)	Dezbateri periodice, conferințe și workshop-uri pe teme actuale, cu participarea unor invitați din țară și străinătate,	universitate	5%
	Elaborarea de rapoarte, documente de poziție și documente de reflecție (nivelul la care sunt realizate și impactul acestora)		5%
1.4. Formarea unor creatori și purtători	Numărul de inițiative civice promovate și susținute în	universitate	5%

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

<p>de cultură și valori sociale (pondere 20%)</p>	<p>forumuri publice de membrii universităților</p> <p>Numărul de activități civice realizate de alumni și studenți</p> <p>Numărul de studenți implicați în activitățile ONG-urilor și sprijinirea lor</p> <p>Numărul de cursuri organizate, deschise marelui public (știința pentru toți)</p>		<p>5%</p> <p>5%</p> <p>5%</p>
<p>1.5. Generarea de inovare și inteligență (pondere 20%)</p>	<p>Numărul proiectelor de cercetare promovate public</p> <p>Numărul și impactul campaniilor mediatice inițiate, a dezbaterilor de educare a publicului sau de promovare a unor valori specifice, centrate pe promovarea științei, cercetării, inovării, dezvoltării durabile, inovației sociale</p> <p>Rata de absolvire – procentul de tineri (25-34 de ani) care absolvă un ciclu terțiar de educație de tip A (conform clasificării ISCED)</p> <p>Rata de absolvire – procentul de absolvenți nontradiționali (35+ de ani) care absolvă un ciclu terțiar de educație de tip A (conform clasificării ISCED)</p> <p>index de echitate educațională - și care măsoară procentul în care studenții care provin din medii socio-economice de nivel ridicat sunt supra-reprezențați în cadrul cohortei de studenți</p> <p>Indexul parității de gen – consideră orice deviere de la paritatea de gen ca fiind</p>	<p>universitate</p>	<p>5%</p> <p>5%</p> <p>2,5%</p> <p>2,5%</p> <p>2,5%</p>

	negativă și discriminativă.		
1.6. Alte aspecte de relaționare a mediului universitar cu societatea (pondere – 10%)	<p>Consultanța (transfer tehnologic, în domeniul arhitectural, urbanistic, agrotehnic, relația cu pacienții în context medical)</p> <p>Activitatea de avocatură, notariat, activitatea artistică (spectacole, recitaluri, expoziții, filme etc.)</p>	universitate	2,5% 2,5%

2.4. Diferențierea instituțiilor de învățământ superior – componentele mărime și locație

Dimensiunea mărimii și locației universității, una dintre cele cinci dimensiuni ale modelului dezvoltat de Comisia Europeană pentru o clasificare la nivel continental.

Dimensiunea unei universități, deși nu oferă direct date despre calitatea cercetării, predării, sau a altei dimensiuni a serviciilor universității, indică totuși informații relevante referitoare la **capacitatea instituțională a instituției, gradul său de complexitate, și implicit, datele de intrare care permit evaluarea potențialului universității, din punct de vedere al capitalului uman, al celui financiar și organizațional, de a avea o activitate mai mult sau mai puțin complexă, de a susține proiecte majore, de a dezvolta noi centre, etc.** În general, indicatorii care măsoară dimensiunea se referă în primul rând (dar nu se limitează la) capitalul uman (număr de studenți, număr de cadre didactice etc.),

Criteriul **locației** este înțeles diferit în cadrul fiecărui sistem de clasificare și ierarhizare în care este considerat relevant. Se poate observa că acest criteriu nu este luat în general în considerare în sistemele internaționale de ierarhizare, ci mai mult în cele de clasificare, care pun accentul pe diferențele dintre instituțiile de învățământ superior și nu se axează pe o viziune globală a evaluării universității ci, dimpotrivă, caută să identifice dimensiuni definitorii ale acestora.

Criteriile de mărime și locație în sistemele de clasificare/ierarhizare internaționale/naționale:

1) Dimensiune distinct în **proiectul Comisiei Europene:**

Pentru componenta *mărime și locație*, se iau în considerare, combinat :

- Mărimea:
  - Numărul total de studenți (pe nivel de studiu)
  - Numărul total de norme academice;
  - Volumul financiar per an calendaristic;
- Modul de livrare:
  - Programe de învățământ la distanță ca procent
  - Programe de învățământ part-time ca procent;
- Caracterul public/privat:
  - Venituri din surse guvernamentale ca procent din venitul total;
- Statutul legal;

2) **CHEPS:**

Pentru CHEPS se ia în considerare **un criteriu explicit al mărimii**, exprimat prin 2 indicatori (9.a. număr de studenți înscriși și 9.b. număr de cadre didactice angajate) . De asemenea, există un număr destul de mare (așa cum se poate vedea în tabelul de

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

mai jos) de **indicatori care sunt implicit afectați de mărimea universității, fiind măsuțați în valori absolute**. Menționăm în tabelul de mai jos doar indicatorii criteriului mărime, cu observația efectului dimensiunii universităților asupra altor criterii, care însă utilizează indicatori de mărime.

3) Clasificarea Carnegie:

În cadrul clasificării Carnegie dimensiunea mărime reprezintă unul dintre criteriile categoriilor identificate. Astfel, clasificarea conform dimensiunilor împarte, în cazul Carnegie, instituțiile de învățământ superior în funcție de nivelul programelor de studii oferite, numărul efectiv de studenți, și nivelul „rezidențial” (studenți în campus) al fiecărei instituții. Rezultă astfel un sistem complex de categorii identificate pentru sistemul de învățământ superior din SUA din punctul de vedere al dimensiunii instituționale, după cum urmează:

Nr. crt	Categoria	Descriere
1	VS2: (Very small two-year)	Mai puțin de 500 studenți full time echivalenți înmatriculați în aceste instituții care oferă asociate degree
2	S2: (Small two-year)	Între 500–1,999 studenți înmatriculați în aceste instituții care oferă asociate degree
3	M2: (Medium two-year)	Între 2,000–4,999 studenți înmatriculați în aceste instituții care oferă diplomă de licență
4	L2: (Large two-year)	Între 5,000–9,999 studenți înmatriculați în aceste instituții care oferă diplomă de licență
5	VL2: (Very large two-year)	Cel puțin 10,000 studenți înmatriculați în aceste instituții care oferă diplomă de licență
6	VS4/NR: (Very small four-year, primarily nonresidential)	Mai puțin de 1,000 de studenți înmatriculați, mai puțin de 25% dintre studenții la nivel de licență locuiesc în campus.
7	VS4/R: (Very small four-year, primarily residential)	Mai puțin de 1,000 de studenți înmatriculați, între 25-49% dintre studenții la nivel licență locuiesc în campus.
8	VS4/HR: (Very small four-year, highly residential)	Mai puțin de 1,000 de studenți înmatriculați, cel puțin 50% dintre studenții la nivel licență locuiesc în campus.
9	S4/NR: (Small four-year, primarily nonresidential)	Între 1,000–2,999 de studenți înmatriculați, mai puțin de 25% dintre studenții la nivel de licență locuiesc în campus.
10	S4/R: (Small four-year, primarily residential)	Între 1,000–2,999 de studenți înmatriculați, între 25-49% dintre studenții la nivel licență locuiesc în campus.
11	S4/HR: (Small four-year, highly residential)	Între 1,000–2,999 de studenți înmatriculați, cel puțin 50% dintre studenții la nivel licență locuiesc în campus.
12	M4/NR: (Medium four-year, primarily nonresidential)	Între 3,000–9,999 de studenți înmatriculați, mai puțin de 25% dintre studenții la nivel de licență locuiesc în campus.
13	M4/R: (Medium four-year, primarily residential)	Între 3,000–9,999 de studenți înmatriculați, între 25-49% dintre studenții la nivel licență locuiesc în campus.
14	M4/HR: (Medium	Între 3,000–9,999 de studenți înmatriculați, cel puțin jumătate

	four-year, highly residential)	dintre aceștia locuiesc în campus.
15	L4/NR: (Large four-year, primarily nonresidential)	Cel puțin 10,000 de studenți înmatriculați, mai puțin de 25% dintre studenții la nivel de licență locuiesc în campus.
16	L4/R: (Large four-year, primarily residential)	Cel puțin 10,000 de studenți înmatriculați, între 25-49% dintre studenții la nivel licență locuiesc în campus.
17	L4/HR: (Large four-year, highly residential)	Cel puțin 10,000 de studenți înmatriculați, cel puțin jumătate dintre aceștia locuiesc în campus.

4) CHE

În cadrul clasificării CHE, locația (orașul) și universitatea ca instituție reprezintă unul dintre cele 9 criterii folosite pentru clasificare, referitoare în special la locația și facilitățile existente în orașul respectiv. De asemenea, există indicatori din cadrul altor criterii care sunt influențați direct de dimensiune.

5) Ierarhizări naționale (Polonia, Slovacia, Ucraina)

În cadrul acestor ierarhizări, dimensiunea instituției nu este luată în calcul ca un criteriu distinct. există indicatori cantitativi, în cifre absolute, care, indirect, indică dimensiunea instituției de învățământ superior (număr de studenți internaționali, număr de titluri în biblioteci etc.), dar aceste ierarhizări nu urmăresc dimensiunea distinctă a mărimii.

Propuneri de indicatori pentru exercițiul de clasificare națională

CRITERIU	INDICATOR	PONDERE
Locație (pondere 50%)	a. Capitala/ pol de competitivitate	45%
	b. municipii – centre de dezvoltare regionala	30%
	c. orașe reședință de județ	20%
	d. alte locații	5%
Mărime (pondere 50%)	a. Performanța academică raportată la dimensiunea instituției (suma punctajelor de la dimensiunile 1 și 2 raportate la personalul didactic titular)	50%
	b. Numărul de studenți per personalul didactic titular	25%
	c. Resurse financiare nete (fără alocațiile bugetare și taxe de studii pentru derularea procesului didactic) per personal didactic	25%

2.5 Internaționalizarea ca misiune suport și evaluarea ei

Modelul asumat, în concordanță cu evoluțiile dezbaterilor din domeniul învățământului superior din ultimii ani din România, propune o **diferențiere în funcție de cercetare, predare și relația cu societatea**. Din această perspectivă internaționalizarea nu este concepută ca o misiune diferențiată *per se* ci ca o misiune de suport care asigură competitivitatea internațională și vizibilitatea instituțională, ea

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

contribuind astfel și la realizarea misiunii de cercetare și la realizarea misiunii de predare a universității. Cel mai important efect al internaționalizării se consideră a fi, la nivel instituțional, stimularea transferului de cunoștințe și dinamizarea proceselor de schimbare și inovare instituțională, ca urmare a expunerii la diferite alte abordări științifice și culturale.

Situația actuală pe plan internațional

Multe din actualele mecanisme de diferențiere la nivel internațional iau în considerare internaționalizarea ca parte a evaluărilor globale ale performanțelor instituționale. Principalele modele care includ internaționalizarea în clasificare sau ierarhizare sunt reprezentate de modele de clasificare și ierarhizare dezvoltate la nivel internațional și național:

La nivel internațional:

2.5.1. Modelul CHE

Ca principii, obiective și modalitate de realizare este mai degrabă un sistem de clasificare decât de ierarhizare. Sistemul de clasificare utilizează 151 de indicatori, grupați în 9 module (criterii).

Piața muncii și orientarea în carieră 23 de indicatori	Echipe 19 indicatori	Cercetare științifică 15 indicatori
Opinie generală 4 indicatori	Orientare internațională 10 indicatori	Rezultatele programului de studiu 11 indicatori
Locația și instituția de învățământ superior 28 de indicatori	Studentii 7 indicatori	Studiul academic și predarea 34 de indicatori

Indicatorii utilizați sunt de două tipuri: factuali și de opinie. Datele sunt colectate atât din interiorul, cât și din exteriorul instituției evaluate:

- *Datele obținute de la facultăți/ departamente*

Clasificarea CHE vizează domeniile de specializare, apreciate în funcție de programele de studii disponibile în acel domeniu, care pot fi oferite de către o catedră, un departament, un institut sau facultatea ca întreg. Sunt colectate date din ultimii trei ani, cu privire la programele academice, numărul de studenți, distribuția acestora pe sexe, resurse, echipamente, cercetare științifică și doctorate susținute în domeniul respectiv.

- *Opiniile studenților*

Studenții completează chestionare pentru a oferi date despre programele pe care le urmează și condițiile de studiu. Formularele se completează on-line, pe bază invitației și a parolei primite individual, în plic închis. Nu sunt chestionați studenții din anul I, considerați lipsiți de experiență.

- *Analiza bibliometrică*

CHE utilizează și informații despre cercetarea științifică, pentru domeniile în care există baze de date care să permită o analiză comparativă la nivel internațional în ceea ce privește publicațiile și citările. Analiza este realizată de către parteneri externi și se fundamentează pe bazele de date ISI.

- *Opiniile absolvenților*

Studiul adresat absolvenților urmărește colectarea de informații cu privire la inserția profesională și integrarea acestora pe piața forței de muncă. Absolvenților li se solicită informații cu privire la prima angajare și o evaluare retrospectivă a programelor de studii absolvite și a calificărilor obținute. Sondarea absolvenților se realizează doar la cere, pentru acele instituții care posedă baze cu datele de contact ale foștilor studenți.

- *Date despre universitate*

Universitățile participante furnizează date cu privire la: anul înființării, mărimea instituției – numărul de studenți, numărul de facultăți, disciplinele oferite etc. Rapoartele prezintă date inclusiv despre centrele universitare: numărul de locuitori, procentul de studenți, numărul de locuri în cămine, nivelul mediu al taxelor și chiria.

Modalitatea de prezentare a rezultatelor este interactivă, beneficiind de suportul platformelor electronice. Pentru că nu se lucrează cu scoruri globale și cu ponderări, analiza rezultatelor permite clienților-utilizatori să utilizeze propria definiție a calității instituțiilor de învățământ superior, alegând criteriile considerate ca fiind cele mai importante și comparând diversele instituții și programe. Rezultatele comparației pot fi salvate în format .pdf, imprimate sau trimise prin poșta electronică. Utilizatorii pot crea ranking-uri personale, după criteriile proprii. Rezultatele pot fi vizualizate după domenii, după instituții de învățământ superior sau după criteriile selectate de către utilizator.

2.5.2. Modelul CHEPS – Classification of European Institutions for Higher Education (CEIHE)

Centrul pentru Studierea Politicilor din Învățământul Superior a lansat și implementat, în perioada 2006 – 2008 un proiect european⁴³ care a urmărit realizarea unui model de clasificare europeană a instituțiilor de învățământ superior cu efecte similare celor produse de clasificarea Carnegie în SUA, în anii '70. Modelul a fost testat și propus spre aplicare în 2 faze. Modelul U-Map aflat astăzi în plină dezvoltare la nivel european se bazează pe rezultatele acestor 2 faze. Modelul vizează clasificarea universităților utilizând, 14 dimensiuni. Proiectul fiind implementat în 2 etape, indicatorii inițiali și cei noi propuși sunt păstrați pentru a putea oferi mai ușor o perspectivă comparativă. Modelul include pentru evaluarea componentei internaționale următorii indicatori:

CRITERIU	INDICATOR 1	INDICATOR 2
7: <i>Orientare internațională : predare și personal didactic</i>	7.a. ponderea studenților de naționalitate străină, care urmăresc obținerea unei diplome, în total studenți înscriși 7.b. ponderea studenților străini din programe europene de schimb de studenți în total studenți înscriși 7.c. numărul de studenți trimiși în programe europene de schimb de studenți 7.d. ponderea membrilor internaționali ai staff-ului în total personal didactic 7.e. numărul de programe oferite în străinătate	7.a1. ponderea studenților care urmăresc obținerea unei diplome, având o diplomă de învățământ secundar obținută în străinătate, în total studenți înscriși 7.b1. ponderea studenților străini din programe internaționale de schimb de studenți în total studenți înscriși 7.c1. numărul de studenți trimiși în programe internaționale de

⁴³ CHEPS (2008) – Mapping diversity. Developing a European Classification of Higher Education Institutions

		schimb de studenți 7.f. ponderea studenților din programe de dubla diplomă în total studenți înscriși
8: Orientarea internațională : cercetare	8.a. ponderea resurselor din programe de cercetare europeană (ex:FP7) în total resurse de cercetare	8.a1. ponderea veniturilor din programe de cercetare europeană în total venituri cercetare 8.b. importanța surselor de venituri internaționale

2.5.3. Modelul U-Map

Sistemul de clasificare U-Map, se bazează pe rezultatele proiectului CEIHE, fiind o continuare a acestuia și propune tratarea multi-dimensională, ne-agregată a performanțelor universitare, răspunzând astfel nevoii de a privi universitățile ca actori comprehensivi ai societății actuale, ca instituții cu misiuni multiple, fiecare misiune în parte având importanța și relevanța ei. Abordarea este una sistemică, proiectul propunându-și luarea în considerare, în analiza fiecărei dimensiuni a modelului, a unor indicatori de input, proces și de output, cât și de estimare și evaluare a impactului⁴⁴.

Astfel indicatorii utilizați pentru evaluarea internaționalizării sunt:

Profilul de predare & formare	Profilul studenților	Implicarea în cercetare
<ul style="list-style-type: none"> • Focus ciclu de pregătire • Ariile curriculare acoperite • Orientarea specializărilor • Cheltuielile cu predarea 	<ul style="list-style-type: none"> • Studenți maturi • Studenți part-time • Studenți la distanță • Numărul de studenți 	<ul style="list-style-type: none"> • Publicații recenzate de comunitatea științifică • Diplome de doctor acordate • Cheltuielile cu cercetarea
Implicarea în transferul de cunoștințe	Orientarea internațională	Implicarea regională
<ul style="list-style-type: none"> • Start-up-uri • Numărul de patente înregistrate • Activități culturale • Venituri din activități de transfer de cunoștințe 	<ul style="list-style-type: none"> • Numărul de studenți străini care urmăresc obținerea unei diplome • Numărul de studenți sosiți prin intermediul programelor de mobilități • Numărul de studenți plecați prin intermediul programelor de mobilități • Personal didactic internațional • Importanța surselor internaționale de venit, raportate la bugetul total 	<ul style="list-style-type: none"> • Absolvenți care muncesc în regiune • Studenți de anul 1 din regiune • Importanța surselor de venit regionale

⁴⁴ van Vught, F.A., Kaiser, F., File, J.M., Gaethgens, C., Peter, R., Westerheijden, D.F. (2010) U-Map – The European Classification of Higher Education Institutions, http://www.u-map.org/U-MAP_report.pdf

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

	al instituției	
--	-----------------------	--

2.5.4. ARWU - Ierarhizarea Shanghai

Ierarhizarea Shanghai urmărește în special o comparare internațională a instituțiilor de învățământ superior centrată pe performanța acestora în cercetare. Criteriile includ elemente de performanță științifică instituțională, performanța cadrelor didactice, a cercetătorilor și a absolvenților și nu includ elemente explicite de internaționalizare. Deși nu sunt prezenți itemi de evaluare a internaționalizării ca măsură de susținere a unor universități de clasă mondială, China a decis finanțarea masivă a internaționalizării instituțiilor sale de HE prin creșterea numărului de profesori și studenți străini și internaționalizarea cercetării.

2.5.5. Times Higher Education Supplement and Quacquarelli Symonds (THES – QS)

THES-QS își propune să observe, după criterii multiple, gradul în care universitățile realizează standardele necesare unei „universități de relevanță mondială”. THES-QS definește acest termen prin patru concepte cheie: calitatea cercetării, calitatea predării, relevanța internațională, angajarea absolvenților.

Criteriile de ierarhizare utilizate de THES – QS sunt **calitative** (bunul renume al universităților în mediul academic și al angajatorilor) și **cantitative**, care se referă la performanța cercetării, a predării și a internaționalizării într-o universitate. Astfel, sunt luate în considerare doar universitățile care acoperă, prin activitatea didactică și de cercetare, cel puțin două domenii din următoarele cinci: științele naturii, biomedicină, inginerie și IT, științe sociale, arte și științe umane, universitățile „monocolore” fiind excluse astfel din clasament. De asemenea, sunt luate în considerare, pentru ponderările geografice, trei „supra-regiuni” la nivel mondial: America, Asia-Pacific și Europa-Orientul Mijlociu-Africa.

Indicatorii de măsurare a internaționalizării fac parte din categoria criteriilor cantitative care reprezintă 50% din totalul criteriilor – ponderea internaționalizării fiind de 10%, indicatorii utilizați fiind rezultatul raportului dintre numărul de cadre didactice străine și numărul total de cadre didactice (5%) și respectiv raportul dintre numărul de studenți străini și numărul total de studenți înscriși.

La nivel național:

Ca urmare a dezvoltării sistemelor internaționale de clasificare și ierarhizare sau în paralel cu acestea s-au dezvoltat diferite sisteme de clasificare și ierarhizare la nivel național. Din cele care consideră internaționalizarea ca parte intrinsecă în evaluarea calității instituției de învățământ superior amintim:

2.5.6. SUA - US News and World Report

Clasamentul US News propune o ierarhizare diferențiată a universităților în funcție de specificul acestora – medicină, științele educației, drept, arte, științe naturale, etc. și de tipul de ofertă educațională – nivel masterat sau doctorat. Evaluarea internaționalizării constă în special în evaluarea internaționalizării facultăților – ponderea facultăților internaționalizate în total facultăți - 5% și respectiv – ponderea studenților internaționali în total studenți - 5%.

2.5.7. Polonia - Perspektywy University Ranking⁴⁵

Criteriile utilizate în procesul de ierarhizare se referă la patru categorii: prestigiu (30%), forță științifică (40%), mediu de studiu (15%) și internaționalizare (15%). Din punct de vedere al internaționalizării este util de menționat utilizarea unor criterii ca:

- mobilitatea studenților (intrări și ieșiri) cu precădere în cadrul programelor Erasmus-Socrates

⁴⁵http://www.perspektywy.org/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=8&Itemid=51 , accesat în 15 august 2009

- cursuri predate în limbi străine
- numărul de studenți care studiază într-o limbă străină
- numărul de profesori străini raportat la numărul total de profesori
- numărul de școli de vară internaționale și numărul de participanți internaționali

2.5.7. SLOVACIA - Academic Ranking and Rating Agency (ARRA)⁴⁶

ARRA utilizează următoarele criterii pentru evaluarea calității procesului de educație: reputația instituției, știință și cercetare, confortul studenților, studiu și educație, finanțare. Din totalul indicatorilor, doar 4 indicatori măsoară internaționalizarea: finanțarea cercetării prin granturi internaționale, finanțarea prin FSE, numărul de studenți străini raportat la numărul total de studenți, studenți care participă la studii în străinătate.

Începând cu anul 2005, această clasificare a fost inclusă în legea slovacă și este utilizată în întreaga comunitate de cercetare slovacă. ARRA nu pregătește tabele de ierarhizare cumulative pentru toate instituțiile de învățământ superior slovace.

Situația actuală națională Clasificarea CNFIS

După cum s-a arătat, inițiativele de realizare a ierarhizărilor universităților românești au debutat în anul 2000, atunci când profesorul Panaite Nica (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a propus un sistem bazat pe 7 criterii rezultate din agregarea mai multor indicatori (v. parag. 2.2) care luau în calcul atât aspecte legate de *input* și *output*, cât și de proces.

În cele patru grupe de indicatori utilizate de CNFIS pentru finanțare (Personalul didactic, Impactul cercetării științifice asupra procesului didactic, Baza materială și Managementul universitar) **indicatorii utilizați nu măsurau direct internaționalizarea, aceasta fiind o componentă luată parțial în calcul în cadrul indicatorului IC6 - Nivelul performanțelor în cercetarea științifică (indicator cu structura complexă).**

O propunere de indicatori privind internaționalizarea poate urma metodologia propusă la nivel european (U-Map), și anume:

- Numărul de studenți străini care urmăresc obținerea unei diplome
- Numărul de studenți sosiți prin intermediul programelor de mobilități
- Numărul de studenți plecați prin intermediul programelor de mobilități
- Personal didactic internațional

Importanța surselor internaționale de venit, raportate la bugetul total al instituție

Criteriu	Indicator		Pondere
Internaționalizare	Ponderea studenților străini care urmăresc obținerea unei diplome – în totalul numărului de studenți	Universitatea cu ponderea cea mai mare are punctaj maxim, iar celelalte proporțional cu ponderea	30%
	Ponderea studenților sosiți prin intermediul programelor de	Universitatea cu ponderea cea mai mare are punctaj maxim, iar celelalte	15%

⁴⁶http://www.arra.sk/index.php?module=documents&JAS_DocumentManager_op=downloadFile&JAS_File_id=5
0

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

	mobilități - în totalul numărului de studenți	proporțional cu ponderea	
	Ponderea studenților plecați prin intermediul programelor de mobilități	Universitatea cu ponderea cea mai mare are punctaj maxim, iar celelalte proporțional cu ponderea	5%
	Personal didactic internațional în totalul cadrelor didactice	Universitatea cu ponderea cea mai mare are punctaj maxim, iar celelalte proporțional cu ponderea	20%
	Ponderea surselor internaționale de venit, raportate la bugetul total al instituției	Universitatea cu ponderea cea mai mare are punctaj maxim, iar celelalte proporțional cu ponderea	30%

2.6 Clasificarea globală pe baza dimensiunilor combinate

Clasificarea ar putea fi făcută în multiple feluri:

- fie pe fiecare dimensiune pe toate universitățile fapt care ar arăta pe fiecare dimensiune care sunt performanțele pe dimensiuni;
- fie pe fiecare dimensiune, pe categoriile de universități (generale, tehnice, de agricultură, de medicină, de arte, socio-economice etc.), fapt ce permite compararea universităților de profil între ele pe fiecare dimensiune în parte;
- fie pe dimensiunile agregate conform schemei propuse cu ponderi, pe categoriile de universități autodeclarate după misiunea asumată. Acest lucru ar permite selectarea unor universități performante în fiecare categorie de misiune declarată.

Metodologia preia din aceste clasificări și în funcție de obiectivele asumate ale acestui proces, propune instituirea unor măsuri care să ducă la atingerea obiectivelor.

Sistemul de clasificare a universităților românești, bazat pe șapte grupe de indicatori, factori, a fost centrat pe evaluarea gradului în care universitățile au implementat reforma și este compatibil cu alte grile de evaluare internațională (Premiul Malcom Baldrige pentru învățământ, sistemul de ierarhizare a universităților americane). Această propunere a fost făcută într-o perioadă de reformă a sistemului de învățământ superior în care s-au inițiat elaborările planurilor strategice ale universităților, sistemul de finanțare a trecut la principiul finanțării globale. Ca urmare s-au păstrat numai câțiva indicatori, numiți indicatori de calitate și pe baza cărora Consiliul Național de Finanțare a Învățământului Superior a acordat finanțare de bază. Dintre acești indicatori „de calitate” o parte sunt de fapt indicatori de natură economică.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Elaborarea metodologiei de aplicare a evaluării și clasificării/ diferențierii universităților românești

Metodologia elaborată pentru clasificarea/diferențierea universităților românești are în vedere criteriile și indicatorii specifici celor ai clasificărilor internaționale și răspunde, prin indicatorii selectați, tuturor provocărilor ridicate de clasificări internaționale la care ne raportăm tot mai des (Clasificarea Shanghai⁴⁷, proiectul CHERPA⁴⁸). Cu toate acestea, scopul evaluărilor și clasificărilor internaționale nu ar trebui să fie isomorfismul și generarea de acțiuni mimetice ale sistemelor naționale și instituționale de evaluare ci generarea unui proces real de reflectare conștientă și autentică asupra performanței propriului sistem universitar și a propriilor noastre instituții, cu cele două obiective menționate în prima parte a materialului: asigurarea vizibilității internaționale, dar și a relevanței naționale. La baza conceperii sistemului românesc de clasificare a universităților, stă principiul accesibilizării și asigurării transparenței pentru diferite categorii de beneficiari a rezultatelor. În acest sens, prin consultarea universităților, se pot adăuga și alte criterii opționale care vor fi prezentate ulterior.

În vederea clasificării universităților din România propunem o grilă de evaluare în funcție de misiunea asumată, în care universitățile au fost împărțite în trei clase:

- Universități cu activități preponderente de cercetare, dar care fac și predare și servicii, asumându-și un rol național, internațional;
- Universități cu activități preponderente de predare dar care fac și cercetare și servicii, asumându-și un rol regional;
- Universități axate pe dimensiunea locală, care fac și cercetare și predare.

După cum rezultă din tabelul de mai jos au fost luate în considerare cele cinci dimensiuni/ criteriile analizate în prezentul material:

- Cercetarea științifică / creația artistică
- Educația / predarea
- Relația cu societatea
- Dimensiunea instituției
- Internaționalizarea

Grilă de clasificare a universităților din România, împărțite pe trei clase, în funcție de caracteristicile misiunii asumate

Nr.crt.	Criterii / indicatori	% în criteriu	Ponderea criteriilor pe clase de universități		
			A	B	C
1. Cercetarea științifică / creația artistică			50	15	10
1.1.	Rezultate obținute în activitatea de cercetare științifică / creație artistică	70			
1.1.1	Articole publicate în <i>Nature</i> și <i>Science</i> ⁴⁹	20			
1.1.2	Articole publicate în <i>SCI</i> și <i>SSCI</i> ⁵⁰ , <i>Art and Humanities</i>	20			
1.1.3	Rezultatul evaluării CNCIS ⁵¹	30			

⁴⁷ ARWU Shanghai Ranking

⁴⁸ CHERPA

⁴⁹ Pentru publicațiile din domeniul științelor sociale ponderea acestui indicator este redistribuită la indicatorul 1.1.2

⁵⁰ SCI - Science Citation Index - <http://www.isinet.com/cgi-bin/jrnlst/jloptions.cgi?PC=K>, SSCI - Social Science Citation Index - <http://www.isinet.com/cgi-bin/jrnlst/jloptions.cgi?PC=J>, SCIE - Science Citation Index Expanded - <http://www.isinet.com/cgi-bin/jrnlst/jloptions.cgi?PC=D>, http://www.cncsis.ro/PDF/Reviste_ISI.pdf

Nr.crt.	Criterii / indicatori	% în criteriu	Ponderea criteriilor pe clase de universități		
			A	B	C
1.2.	Mediul de cercetare științifică/creație artistică	15			
1.2.1	Conducători de doctorat	5			
1.2.2	Organizarea de manifestări științifice și de creație artistică de nivel internațional (pentru clasa A) sau național (clasele B și C)	5			
1.2.3	Capacitatea universității de a susține programe postdoctorale	5			
1.3.	Resurse financiare atrase pentru cercetare științifică/creație artistică	15			
1.3.1	Fonduri atrase pentru cercetare științifică/creație artistică prin competiții internaționale	5			
1.3.2	Fonduri atrase pentru cercetare științifică/creație artistică prin competiții naționale, regionale, locale	5			
1.3.3	Fonduri atrase din donații și sponsorizări oferite pentru cercetare și / sau servicii inovative / creative	5			
2. Educația/predarea			25	50	30
2.1.	Calitatea corpului profesoral	40			
2.1.1	Personalul didactic propriu cu premii internaționale (<i>Nobel</i> și medalii <i>Field</i> , alte premii internaționale)	10			
2.1.2	Personalul didactic cu alte premii internaționale și naționale (lista elaborată de CNCSIS și Agenția de ierarhizare)	10			
2.1.3	Ponderea profesorilor în totalul personalului didactic	10			
2.1.4	Ponderea cadrelor didactice cu titlul de doctor în totalul personalului didactic	10			
2.2.	Calitatea mediului de studiu	15			
2.2.1	Numărul de volume existente în biblioteci raportate la numărul de studenți - achiziții recente (ultimii 2 ani)	5			
2.2.2	Acces la baze de date informatizate	5			
2.2.3	Numărul de laboratoare didactice	5			
2.3.	Calitatea absolvenților	30			
1.3.1	Absolvenți - Alunmi cu premii internaționale (<i>Nobel</i> și medalii <i>Field</i> , alte premii internaționale)	10			
1.3.2	Ponderea studenților care se angajează sau își dezvoltă propriile activități într-un an de la absolvire	10			
1.3.3	Ponderea studenților la ciclul 2 și 3 în totalul studenților	10			
2.4.	Sistemul de evaluare și dezvoltare a performanțelor didactice	15			
2.4.1	Existența unei structuri și a unei strategii instituționale de dezvoltare profesională a cadrelor	5			

⁵¹ Pentru clasele B și C se ia în considerare numai acest indicator de evaluare, cu o pondere de 70% în totalul dimensiunii

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Nr.crt.	Criterii / indicatori	% în criteriu	Ponderea criteriilor pe clase de universități		
			A	B	C
	didactice și de evaluare academică				
2.4.2	Recunoașterea și recompensarea excelenței didactice (premii, salarizare diferențiată, finanțare internă pentru proiecte de inovare didactică)	10			
3. Relația cu societatea			5	25	50
3.1.	Formarea profesională. Stabilirea de standarde profesionale	20			
3.1.1	Numărul de standarde definite/identificate și promovate	15			
3.1.2	Numărul de programe de formare profesională de tipul calificare – recalificare – perfecționare oferite comunității locale	5			
3.2.	Universitatea – filtru cultural	20			
3.2.1	Numărul evenimentelor culturale organizate și impactul acestora în societate, calculat prin numărul participanților, acoperirea media (local, regional, național, internațional)	10			
3.2.2	Numărul și impactul dezbaterilor organizate (participanți, volume editate, articole susținute și publicate)	5			
3.2.3	Numărul de cronici de teatru, analize economice, interviuri de popularizare a științei (ponderate cu nivelul la care sunt publicate)	5			
3.3.	Universitatea – comunicator pro-activ	10			
3.3.1	Dezbateri periodice, conferințe și workshop-uri pe teme actuale, cu participarea unor invitați din țară și străinătate	5			
3.3.2	Elaborarea de rapoarte, documente de poziție și documente de reflecție (ponderate cu nivelul la care sunt realizate și efectele acestora – documente care stau la baza unor decizii publice sau documente informative)	5			
3.4.	Formarea unor creatori și purtători de cultură și valori sociale	20			
3.4.1	Numărul de inițiative civice promovate și susținute în forumuri publice de membrii universităților	5			
3.4.2	Numărul de activități civice realizate de alumni și studenți	5			
3.4.3	Numărul de studenți implicați în activitățile ONG-urilor și sprijinirea lor	5			
3.4.4	Numărul de cursuri organizate, deschise marelui public (știința pentru toți)	5			
3.5.	Generarea de inovare și inteligență	20			
3.5.1	Numărul proiectelor de cercetare-dezvoltare promovate public	5			
3.5.2	Numărul și impactul campaniilor mediatice inițiate, a dezbaterilor de educare a publicului sau de promovare a unor valori specifice centrate pe promovarea științei, cercetării, inovării, dezvoltare durabilă,	5			

Nr.crt.	Criterii / indicatori	% în criteriu	Ponderea criteriilor pe clase de universități		
			A	B	C
	inovatie sociala				
3.5.3	Rata de absolvire – procentul de tineri (25-34 de ani) care absolvă un ciclu terțiar de educație de tip A (conform clasificării ISCED)	5			
3.5.4	Rata de absolvire – procentul de absolvenți nontradiționali (35+ de ani) care absolvă un ciclu terțiar de educație de tip A (conform clasificării ISCED)				
3.5.5	Indexul de echitate educațională (ponderea studenților care provin din medii socio-economice defavorizate sau din mediul rural)	5			
3.5.6	Indexul parității de gen – consideră orice deviere de la paritatea de gen ca fiind negativă și discriminatorie				
3.6.	Alte aspecte de relaționare a mediului universitar cu societatea	10			
3.6.1	Consultanța (transfer tehnologic, în domeniul arhitectural, urbanistic, agrotehnic, relația cu pacienții în context medical)	5			
3.6.2	Activitatea de avocatură, notariat, activitate artistică (spectacole, recitaluri, expoziții, filme etc.)	5			
4. Dimensiunea instituției			5	5	5
4.1.	Performanța academică raportată la dimensiunea instituției (suma punctajelor de la dimensiunile 1 și 2 raportate la personalul didactic titular)	50			
4.2.	Numărul de studenți per personalul didactic titular	25			
4.3.	Resurse financiare nete (fără alocațiile bugetare și taxe de studii pentru derularea procesului didactic) per personal didactic	25			
5. Internaționalizarea			15	5	5
5.1.	Ponderea studenților străini care urmăresc obținerea unei diplome în totalul numărului de studenți	20			
5.2.	Ponderea studenților sosiți prin intermediul programelor de mobilități - în totalul numărului de studenți	20			
5.3.	Ponderea studenților plecați în universități din străinătate prin intermediul programelor de mobilități	20			
5.4.	Personal didactic internațional în totalul cadrelor didactice	20			
5.5.	Ponderea surselor internaționale de venit, raportate la bugetul total al instituției	20			
TOTAL			100	100	100

Pentru toate cele trei categorii de universități, se folosesc aceleași criterii / dimensiuni și indicatori dar diferă ponderea criteriilor în total astfel:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Criterii / indicatori	Ponderea criteriilor pe clase de universități		
	A. Universități cu activități preponderente de cercetare, dar care fac și predare și servicii, asumându-și un rol național, internațional	B. Universități cu activități preponderente de predare dar care fac și cercetare și servicii, asumându-și un rol regional	C. Universități axate pe dimensiunea locală, care fac și cercetare și predare
1. Cercetarea științifică / creația artistică	50	15	10
2. Educația/predarea	25	50	30
3. Relația cu societatea	5	25	50
4. Dimensiunea instituției	5	5	5
5. Internaționalizarea	15	5	5
TOTAL	100	100	100

Criteriile clasificării CHERPA (1,2,3,4,5) au fost preluate ca atare, aceasta fiind o clasificare recunoscută și care se propune pe planul UE. În definirea acestor criterii au fost folosiți fie indicatori considerați a fi relevanți pentru România pe plan mondial, fie indicatori cu relevanță națională, instituțiile românești asumându-și în acest fel și acest tip de relevanță. Aceste criterii respectă o filozofie de evaluare instituțională bazată în principal pe relevanța produselor și serviciilor universității, fiind exprimate de cele mai multe ori prin mărimi de ieșire (rezultatele cercetării, calitatea absolvenților), eventual de proces (calitatea personalului didactic și dimensiunea instituției).

Metodologia propusă de noi este în favoarea definirii unor subclase în interiorul claselor, nu a unui clasament, bazându-se pe ideea că între anumite limite de punctaje, universitățile sunt de valori sensibil egale.

Criteriul 1 Cercetarea științifică / creația artistică [10 - 50%]

Rezultatele evaluării naționale aflate acum pe rol vor fi aplicate integral în acest criteriu.

Ponderea de 10% a activității de cercetare se atașează clasei de universități care se apleacă spre comunitatea locală, pe servicii către această comunitate, dar evident au și activități de predare și cercetare.

Ponderea de 25% a activității de cercetare se atașează universităților de relevanță regională, care sunt axate mai mult pe activitatea de predare dar fac și cercetare și servicii.

Ponderea de 50% a activității de cercetare se atașează universităților cu importanță națională și internațională care se auto-includ în categoria universităților cu activitate de cercetare intensivă.

În evaluarea universităților din punct de vedere al acestui criteriu s-au folosit trei subcriterii și nouă indicatori astfel:

Subcriterii și indicatori pentru evaluarea universităților din punct de vedere al criteriului Cercetarea științifică /creația artistică

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Subcriterii			Indicatori		
Cod	Denumire	%	Cod	Denumire	%
1.1.	Rezultate obținute în activitatea de cercetare științifică / creație artistică	70	1.1.1.	Articole publicate în <i>Nature</i> și <i>Science</i>	20
			1.1.2.	Articole publicate în <i>SCI</i> și <i>SSCI</i> , <i>Art and Humanities</i>	20
			1.1.3.	Rezultatul evaluării CNCISIS	30
1.2.	Mediul de cercetare științifică/creație artistică	15	1.2.1.	Conducători de doctorat	5
			1.2.2.	Organizarea de manifestări științifice și de creație artistică de nivel internațional (pentru clasa A) sau național (clasele B și C)	5
			1.2.3.	Capacitatea universității de a susține programe postdoctorale	5
1.3.	Resurse financiare atrase pentru cercetare științifică/creație artistică	15	1.3.1.	Fonduri atrase pentru cercetare științifică/creație artistică prin competiții internaționale	5
			1.3.2.	Fonduri atrase pentru cercetare științifică/creație artistică prin competiții naționale, regionale, locale	5
			1.3.3.	Fonduri atrase din donații și sponsorizări oferite pentru cercetare și / sau servicii inovative / creative	5

În cadrul machetei de analiză s-au făcut următoarele precizări:

- Pentru publicațiile din domeniul științelor sociale ponderea indicatorului 1.1.1 este redistribuită la indicatorul 1.1.2;
- Pentru clasele B și C nu se iau considerare indicatorii 1.1.1 și 1.1.2, urmând ca indicatorul 1.1.3 să aibă o pondere de 70%.

Datele pentru acest criteriu sunt furnizate de CNCISIS.

Criteriul 2. Educație/predare [25 - 50%]

Ponderea variază în funcție de rolul asumat de universitate. Totuși, întrucât educația este o activitate esențială, ponderea minimă a fost stabilită la 30% atât pentru universitățile cu activitate de cercetare intensivă cât și pentru cele cu rol regional, și 50% pentru cele cu activitate importantă de predare, având un rol regional.

În evaluarea universităților din punct de vedere al acestui criteriu s-au folosit patru subcriterii și 12 indicatori astfel:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Subcriterii și indicatori pentru evaluarea universităților din punct de vedere al criteriului Educație/predare

Subcriterii			Indicatori		
Cod	Denumire	%	Cod	Denumire	%
2.1.	Calitatea corpului profesoral	40	2.1.1	Personalul didactic propriu cu premii internaționale (Nobel și medalii Field, alte premii internaționale)	10
			2.1.2	Personalul didactic cu alte premii internaționale și naționale (lista elaborată de CNCIS și Agenția de ierarhizare)	10
			2.1.3	Ponderea profesorilor în totalul personalului didactic	10
			2.1.4	Ponderea cadrelor didactice cu titlul de doctor în totalul personalului didactic	10
2.2.	Calitatea mediului de studiu	15	2.2.1	Numărul de volume existente în biblioteci raportate la numărul de studenți - achiziții recente (ultimii 2 ani)	5
			2.2.2	Acces la baze de date informatizate	5
			2.2.3	Numărul de laboratoare didactice	5
2.3.	Calitatea absolvenților	30	1.3.1	Absolvenți - Alunni cu premii internaționale (Nobel și medalii Field, alte premii internaționale)	10
			1.3.2	Ponderea studenților care se angajează sau își dezvoltă propriile activități într-un an de la absolvire	10
			1.3.3	Ponderea studenților la ciclul 2 și 3 în totalul studenților	10
2.4.	Sistemul de evaluare și dezvoltare a performanțelor didactice	15	2.4.1	Existența unei structuri și a unei strategii instituționale de dezvoltare profesională a cadrelor didactice și de evaluare academică	5
			2.4.2	Recunoașterea și recompensarea excelenței didactice (premii, salarizare diferențiată, finanțare internă pentru proiecte de inovare didactică)	10

Informațiile necesare pentru evaluare urmează a fi oferite de universități, CNCIS, CNFIS și ARACIS.

Criteriul 3 - Relația cu societatea [5 -50%]

Ponderea diferă în funcție de rolul asumat: pentru universitățile de cercetare intensivă, ponderea pentru acest indicator este 5%, pentru cele de importanță regională de 25%, iar pentru cele locale, de 60%.

În evaluarea universităților din punct de vedere al acestui criteriu s-au folosit șase subcriterii și 17 indicatori astfel:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Subcriterii și indicatori pentru evaluarea universităților din punct de vedere al criteriului relației cu societatea

Subcriterii			Indicatori		
Cod	Denumire	%	Cod	Denumire	%
3.1.	Formarea profesională. Stabilirea de standarde profesionale	20	3.1.1 .	Numărul de standarde definite/ identificate și promovate	20
3.2.	Universitatea – filtru cultural	20	3.2.1 .	Numărul evenimentelor culturale organizate și impactul acestora în societate, calculat prin numărul participanților, acoperirea media (local, regional, național, internațional)	10
			3.2.2 .	Numărul și impactul dezbaterilor organizate (participanți, volume editate, articole susținute și publicate)	5
			3.2.3 .	Numărul de cronică de teatru, analize economice, interviuri de popularizare a științei (ponderate cu nivelul la care sunt publicate)	5
3.3.	Universitatea – comunicator pro-activ	10	3.3.1 .	Dezbateri periodice, conferințe și workshop-uri pe teme actuale, cu participarea unor invitați din țară și străinătate	5
			3.3.2 .	Elaborarea de rapoarte, documente de poziție și documente de reflecție	5
3.4.	Formarea unor creatori și purtători de cultură și valori sociale	20	3.4.1 .	Numărul de inițiative civice promovate și susținute în forumuri publice de membrii universităților	5
			3.4.2 .	Numărul de activități civice realizate de alumni și studenți	5
			3.4.3 .	Numărul de studenți implicați în activitățile ONG-urilor și sprijinirea lor	5
			3.4.4 .	Numărul de cursuri organizate, deschise marelui public (știința pentru toți)	5
3.5.	Generarea de inovare și inteligență	20	3.5.1 .	Numărul proiectelor de cercetare-dezvoltare promovate public	5
			3.5.2 .	Numărul și impactul campaniilor mediatice inițiate, a dezbaterilor de educare a publicului sau de promovare a unor valori specifice	5
			3.5.3	Rata de absolvire – procentul	5

Subcriterii			Indicatori		
Cod	Denumire	%	Cod	Denumire	%
			.	de tineri (25-34 de ani) care absolvă un ciclu terțiar de educație de tip A (conform clasificării ISCED)	
			3.5.4	Rata de absolvire – procentul de absolvenți non-tradiționali (35+ de ani) care absolvă un ciclu terțiar de educație de tip A (conform clasificării ISCED)	
			3.5.5	Indexul de echitate educațională (ponderea studenților care provin din medii socio-economice defavorizate sau din mediul rural)	5
			3.5.6	Indexul parității de gen – consideră orice deviere de la paritatea de gen ca fiind negativă și discriminatorie	
3.6.	Alte aspecte de relaționare a mediului universitar cu societatea	10	3.6.1	Consultanța (transfer tehnologic, în domeniul arhitectural, urbanistic, agrotehnic, relația cu pacienții în context medical)	5
			3.6.2	Activitatea de avocatură, notariat, activitate artistică (spectacole, recitaluri, expoziții, filme etc.)	5

Informațiile necesare pentru evaluare urmează a fi oferite de CNCISIS, CNFIS și ARACIS, precum și de fiecare universitate în parte.

Criteriul 4 – dimensiunea instituției [5%]

Este un parametru de proces (stare), exprimând calitatea raportată la dimensiune, productivitatea științifică.

Criteriului 4 i s-a alocat o pondere de 5% din totalul grilei de evaluare, deoarece este un indicator de stare, nu de ieșire. Datele pentru acest criteriu se pot lua de la CNCISIS respectiv CNFIS.

În evaluarea universităților din punct de vedere al acestui criteriu s-au folosit trei indicatori astfel:

Indicatori pentru evaluarea universităților din punct de vedere al criteriului dimensiunea instituției

Cod	Denumirea indicatorilor	%
4.1.	Performanța academică raportată la dimensiunea instituției (suma punctajelor de la dimensiunile 1 și 2 raportate la personalul didactic titular)	50
4.2.	Numărul de studenți per personalul didactic titular	25
4.3.	Resurse financiare nete (fără alocațiile bugetare și taxe de studii pentru derularea procesului didactic) per personal didactic	25

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Informațiile necesare pentru evaluare urmează a fi oferite de CNCISIS, CNFIS și ARACIS, precum și de fiecare universitate în parte.

Criteriaul 5 - Internaționalizarea [5 - 15%]

Criteriaului 5 i s-a alocat o pondere de 5 - 15% din totalul grilei de evaluare, diferind în funcție de misiunea asumată. Pentru universitățile de cercetare intensivă, această dimensiune ar trebui să fie importantă (15% din grilă), în timp ce pentru universitățile locale această dimensiune se reduce la 5%, care ar putea consta, pentru universitățile apropiate de frontieră, în dezvoltarea unor inițiative trans-frontaliere, de interes atât pentru comunitățile locale, cât și pentru comunitățile din țările vecine, situate în apropiere. Indicatorii de evaluare, folosiți în acest caz sunt următorii:

Cod	Denumirea indicatorilor	%
5.1.	Ponderea studenților străini care urmăresc obținerea unei diplome în totalul numărului de studenți	20
5.2.	Ponderea studenților sosiți prin intermediul programelor de mobilități - în totalul numărului de studenți	20
5.3.	Ponderea studenților plecați în universități din străinătate prin intermediul programelor de mobilități	20
5.4.	Personal didactic internațional în totalul cadrelor didactice	20
5.5.	Ponderea surselor internaționale de venit, raportate la bugetul total al instituției	20

Informațiile necesare pentru evaluare urmează a fi oferite de CNCISIS, CNFIS și ARACIS, precum și de fiecare universitate în parte.

Metodologie de colectare și validare a datelor

1. Colectare:

- Baze de date

Preluare de informații din bazele de date existente preluate *anual* de grupul operativ. Grupul va elabora procedurile și le va implementa în conformitate cu rigorile acestei clasificări. Se constată apariția unor noi indicatori pe care universitățile trebuie să îi înregistreze și pe care bazele de date actuale ale CNCISIS, CNFIS și ARACIS trebuie să le înglobeze.

2. Validare

Compararea informațiilor din mai multe baze de date

În urma evaluărilor în interiorul celor trei categorii de universități separate prin misiunea aleasă, se vor putea stabili clase de performanță: ex. clasa I, II, III

Calculul parametrilor de clasificare:

Pentru fiecare indicator universitatea cu rezultatul maxim primește 100 de puncte, universitatea cu rezultatul minim 0 puncte, valorile intermediare se calculează prin interpolare. Indicatorul global reprezintă suma ponderată a punctajului la cele 5 criterii. Se vor obține astfel atât clasamentul global cât și clasamente după fiecare criteriu în parte.

Pe lângă cele două categorii de clasamente global și parțial (pe criterii) care reprezintă punctul de vedere oficial al grupului de elaborare a criteriilor de ierarhizare pot fi obținute și clasamente opționale prin ordonarea clasificării în funcție de preferințele beneficiarului – de ex. se poate obține o ierarhie prin combinarea punctajului maxim la cercetare și calitatea educației, sau o altă ierarhie în care dimensiunea instituției și reputația academică să fie maxime.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Indicatori alternativi

Aceasta ierarhizare oficială poate fi completată în vederea accesibilizării sale pentru grupurile țintă cu indicatori alternativi:

- Climat și cultura organizațională

La aceste criteriile de clasificare cantitative se poate adăuga și o evaluare calitativă care poate permite o ierarhizare „ad-hoc” pe care beneficiarii, actuali sau potențiali ai produselor și serviciilor universitare, o pot realiza în funcție de propriile lor nevoi de dezvoltare profesională sau personală.

Acest criteriu definește climatul și cultura organizațională și oferă indicatori care pot fi utilizați ca variabile criteriu în obținerea ierarhiilor în funcție de factorii considerați importanți de către beneficiari. El este opțional pentru universități, cele care vor dori să ofere aceste tipuri de date

Indicatori pentru climatul organizațional:

1. valori promovate de instituție
  2. tipul de climat – cooperare, competiție
  3. tipul de comunicare instituțională
  4. tipul de management și leadership
  5. satisfacția cadrelor didactice și studenților
  6. oportunități oferite cadrelor didactice și studenților etc.
- Indicatori de calitate, CNFIS

Indicatorii de calitate ai CNFIS pot funcționa ca indicatori alternativi de clasificare în funcție de nevoile beneficiarilor.

Acest tip de evaluare cu clasificări alternative suplimentare va asigura o vizibilitate perfect adecvată nevoilor beneficiarului care caută informații transparente și specifice și va facilita accesul publicului larg la informații despre universități.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

3. Metodologia de diferențiere

3.1. Analiza cadrului legislativ

3.1.1 Cadrul legislativ actual (în vigoare) și dimensiunea calității în învățământul superior. O evoluție inițială pur cantitativă și extensivă a învățământului superior (fără accent pe calitate)

Punctul de plecare al analizei îl reprezintă Legea învățământului (Legea nr. 84 din 24 iulie 1995) care a suferit numeroase amendamente.

Încă de la începutul anilor 1990, au fost înființate în România primele universități particulare, iar numărul universităților publice, al facultăților sau al noilor programe de studii, respectiv specializări, a crescut rapid. Ca urmare a acestei diversificări și multiplicări a fost adoptată Legea nr. 88/1993 privind acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor, care a înființat Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare (CNEAA). Acest organism a desfășurat activități susținute de evaluare sau de acreditare instituțională și de programe în perioada 1993-2006.

Ca judecată de valoare asupra acestei prime perioade (1993-2006) observăm că elementul calitate pare să nu fi fost luat în considerație nici măcar în plan declarativ, ceea ce a avut ca rezultat o vizibilă degradare a nivelului învățământului superior atât în ce privește cercetarea cât și activitatea didactică.

Apariția unor instrumente normative de impunere a calității în învățământul superior

În plan extern, după semnarea în 1999 a Declarației de la Bologna, România a devenit membră a „Procesului Bologna” care urmărea să constituie până în 2010 un Spațiu European al Învățământului Superior. Asigurarea calității academice în învățământul superior era unul din obiectivele centrale ale acestui proces în baza unui document programatic („Declarația de la Bologna”, 1999) adoptat de miniștrii responsabili ai învățământului superior din țările membre UE, urmat de o serie de comunicate sau declarații semnate la întâlnirile de la Praga (2001), Berlin (2003), Bergen (2005), Londra (2007) și mai recent Leuven/Louvain-la-Neuve(2009) ori Budapesta (martie 2010).

În raportul prezentat la Bergen în mai 2005, ENQA (European Network for Quality Assurance in Higher Education) afirmă că: „Agențiile naționale pentru asigurarea calității trebuie să fie independente, astfel încât să aibă o responsabilitate autonomă pentru operațiuni, iar concluziile și recomandările din rapoartele lor să nu poată fi influențate de terți, cum ar fi instituții de învățământ, ministere sau alte părți interesate.” Deci furnizorii de servicii educaționale nu pot fi în același timp și evaluatorii rezultatelor acestei activități.

De aplicarea riguroasă a setului de prevederi stabilite la nivel european depindea includerea agențiilor naționale de asigurarea calității în Registrul ENQA⁵².

România trebuia deci să se alinieze acestor recomandări cât și obligațiilor autoasumate⁵³ atât la nivelul învățământului superior, cât și a celui preuniversitar și de formare continuă. Dintr-un punct de vedere strict juridic România a satisfăcut aceste obligații europene prin adoptarea unui nou sistem normativ de impunere și certificare a calității în învățământul superior. În esență calitatea în învățământ a fost reglementată

⁵²În ceea ce privește învățământul superior, UE urmărește în cadrul „procesului de la Bologna”, crearea, până în 2010, a unui Spațiu european pentru învățământul superior. Acest proces promovează recunoașterea reciprocă a perioadelor de studiu, calificări comparabile și, de prima importanță în acest context, existența unor standarde de calitate uniforme.

⁵³Declarația de la Bologna afirmă pe o bază voluntară intenția fiecărei țări semnatare de a reforma sistemul de învățământ propriu. În ceea ce privește statele membre ale Uniunii Europene, articolul 165 din Tratatul UE prevede că "Uniunea contribuie la dezvoltarea calității educației prin încurajarea cooperării între statele membre și, dacă este necesar, prin sprijinirea și completarea acțiunii acestora". Prin urmare, statele membre rămân pe deplin responsabile pentru conținutul învățământului și pentru organizarea sistemelor de învățământ, ca și pentru asigurarea propriei diversități culturale și lingvistice.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2005, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 87/2006 (cunoscută ca Legea calității educației)⁵⁴.

Legea prevede în linii mari înființarea a două agenții de asigurarea calității (pentru învățământul universitar și preuniversitar), fiecare având două departamente (unul de acreditare, altul pentru asigurarea calității), agenții care se află în subordinea Ministerului Educației. Legea prevede de asemenea evaluarea externă, bazată pe standarde naționale și indicatori de performanță, dublată de o evaluare internă.

Evaluarea internă a calității educației

În lege se dispune înființarea unor comisii de evaluare internă a calității. O asemenea comisie monitorizează evoluția calității în fiecare instituție, face analize diagnostic, elaborează planuri de remediere și le înaintează factorilor decidenți. Legea prevede că, din patru în patru ani, comisia internă să evalueze calitatea activității fiecărui cadru didactic și a fiecărui program de studiu. În același timp, anual, aceste comisii vor realiza sondaje în rândul elevilor, studenților, absolvenților și angajatorilor pentru monitorizarea calității serviciilor educaționale. În plus, comisia de evaluare pregătește documentația și relația cu evaluarea externă a educației. Căci evaluarea internă a calității educației stă la baza procesului de evaluare externă a calității educației.

Evaluarea externă a calității educației

Componenta externă de evaluare a calității este complementară celei interne și vizează aceleași scopuri de îmbunătățire a calității. Evaluarea externă este un proces care conține: evaluarea externă periodică, din 5 în 5 ani; evaluarea externă în vederea autorizării; evaluarea externă în vederea acreditării.

Evaluarea externă poate fi realizată de o agenție de evaluare a calității educației⁵⁵. Astfel au fost înființate două agenții: una pentru învățământul superior (ARACIS) și o altă pentru învățământul preuniversitar (ARACIP).

Agenția Romană de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS) care a luat ființă în anul 2005 este o instituție publică, autonomă, de interes național, care are ca misiune principală evaluarea externă a calității învățământului universitar din România, atât la nivel de programe de studii, cât și din punct de vedere instituțional.

Din septembrie 2009, ARACIS a devenit membră cu drepturi depline în Asociația Europeană a Agențiilor pentru Asigurarea Calității Învățământului Superior (European Association for Quality Assurance in Higher Education - ENQA) și a fost înscrisă în Registrul European pentru Asigurarea Calității Învățământului Superior (European Quality Assurance Register for Higher Education- EQAR).

Metodologii de evaluare a calității

Legea asigurării calității prevedea aprobarea de Guvern a standardelor, standardelor de referință, indicatorilor de performanță și a metodelor de evaluare. Asemenea metodologii și standarde au fost ulterior propuse de ARACIS și aprobate mai apoi, în temeiul legii, prin Hotărâri guvernamentale⁵⁶.

⁵⁴Pentru activitatea de cercetare a se vedea Hotărârea nr. 551 din 6 iunie 2007 pentru aprobarea Criteriilor și standardelor, precum și a Metodologiei de evaluare și atestare a capacității de a desfășura activități de cercetare-dezvoltare de către unități și instituții care au în obiectul de activitate cercetarea-dezvoltarea și de acreditare a unităților componente ale sistemului de cercetare-dezvoltare de interes național (publicată în Monitorul Oficial cu numărul 416 din data de 21 iunie 2007).

⁵⁵Pe baza legii fundațiilor și a Legii 87/2006 pot apare și inițiative private, cum este agenția A.E.A.C.E. (Agenția de Evaluare și Asigurare a Calității Educației). Este remarcabil că legea 87/2006 interzice monopolul unei singure agenții în acest domeniu de activitate (în cazul în speță ARACIS).

⁵⁶Este vorba de aprobarea prin HG a propunerilor, metodelor, criteriilor și standardelor înaintate de Agenția Romană de Asigurare a Calității în Învățământul Superior. Putem menționa în primul rând Hotărârea nr. 1418 din 11 octombrie 2006 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare externă, a standardelor, a standardelor de referință și a listei indicatorilor de performanță a Agenției Române de Asigurare a Calității în învățământul Superior (publicată în Monitorul Oficial cu numărul 865 din data de 23 octombrie 2006). Ulterior a fost adoptată Hotărârea nr. 1512 din 19 noiembrie 2008 pentru modificarea Metodologiei de evaluare externă, a standardelor, a standardelor de referință și a listei indicatorilor de performanță a Agenției Române de Asigurare a

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

După cum am văzut, între componenta internă și externă a evaluării calității există strânse legături. În cazul evaluării externe se creează o grilă de evaluare transparentă, valabilă pentru toate agențiile specializate și pentru toate instituțiile de învățământ.

Comisia de evaluare internă a educației lucrează cu o aceeași grilă, în oglindă, astfel încât evaluarea externă constată pe teren dacă datele din evaluarea internă (realizată de comisia de evaluare internă) sunt reale sau nu. Evaluarea externă ia în considerare instituția de învățământ ca întreg, cu toate componentele. În evaluarea externă se evaluează, în primul rând, concordanța dintre datele prezentate de comisia de evaluare internă și cele din teren. Dacă ele sunt neconcordante, evaluările externe se extind pentru a se constata situația reală de fapt.

Direcții ale evaluării externe

Evaluarea externă a calității academice se realizează: a) pentru autorizarea funcționării provizorii a unui program de studiu (autorizare de program) sau a unui furnizor de servicii de învățământ superior (autorizare instituțională); b) pentru acreditarea unui program de studiu (acreditare de program) sau a unei instituții de învățământ superior (acreditare instituțională); c) pentru certificarea periodică, la intervale de 5 ani, a calității academice a serviciilor de învățământ și cercetare dintr-o universitate deja acreditată.

Domeniile, criteriile, standardele și indicatorii de performanță sunt în cea mai mare parte aceași pentru autorizarea funcționării provizorii, acreditare și asigurarea calității. Singurele diferențe sunt relative la amploarea procesului de evaluare între autorizarea sau acreditarea de programe și autorizarea sau acreditarea instituțională⁵⁷.

Metodologii diferențiate pe niveluri de învățământ

Metodologia oferă cadrul general al asigurării calității în învățământul superior. Domeniile, criteriile, standardele și indicatorii de performanță sunt astfel formulați încât să își conserve valabilitatea pentru asigurarea calității și acreditarea oricărui tip de instituție sau de furnizor de învățământ superior și a oricărui program de studii.

Totuși, unele diferențieri sunt necesare și privesc: a) autorizarea funcționării provizorii și acreditarea instituțiilor de învățământ superior care organizează programe de studii universitare pentru licență; b) acreditarea instituțiilor organizatoare de studii universitare de masterat (IOSUM) c) acreditarea instituțiilor organizatoare de studii universitare de doctorat (IOSUD)

Autorizarea funcționării provizorii și acreditarea

Autorizarea funcționării provizorii, odată obținută, dă dreptul de a iniția și desfășura procesul de învățământ și de a organiza, după caz, admiterea la studii. Acreditarea este ulterioară autorizării și, după finalizare, acordă dreptul de a emite diplome, certificate și alte acte de studii, recunoscute național și internațional, și de a organiza, după caz, examen de absolvire sau de licență, precum și studii universitare de masterat și doctorat supuse acreditării.

Procedura de autorizare provizorie și acreditare constă în parcurgerea etapelor de evaluare internă (autoevaluare) și evaluare externă pe baza documentelor, a înscrisurilor care trebuie întocmite, a actelor doveditoare privind îndeplinirea criteriilor, standardelor și indicatorilor de performanță.

În învățământul superior, autorizarea se face pentru fiecare program de studiu din ciclul I de studii universitare care duce la o calificare universitară distinctă. Programele specifice ciclurilor de studii de masterat și doctorat se supun și ele, în mod individual, evaluării externe, în vederea acreditării.

Calității în învățământul Superior, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1418/2006 (publicată în Monitorul Oficial cu numărul 813 din data de 4 decembrie 2008).

⁵⁷ Aceasta deoarece un program de studiu reprezintă doar o parte dintr-o instituție sau universitate și prin urmare implică un proces evaluativ de mai mică anvergură

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Rezultatele evaluării

Principala concluzie, în cazul autorizării funcționării provizorii și al acreditării, constă în acordarea sau neacordarea respectivului statut. În cazul evaluării externe a asigurării calității din universitățile acreditate, concluzia raportului constă fie în aprobarea stării calității și în formularea unor recomandări ameliorative minore, a căror realizare este de competență universității, fie în constatarea ca nu sunt îndeplinite standardele minime de calitate. În acest din urmă caz se aplică prevederile Art. 34 din Legea calității⁵⁸.

3.1.2 Cadrul legislativ al viitorului imediat: calitate și diferențiere/ierarhizare în învățământul superior conform noului Proiect al legii educației

Până în prezent, nu s-a realizat o ierarhizare (cu implicații normative) a instituțiilor de învățământ superior în funcție de calitatea serviciilor educaționale, căci actuală legislație prevedea doar evaluarea programelor de studii în conformitate cu standarde minimale, nu și ierarhizarea lor. În aceste condiții, sistemul normativ nu a furnizat un instrument obiectiv care să permită o finanțare diferențiată după performanță a programelor de studiu.

În prezent toate universitățile, publice sau private, se consideră ele însele că instituții de învățământ superior și cercetare. Iar redactarea misiunii în Carta fiecărei universități a devenit o simplă acțiune de copiere, aliniindu-se astfel la un cel mai mic numitor comun fără să țină seamă de realități.

Va fi sarcina următoarei etape, în plină derulare, de a găsi căile pentru o reală creștere a calității actului educativ. Iar impunerea calității devine indisociabilă de o orientare care să favorizeze în plan normativ diferențierea și ierarhizarea în învățământul superior. Noul Proiect de lege a educației pare să dea unele răspunsuri în această direcție.

Proiectul de lege a educației modifică actuală arhitectură normativă, căci include de asemenea statutul personalului didactic că și un număr de elemente reglementate anterior în alte acte normative (aspecte din legea calității, din metodologii etc). Proiectul se află în momentul de față la Parlament și există serioase șanse de a fii adoptat în scurt timp și cu puține modificări⁵⁹.

⁵⁸ Art. 34 (1): "În condițiile în care (...) ARACIS, constată că nu sunt îndeplinite standardele de calitate, informează Ministerul Educației și Cercetării, care avertizează furnizorul de educație și acordă un termen de un an pentru aducerea activității educaționale la nivelul standardelor naționale în vigoare.

(2) Pe baza unui nou raport de evaluare internă întocmit de furnizorul de educație (...) ARACIS, dispune o nouă evaluare externă.

(3) Dacă și noul raport de evaluare externă este nefavorabil, Ministerul Educației și Cercetării dispune:

a) încetarea școlarizării în cadrul programului respectiv de studii, începând cu anul I;

b) obligarea furnizorului de educație să elaboreze, în continuare, rapoarte anuale de evaluare internă a calității educației pentru anii de studii pentru care continuă activitatea.

(4) Furnizorul de educație este obligat să se supună, după un termen de maximum 2 ani de la ultimul raport de evaluare nefavorabil, unei noi evaluări externe.

(5) Dacă și acest al treilea raport de evaluare externă este nefavorabil, Ministerul Educației și Cercetării elaborează și promovează, după caz, prin ordin, hotărâre a Guvernului sau lege, decizia prin care încetează definitiv școlarizarea în cadrul respectivului program și se reglementează situația bazei materiale și a studenților sau elevilor".

⁵⁹ Proiectul de lege privind educația națională a fost discutat și avizat de Guvern, într-o prima lectură pe 17 martie 2010, și a fost prezentat în dezbateri publice pentru o perioadă de două săptămâni. La finalul acesteia a revenit la Guvern, pentru aprobare. Pe 12 Aprilie 2010 proiectul Legea educației, a fost aprobat de Guvern și a fost trimis în dezbateri la Parlament. Premierul Emil Boc a anunțat că Guvernul va solicita Legislativului ca legea educației naționale să fie adoptată până la sfârșitul actualei sesiuni. De altfel, Biroul Permanent al Camerei Deputaților a aprobat ca proiectul elaborat de Guvern să aibă termenul limită de dezbateri și adoptare pentru 26 mai.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Aspectele relative la calitate reflectă o certă continuitate în raport cu cadrul normativ în vigoare

Asigurarea calității devine un principiu afirmat de Proiectul noii legi a educației⁶⁰. La un nivel mai concret se constată o continuitate cu pașii deja realizați privind asigurarea calității în învățământul superior. De exemplu articolul 193 alineat (5) din Proiect afirmă că "Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS) sau alte instituții abilitate își realizează atribuțiile precizate în Legea Asigurării Calității". Prin urmare legea asigurării calității rămâne în vigoare (în limitele dispozițiilor care nu intră în conflict cu Proiectul noii legi a învățământului)⁶¹.

De asemenea o serie de dispoziții din reglementarea în vigoare relativ la calitatea învățământului se regăsesc și în noul Proiect de lege⁶².

Dacă în ce privește acreditarea și evaluarea programelor de licență noul Proiect nu prevede nimic special, în acest domeniu Proiectul adaugă relativ puține elemente la reglementările existente (Legea calității sau metodologia de evaluare a ARACIS). Cu toate acestea, consacrarea lor într-o lege de importanța legii educației le-ar asigura o anume imutabilitate normativă.

Situația este cu totul alta relativ la studiile universitare de masterat și doctorat.

În ce privește programele de masterat articolul 193 (3) afirmă că "Guvernul are atribuții referitoare la (...) d) aprobarea propunerilor, metodologiilor, criteriilor și standardelor înaintate de Agenția Romană de Asigurare a Calității în Învățământul Superior;".

De asemenea, articolul 141 (1) afirmă că "Acreditarea pentru o universitate a unui domeniu pentru studii universitare de masterat împreună cu numărul maxim al studenților care pot fi școlarizați se realizează prin hotărâre de guvern în urmă evaluării externe realizată de către ARACIS sau de către o altă agenție de asigurare a calității, din țara sau străinătate, înregistrată în Registrul European al Agențiilor de Asigurare a Calității (EQAR)".

Schimbări și mai importante în raport cu reglementarea în vigoare sunt cele relative la studiile doctorale. Astfel articolul 144 (3) enunță că "Acreditarea și evaluarea se face pentru fiecare instituție de învățământ superior și pentru fiecare domeniu de doctorat din cadrul acestora de către ARACIS și CNCISIS, pe baza unui sistem de criterii și a unei metodologii care se aprobă prin hotărâre a guvernului, la propunerea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului. Fiecare domeniu și UOD sau IOSUD sunt evaluate periodic din 5 în 5 ani".

Deci *metodologia evaluării și acreditării programelor doctorale* va fi diferită de cea aplicată deja pentru asigurarea calității în învățământul superior. Presupunem că

⁶⁰Vezi Art.3:"Principiile care guvernează învățământul preuniversitar și superior din România sunt: (...) (2) "Principiul calității, în bază căruia activitățile de învățământ se raportează la standarde de referință și bune practici internaționale", sau Art. 105 (1): "Sistemul național de învățământ superior se bazează pe următoarele principii (...) d) principiul asigurării calității;".

⁶¹Vezi Art.308 (1): "Prezenta lege intră în vigoare în termen de 30 de zile de la publicarea ei în Monitorul Oficial al României. La data intrării în vigoare a legii, se abrogă LEGEA nr. 84 din 24 iulie 1995, Legea învățământului, republicată în M.O. nr. 606/10 dec. 1999, Legea 2/2008, precum și orice alte dispoziții contrare prezentei legi".

⁶²Se pot cita în acest sens: Art.170 (1): "Asigurarea calității învățământului superior și cercetării universitare este o atribuție fundamentală a Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului. În realizarea acestei atribuții, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului colaborează cu Agenția Romană de Asigurare a Calității (ARACIS), alte agenții înscrise în Registrul European al Agențiilor de Asigurare a Calității în învățământul superior, precum și cu Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior, Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare și Consiliul de Etică Universitară, conform legislației în vigoare".

Art.171 (1) "Pentru asigurarea calității în învățământul superior, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, prin organismele abilitate, realizează evaluarea programelor de studii și evaluarea instituțională a universităților".

Art.172 (5) "Evaluarea programelor de studii și a instituțiilor de învățământ superior se face periodic la inițiativa Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului sau a universităților. Rezultatele evaluării se fac publice pentru informarea beneficiarilor de educație și transparentă instituțională".

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

propunerea de metodologie specifică va fi emisă tot de către ARACIS (eventual cu implicarea CNCISIS), ea urmând să fie ulterior adoptată prin hotărâre de guvern.

Organismele care vor realiza efectiv *activitatea de acreditare și evaluare a programelor doctorale* sunt atât ARACIS cât și CNCISIS (rolul jucat de această din urmă instituție fiind o noutate în raport cu reglementarea în vigoare).

De asemenea, conform articolului 144 (4) va fi sancționat legislativ rezultatul unei asemenea evaluări deoarece: "Pe bază rezultatelor evaluării instituției de învățământ superior, ARACIS și CNCISIS propun Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului acordarea sau, după caz, retragerea dreptului de organizare de studii universitare de doctorat. Dreptul de a organiza studii universitare de doctorat se atestă prin ordin al ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului".

Aspecte noi relative la diferențierea și clasificarea/ierarhizarea instituțiilor și programelor

Proiectul legii educației conține elemente de noutate absolută relativ la diferențierea universităților, la specializarea și la delimitarea rolurilor și funcțiilor acestora.

În Proiect se fac deja unele distincții după tipul de finanțare - între instituții publice sau private; după programele academice oferite-licență, masterat, doctorat. La nivel de specializarea instituțională, există pe de o parte, o reglementare relativă la învățământul superior în general (în partea de dispoziții generale) iar pe de altă parte, dispoziții relative la forme specifice de învățământ superior (cum ar fi învățământul superior medical, învățământul superior militar și învățământul de informații, de ordine publică și securitate națională).

Cea mai interesantă este însă apariția unei diferențieri și ierarhizări în funcție de misiune. Astfel se introduce o ierarhizare a programelor de studiu și se menționează existența unei metodologii aferente. Rezultatul aplicării acestei metodologii va duce la clasificarea universităților în trei categorii în funcție de programele de studii oferite⁶³:

Universitățile preponderent de educație, care vor putea avea programe până la nivel de licență. Dacă aceste universități vor avea anumite programe foarte bune până la nivel de master ele vor putea să le mențină. Este vorba în fapt de universități mai noi sau mai mici care pot avea un rol foarte important pentru comunitatea pe care o deservesc. În același timp ele au posibilitatea să se dezvolte și să intre într-o altă categorie.

Universitățile de educație, cercetare științifică și creație artistică care vor putea avea programe până la nivel de master (în mod excepțional la nivel de doctorat, respectiv post-doctorat).

Universitățile de cercetare avansată și educație, universități de cea mai înaltă calitate care vor putea să meargă până la nivel de doctorat, respectiv post-doctorat.

Statutul asumat prin cartă universitară va trebui susținut de fiecare universitate în cadrul procesului de evaluare a calității programelor de studii și a evaluării instituționale, acesta furnizând modalitatea în baza căreia instituțiile pot accede la recunoașterea încadrării într-una din cele trei categorii.

Relativ la noua *metodologie de ierarhizare și clasificare* articolul 171(2) afirmă că "Metodologia de ierarhizare a programelor de studii și de clasificare a universităților se aprobă prin hotărâre de guvern în maximum 6 luni de la promulgarea acestei legi".

Este vorba aici de o nouă metodologie specifică care include dar și depășește aspectele metodologice privind asigurarea calității în învățământul superior (din reglementarea în vigoare). Putem presupune că propunerea de metodologie de ierarhizare a programelor de studii și clasificare a universităților va veni din parte ARACIS (din considerente de simetrie și eficiență în raport cu metodologia adoptată prin aceeași

⁶³ Conform Art.171 (4): "Universitățile se clasifică, pe baza evaluării programelor de studii și a capacităților instituționale, în 3 categorii: a) universități preponderent de educație; b) universități de educație și cercetare științifică și creație artistică; c) universități de cercetare avansată și educație".

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

procedură pentru asigurarea calității învățământului superior). Conform Proiectului ea va trebui să fie ulterior aprobată prin Hotărâre de guvern.

În ce privește *aplicarea metodologiei de ierarhizare și clasificare*, articolul 171(3) afirmă că "Aplicarea metodologiei de ierarhizare și clasificare intră în răspunderea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și este realizată de către un consorțiu format din: ARACIS, CNCISIS, CNATDCU și de un organism internațional selectat pe bază de competiție"⁶⁴. Astfel, rolul ARACIS se găsește oarecum diminuat în acest domeniu (în raport cu poziția să privind asigurarea calității) deoarece aplicarea metodologiei va fi asigurată aici în comun alături de CNCISIS, CNATDCU și - ca o inovație majoră - de "un organism internațional selectat pe bază de competiție". Probabil că prin acte normative derivate (hotărâri de guvern ori instrucțiuni de aplicare ale legii educației) se vor preciza alte aspecte relativ la semnificația termenului "consorțiu" că și a modalităților de determinare a organismului internațional selecționat prin competiție.

Rolul CNCISIS (Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior) în construcția unei metodologii-cadru devine, de asemenea, esențial pentru *ierarhizarea cercetării*. Este vorba de o metodologie internă menționată la articolul 173 (1): "Fiecare universitate are obligația să realizeze, la intervale de maximum 5 ani, evaluarea internă și clasificarea departamentelor pe 5 niveluri de performanță în cercetare, conform unei metodologii cadru elaborate de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior și aprobate prin ordin de ministru. Rezultatele evaluării și clasificării se fac publice"⁶⁵.

Sprrijinirea excelenței individuale

Promovarea excelenței instituționale descrise mai sus va fi completată printr-un sistem coerent de susținere a excelenței individuale a membrilor comunității academice (cadre didactice, studenți, cercetători). Astfel, conform articolului 176: "Formele de sprijin pentru cadrele didactice, studenții și cercetătorii cu performanțe excepționale includ: a) granturi de studii sau de cercetare la universități din țara sau din străinătate, acordate pe bază de competiție; b) granturi pentru efectuarea și finalizarea unor cercetări, inclusiv teze de doctorat; c) aprobarea unor rute educaționale flexibile, care permit accelerarea parcursului de studii universitare; d) crearea de instrumente și mecanisme de susținere a inserției lor profesionale în țara, astfel încât să valorifice la nivel superior atât talentul cât și achizițiile realizate prin formare".

Aspecte financiare: concentrarea resursei financiare în direcția excelenței

Diferențierea și ierarhizarea nu și-ar fi atins integral scopul (asigurarea excelenței academice) dacă s-ar fi limitat la construirea unei tipologii și ierarhii menite doar să informeze viitorii studenți asupra celor mai bune alegeri a traiectoriei lor academice.

Constrângerile bugetare ca și necesitatea de a aloca fondurile cu eficacitate maximă (printr-o alocare rațională a resurselor și o maximizare rezultatelor) au impus un mecanism de finanțare simetric cu cel de edificare a diferențierii și ierarhizării. Altfel spus, fiecare universitate își va asuma o misiune, iar finanțarea va fi coerentă cu misiunea asumată de ea.

Conform articolului 171 (...) (5) "Finanțarea din surse publice se va face diferențiat pe categorii de universități și în funcție de poziția în ierarhie a programelor de studii".

⁶⁴De remarcat că Art.193 (4) nu contrazice această interpretare "Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului are următoarele atribuții principale: (...) d) realizează, prin intermediul Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior sau al altor organisme abilitate, evaluarea periodică, diferențierea universităților și ierarhizarea programelor de studii ale acestora;"

⁶⁵În aceste condiții conform articolului 173 (2) "Senatul universitar, la propunerea rectorului, în baza evaluării interne, poate dispune reorganizarea sau desființarea departamentelor sau instituțiilor slab performante, fără a prejudicia, în vreun fel, studenții".

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSODRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

De asemenea conform articolului 171 (6) "Statul finanțează programele de excelență în orice categorie de universități. Totodată, sunt finanțate din fonduri publice: programe de licență în universitățile menționate la alin.(4), lit.a), [universități preponderent de educație]; programe de licență și masterat în universitățile menționate la alin.(4), lit.b.)[universități de educație și cercetare științifică și creație artistică;] și programe de doctorat și masterat și licență în universitățile menționate la alin.(4), lit.c).[universități de cercetare avansată și educație]".

Articolul 175 merge mai departe afirmând că: "Statul încurajează excelența în instituțiile de învățământ superior prin pârgii financiare specifice, existente în prezenta lege: a) un procent minim de 30% din finanțarea de bază se acordă universităților publice pe baza criteriilor și standardelor de calitate stabilite de Consiliul Național al Finanțării Învățământului Superior și aprobate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului; b) fondul de dezvoltare instituțională se adresează celor mai bune instituții de învățământ superior din fiecare categorie; c) fondurile de finanțare suplimentară și granturi alocate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului".

Alte precizări sunt furnizate de articolul 200:

"(1) Finanțarea universităților [relativ la excelență] se realizează prin următoarele categorii de fonduri: Fondul pentru finanțarea de bază, Fondul pentru finanțarea complementară, Fondul pentru finanțarea suplimentară, (...).

(2) Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului va asigura finanțarea de bază pentru universitățile publice, prin granturi de studiu, bazate pe echivalentul costului mediu per student, per domeniu, pe cicluri de studiu. Granturile de studiu vor fi alocate prioritar spre acele domenii care asigură dezvoltarea sustenabilă și competitivă a societății, iar, în interiorul domeniului, prioritar celor mai bine plasate programe în ierarhia calității acestora. Universitățile au dreptul să gestioneze granturile permise, în bază reglementărilor proprii.

(...) (4) Finanțarea complementară se acordă de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului la recomandarea CNFIS universităților publice și se va face pe baza proiectelor de dezvoltare instituțională. CNFIS selectează și recomanda pentru finanțare complementară doar proiectele de dezvoltare instituțională viabile și asigură monitorizarea realizării acestora.

(5) Finanțarea suplimentară se acordă din fonduri publice de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului pentru a stimula excelența instituțiilor și a programelor de studii, atât din cadrul universităților publice, cât și a celor private. Fondul va fi alocat exclusiv celor mai bine plasate universități și programe de studii, la recomandarea comună a ARACIS și CNCISIS.(...)"

Nu în ultimul rând, în conformitate cu articolul 201 (1), "Programele de studii de masterat și doctorat în științe și tehnologii avansate, cele care se desfășoară în limbi de circulație internațională, precum și doctoratele în co-tutelă cu universități de prestigiu din străinătate beneficiază de finanțare preferențială".

3.1.3 Câteva aspecte legislative privind diferențierea universităților și evaluarea/promovarea cadrelor didactice

Pe lângă aspectele legale deja menționate se impun următoarele precizări și propuneri:

Legislație actuală și recomandări legislative

1. Legea nr. 84/1995, a învățământului.

Legea actuală a învățământului, nr. 84/1995⁶⁶, prevede în art. 55 alineatul (2) că misiunea instituțiilor de învățământ superior este de învățământ și de cercetare sau numai de învățământ. Fără a se face o diferențiere din punct de vedere calitativ a

⁶⁶ Legea învățământului nr. 84/1995 a fost republicată în Monitorul Oficial nr. 606 din 10 decembrie 1999.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

universităților, singura clasificare a universităților este aceea în: învățământ universitar de stat, învățământul militar și învățământul de ordine și securitate publică, învățământul particular. În ceea ce privește **actele de studii**, diplomele și certificatele de studii eliberate de instituțiile de învățământ superior, în condițiile legii, pentru aceeași specializare sunt echivalente, indiferent de forma de învățământ absolvită⁶⁷: de zi, seral, cu frecvență redusă sau la distanță.

Propunere: În măsura în care ar rămâne în vigoare prezenta lege a învățământului (puțin probabil, dar trebuie avută în vedere și o asemenea variantă), **s-ar impune adoptarea unui act normativ care să permită o diferențiere a instituțiilor de învățământ superior, potrivit și adaptat cerințelor actuale de clasificare internațională a universităților. La aceasta s-ar putea adăuga și adoptarea unui act normativ special prin care să fie sprijinite și stimulate universitățile de marcă din România, precum și modificarea corespunzătoare a legislației conexe.**

O parte dintre propunerile de mai jos ar fi valabile și în situația în care încă este aplicabilă Legea nr. 84/1995 a învățământului.

2. O.U.G. nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației.

În baza art. 14 alineatul (1), pentru evaluarea externă a calității educației în învățământul superior, a fost înființată Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, ARACIS, care, este finanțată integral din venituri proprii⁶⁸.

Totodată, art. 14⁶⁹ alineatul (2) al aceluiași act normativ, precizează că **evaluarea externă poate fi efectuată și de alte agenții de evaluare a calității autohtone sau internaționale**, pe bază de contract între Ministerul Educației și Cercetării și evaluatori externi sau între instituțiile/unitățile de învățământ universitare și evaluatori externi.

Precizare: Legiuitorul român nu specifică dacă agențiile de evaluare autohtone urmează să fie înființate tot ca *instituții publice independente, de interes național, cu personalitate juridică și cu buget propriu de venituri și cheltuieli*, ale căror *sediu, organigramă și regulament de funcționare se stabilesc prin hotărârea Guvernului*, ca în cazul ARACIS-ului⁷⁰, sau vor putea fi înființate de persoane private, ca organizații neguvernamentale (ONG) - persoane juridice fără scop patrimonial.

În același timp, legiuitorul a stabilit atribuțiile ARACIS în domeniul acreditării și în domeniul asigurării calității⁷¹, neprecizând dacă celorlalte agenții autohtone sau internaționale le vor reveni aceleași atribuții și drepturi, și în ce condiții.

Cu privire la înființarea unei agenții de clasificare a universităților:

Art. 7 din **Ordonanța Guvernului nr. 26 din 30 ianuarie 2000 cu privire la asociații și fundații**⁷², prevede în alineatul (3) că „este interzisă utilizarea în denumirea asociației a denumirilor specifice autorităților și instituțiilor publice”, în caz contrar, în

⁶⁷ Conform art. 60 alineatul (3) din Legea nr. 84/1995, a învățământului.

⁶⁸ Conform art. 21 alineatul (1) al OUG nr. 75/2005, așa cum a fost modificat de pct. 1 al articolului unic din OUG nr. 102/2006, publicată în Monitorul Oficial nr. 1.004 din 18 decembrie 2006.

⁶⁹ Așa cum a fost modificat de pct. 12 al articolului unic din Legea nr. 87 din 10 aprilie 2006, publicată în Monitorul Oficial nr. 334 din 13 aprilie 2006.

⁷⁰ Conform art. 16 din OUG nr. 75/2005, așa cum a fost modificat de pct. 14 al articolului unic din Legea nr. 87 din 10 aprilie 2006, precum și conform art. 1 alineatul (1) și 6 alineatul (1) din **Hotărârea Guvernului nr. 1.257 din 18 octombrie 2005** privind aprobarea **Regulamentului de organizare și funcționare al Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS)**, publicată în Monitorul Oficial nr. 966 din 1 noiembrie 2005.

⁷¹ Conform art. 17 alineatele (1) și (2) din OUG nr. 75/2005 și art. 7 din H.G. nr. 1257/2005.

⁷² O.G. nr. 26 din 30 ianuarie 2000 cu privire la asociații și fundații a fost publicată inițial în Monitorul Oficial nr. 39 din 31 ianuarie 2000.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

baza prevederilor alineatului (4), „Ministerul Justiției va refuza motivat eliberarea dovezii disponibilității denumirii”.⁷³

Prin **Legea nr. 34/2010**⁷⁴, art. 7 din O.G. nr. 26/2000 a fost completat cu două alineate, (3¹) și (3²), având următorul cuprins:

(3¹) „Prin sintagme sau cuvinte susceptibile să creeze confuzie cu denumirea unor autorități sau instituții publice de interes național sau local se înțelege includerea în denumirea asociației a unor termeni precum: «comisariat», «inspectorat», «gardă», «academie», «autoritate», «consiliu», «agenție» sau derivatele acestora.

(3²) Înscrierea unei asociații folosind în denumirea sa cuvintele «național» sau «român» ori derivatele acestora se realizează numai cu acordul prealabil al Secretariatului General al Guvernului.”

Așadar, o organizație care să poarte denumirea de „agenție” poate fi înființată doar de către organele abilitate ale statului, ca instituție de interes public, nu ca o organizație de tip neguvernamental.

Rezultă că:

- Fie, potrivit reglementărilor legale, pentru a se putea denumi agenție, o altă (sau altele) organizație cu atribuții de asigurare a controlului calității va putea fi înființată, la fel cum a fost înființată ARACIS, de organele abilitate ale statului printr-o lege sau ordonanță de urgență a Guvernului;
- Fie legiuitorul a avut în vedere și posibilitatea înființării de persoane juridice ca organizații neguvernamentale cu atribuții în domeniul controlului calității – situație în care se impune modificarea corespunzătoare cel puțin a OUG nr. 75/2005 [art. 14 alineat (2)], a Proiectului legii educației naționale [art. 170 alineat (1)], precum și a altor acte normative conexe care utilizează termenul de „agenție” când se referă la organizații care au atribuții privind urmărirea calității.

Considerăm că legiuitorul nu a ținut cont de modificările legislative – în speță OUG nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații – și nici nu le cunoaște. Atât OUG nr. 75/2005, cât și redactarea Proiectului legii educației naționale sunt anterioare modificării OUG nr. 26/2000. Mai mult, credem că legiuitorul nici nu și-a pus problema dacă aceste „agenții” pot fi persoane juridice publice și/sau persoane juridice private de interes public.

Propunem legiuitorului să aibă în vedere aceste aspecte înainte de adoptarea Proiectului Legii educației naționale și să reflecteze mai serios și la aplicarea efectivă a legii și consecințele acesteia, pentru a nu fi nevoie de modificări ulterioare în timp scurt după adoptare. Chiar dacă este vorba doar de un cuvânt – agenție -, a nu ține cont și de legislația în vigoare la momentul adoptării unui nou act normativ, poate da naștere - cel puțin sub acest aspect - atât la conflict privind interpretarea legilor, cât și la imposibilitatea aplicării coerente a noului act normativ. Și aceasta, cu atât mai mult, cu cât în art. 5 Proiectul legii educației naționale precizează prevalarea prevederilor sale asupra oricăror prevederi din alte acte normative.

3. Din Proiectul de lege a educației din anul 2010, pe lângă alte aspecte deja menționate în capitolele anterioare, facem următoarele observații asupra aspectelor care au legătură cu prezentul demers de cercetare:

- a) **Art. 5 (1)** În domeniul educației și formării profesionale prin sistemul național de învățământ, dispozițiile prezentei legi prevalează asupra oricăror prevederi din alte acte normative. În caz de conflict între acestea, se aplica dispozițiile prezentei legi.

⁷³ Art. 7 din O.G. nr. 26/2000 a fost modificat prin art. I, pct. 5 din Legea nr. 246/2005, publicată în Monitorul Oficial nr. 656 din 25 iulie 2005.

⁷⁴ Legea nr. 34/2010 pentru completarea art. 7 din Ordonanța Guvernului nr. **26/2000** cu privire la asociații și fundații, publicată în Monitorul Oficial nr.151 din 9 martie 2010.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

A se vedea și critica îndreptățită adusă acestui articol⁷⁵: "Ținând seama de faptul că însăși Constituția se încadrează în categoria actelor normative, se impune corectarea acestui paragraf așa încât prezenta lege să fie subordonată normei fundamentale."

Față de cele de mai sus, considerăm că se impune cu necesitate modificarea textului în sensul completării: "... prevalează asupra oricăror prevederi din alte acte normative în materie." Astfel, în Legea educației naționale - fiind o lege organică - o asemenea precizare își are locul potrivit doar cu modificarea pe care o propunem, cu specificarea clară a domeniului de aplicare.

Chiar dacă Legea educației naționale este o lege organică⁷⁶, se supune și ea, asemeni tuturor celorlalte acte normative, reglementărilor privind normele de tehnică legislativă, așa cum sunt stabilite în Legea nr. 24/2000, și ierarhiei legilor stabilită în art. 73 din Constituție.

b) Art.6.

- (1) În România, sunt valabile numai diplomele recunoscute de statul român, conform legislației în vigoare.
- (2) Regimul actelor de studii emise de unitățile și instituțiile de învățământ se stabilește de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.
- (3) Conținutul și formatul actelor de studii sunt stabilite prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

Rezultă că orice tip de act de studii care atestă promovarea unei forme de învățământ se stabilește prin Hotărâre a Guvernului. În situația în care se preconizează acordarea de diplome diferite și cu grad de importanță diferită - în funcție de tipul de universitate absolvită - forma și conținutul acestor tipuri de diplome vor trebui, de asemenea, să fie stabilite prin Hotărâre de Guvern, precum și o ierarhie clară a acestora și consecințele juridice care decurg de aici.

În funcție de criteriile de diferențiere a universităților ce vor fi stabilite în Metodologia de ierarhizare a programelor de studii și de clasificare a universităților ce urmează a fi adoptată prin hotărâre de Guvern, și în funcție de consecințele juridice stabilite în urma unei asemenea diferențieri, urmează să se facă și propuneri de modificare a legislației privind actele de studii, ierarhia lor, forța lor juridică.

c) Art. 8

- ... (7) Învățământul poate să fie finanțat și direct de către operatorii economici, precum și de alte persoane fizice sau juridice, cu respectarea legislației în vigoare.
- (8) Învățământul poate fi susținut prin burse, credite de studii, taxe, donații, sponsorizări, surse proprii și alte surse legale.

Și legislația actuală prevede posibilitatea sponsorizării instituțiilor de învățământ superior de către persoane fizice sau juridice private, dar acestea, potrivit legii sponsorizării⁷⁷, beneficiază de facilități minime.

Propunem, așadar, și o modificare a legii sponsorizării în sensul acordării de mult mai multe facilități celor care sponsorizează educația/învățământul/cercetarea.

- d) În Titlul III, capitolul 8. Promovarea calității în învățământul superior și cercetare prevede:

Art.170 (1) Asigurarea calității învățământului superior și cercetării universitare este o atribuție fundamentală a Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

⁷⁵ De **CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE AL ACADEMIEI ROMÂNE**, în „Raport pe marginea Proiectului Legii Educației Naționale privind situația minorităților din perspectiva egalității de șanse”, Nov. 2010.

⁷⁶ Conform art. 73 alineatul (3) litera n) din Constituția României.

⁷⁷ Legea nr. 32/1994 a sponsorizării, modificată și completată prin Legea nr. 394/2006.

În realizarea acestei atribuții, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului colaborează cu Agenția Română de Asigurare a Calității (ARACIS), **alte agenții** înscrise în Registrul European al Agențiilor de Asigurare a Calității în învățământul superior, precum și cu Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior, Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare⁷⁸ și Consiliul de Etică Universitară, conform legislației în vigoare. [...]

Art. 171 (1) Pentru asigurarea calității în învățământul superior, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, prin organismele abilitate, realizează evaluarea programelor de studii și evaluarea instituțională a universităților.

- (2) Metodologia de ierarhizare a programelor de studii și de clasificare a universităților se aproba prin hotărâre de guvern în maximum 6 luni de la promulgarea acestei legi.
- (3) Aplicarea metodologiei de ierarhizare și clasificare intră în răspunderea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și este realizată de către un consorțiu format din: ARACIS, CNCSIS, CNATDCU și de un organism internațional selectat pe bază de competiție.
- (4) Universitățile se clasifică, pe baza evaluării programelor de studii și a capacităților instituționale, în 3 categorii:

a) universități preponderent de educație;

b) universități de educație și cercetare științifică și creație artistică;

c) universități de cercetare avansată și educație.

- (5) Finanțarea din surse publice se va face diferențiat pe categorii de universități și în funcție de poziția în ierarhie a programelor de studii.
- (6) Statul finanțează programele de excelență în orice categorie de universități. Totodată, sunt finanțate din fonduri publice: programe de licență în universitățile menționate la alin.(4), lit.a), programe de licență și masterat în universitățile menționate la alin.(4), lit.b.) și programe de doctorat, masterat și licență în universitățile menționate la alin.(4), lit.c).

Precizare: actele normative intră în vigoare - potrivit prevederilor constituționale și ale Legii nr. 24/2000 - după publicarea lor în Monitorul Oficial al României, Partea I. Se pare că momentul pe care legiuitorul legii educației naționale îl ia ca reper pentru aprobarea metodologiei de clasificare a universităților este data promulgării de către președinte și nu data îndeplinirii cerințelor de publicitate!

Între data promulgării unei legi de către președinte, data la care se realizează publicitatea oficială și data intrării în vigoare a unui act normativ pot trece perioade îndelungate de timp.

Cu toate acestea, întrucât este vorba de o modificare esențială în ceea ce privește clasificarea universităților, așa cum este propusă în Proiectul de Lege a educației naționale, se impune o activitate de concepție și redactare a *Metodologiei de ierarhizare a programelor de studii și de clasificare a universităților*. În paralel cu procedura de adoptare a legii, chiar înainte de promulgare, trebuie să fie definitivată o variantă întrucât mai trebuie respectat și timpul alocat dezbaterii publice și transparenței, prevăzute de Legea nr. 53/2002.

Clasificarea, ierarhizarea, diferențierea universităților s-au dovedit, pe de o parte bune, pe de altă parte riscante.⁷⁹ Întrucât există experiență în acest sens la nivel internațional, se recomandă ca la redactarea *Metodologiei de ierarhizare a programelor de studii și de clasificare a universităților* să se aibă în vedere atât acest aspect, cât și specificul societății românești.

e) În Proiectul Legii educației naționale, Titlul IV. Statutul personalului didactic, legat de ocuparea posturilor didactice se prevede:

⁷⁸ CNATDCU

⁷⁹ A se vedea cele două aspecte semnalate de William Twining în „Globalisation & Legal Theory”, Butterworths, London, 2000, pp. 157-165.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Art.253 Ocuparea posturilor didactice, evaluarea, motivarea, formarea continuă și concedierea personalului didactic și de cercetare este de competența universităților, în baza legislației în vigoare, a metodologiei cadru stabilite de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și a cartei universitare.

Art.254 (1) Angajarea pe un post didactic sau de cercetare se face, după adoptarea acestei legi, **pe perioadă determinată** sau pe **perioadă nedeterminată**.

(4) Durata unei perioade determinate este de maximum trei ani.

(5) Contractul de angajare pe perioada determinată încheiat între universitate și membri ai personalului didactic sau de cercetare poate fi prelungit, în funcție de rezultatele profesionale personale, evaluate pe baza criteriilor adoptate de senatul universității, precum și în funcție de nevoile de angajare și de resursele financiare ale instituției, în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

Art.255 (1) Metodologia cadru de concurs pentru ocuparea posturilor vacante va fi stabilită prin hotărâre de guvern, inițiată de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, la propunerea Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare.

(2) Metodologia va stabili, pentru fiecare titlu sau funcție didactică, cerințele minime pentru prezentarea la concurs, modul de organizare și desfășurare a concursului, de soluționare a contestațiilor, conflictele de interese și incompatibilitățile, în vederea asigurării calității, a respectării eticii universitare și a legislației în vigoare.

Semnalam faptul că și în cazul ocupării posturilor didactice *Metodologia cadru de concurs pentru ocuparea posturilor vacante* ce urmează a fi stabilită tot printr-o hotărâre a Guvernului, la redactarea acesteia va trebui avută în vedere clasificarea universităților. În măsura în care se va stabili o diferențiere a universităților, deci o ierarhizare a acestora, se impune ca și criteriile avute în vedere la avansarea/angajarea pe posturile didactice să fie stabilite în funcție de poziția în ierarhia universităților a universității la care se organizează concursul.

În măsura în care unele universități se declară a fi de interes internațional iar altele se limitează a fi de interes local, și criteriile necesare pentru angajarea personalului didactic la aceste universități trebuie să fie diferite.

Pe de altă parte, vor trebui avute în vedere și consecințele unor asemenea diferențe în ceea ce privește criteriile de angajare. Pe de o parte, să nu se limiteze la o evaluare cantitativă a activității unui candidat, ceea ce i-ar face pe candidați să transforme plăcerea muncii intelectuale într-o „goană” pentru îndeplinirea criteriilor cantitative de angajare. Pe de altă parte, ne întrebăm dacă un profesor sau conferențiar de la o universitate de interes local, care au fost angajați pe baza unor criterii mai relaxate, vor putea fi vreodată considerați a fi mari personalități universitare, dacă vor putea fi numiți, de exemplu în Comisia CNATDCU sau în alte structuri similare.

Ca și în cazul metodologiei de clasificare a universităților, și în ceea ce privește metodologia cadru de concurs ce va fi adoptată de Guvern, precum și ordinele ministrului educației prin care vor fi stabilite criteriile concrete de angajare în universități propunem a fi luate în considerare nu doar aspectele cantitative ale activității candidaților, ci să se acorde mai multă importanță prezenței și sub alte forme pozitive în comunitatea academică.

Recomandăm ca redactarea *Metodologiei de ierarhizare a programelor de studii și de clasificare a universităților* și a *Metodologiei cadru de concurs pentru ocuparea posturilor vacante* să se realizeze în paralel și colectivele de redactare să colaboreze pentru a se pune de acord interpretarea și modul de aplicare al celor două reglementări.

Câteva dintre actele normative care vor suferi modificări/abrogări ca urmare a adoptării Legii educației naționale, precum și ca urmare a aprobării

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Metodologiei de ierarhizare a programelor de studii și de clasificare a universităților și a Metodologiei cadru de concurs pentru ocuparea posturilor vacante:

Majoritatea actelor normative care au tangență într-un fel sau altul cu activitatea universitară au fost menționate anterior în cuprinsul raportului. Însă printre actele normative care sunt vizate în viitorul apropiat se numără: - Legea nr. 84/1995 a învățământului; - Legea nr. 128/1997 statutul personalului didactic; - metodologiile cadru de desfășurare a concursurilor pentru posturile didactice; - ordinele ministrului educației prin care sunt stabilite criteriile pentru posturile de profesor universitar-conferențiar-lector-asistent universitar; - Ordonanța Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, aprobată cu modificări prin Legea nr. 324/2003; - Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare; - legislația privind actele de studii; - legislația care reglementează activitatea autorităților aflate în subordinea sau coordonarea ministerului educației, a instituțiilor publice independente de interes național, ca și organisme a căror activitate în domeniul învățământului universitar are caracter consultativ.

Câteva instituții implicate în prezent în evaluarea și finanțarea universităților românești și a cadrelor didactice universitare a căror activitate urmează a se adapta noilor modificări legislative și dezideratului diferențierii universităților:

1. A.R.A.C.I.S. – înființată prin OUG nr. 75/2005 - funcționează pe baza reglementărilor din OUG nr. 75/2005 și pe baza HG nr. 1.257 din 18 octombrie 2005 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS).⁸⁰ ARACIS este **instituție publică independentă, de interes național**, cu personalitate juridică și cu buget propriu de venituri și cheltuieli.

Conform prevederilor art. 1 alineat (2) din HG nr. 1257/2005, **misiunea ARACIS** „este de a efectua evaluarea externă a calității educației oferite de instituțiile de învățământ superior și de alte organizații furnizoare de programe de studiu inițial și de formare continuă, specifice învățământului superior, care operează în România cu scopul de:

- a) a atesta capacitatea organizațiilor furnizoare de educație de a satisface așteptările beneficiarilor și standardele de calitate;
- b) a contribui la dezvoltarea unei culturi instituționale a calității învățământului superior;
- c) a asigura protecția beneficiarilor direcți și indirecti de programe de studiu de nivelul învățământului superior prin producerea și diseminarea de informații sistematice, coerente și credibile, public accesibile, despre calitatea educației;
- d) a propune Ministerului Educației și Cercetării strategii și politici de permanentă ameliorare a calității învățământului superior, în strânsă corelare cu învățământul preuniversitar.

(3) Conform prevederilor legale, acreditarea organizațiilor furnizoare de educație și a programelor lor de studii este parte a asigurării calității.”

2. C.N.C.S.I.S. este un **organism consultativ la nivel național** care își desfășoară activitatea în conformitate cu prevederile Legii învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, aprobată cu modificări prin Legea nr. 324/2003, cu modificările și completările ulterioare.

Își desfășoară activitatea în baza Ordinului Ministrului educației nr. 5.771 din 29 noiembrie 2006 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (C.N.C.S.I.S.)⁸¹

⁸⁰ Publicată în Monitorul Oficial nr. nr. 966 din 1 noiembrie 2005.

⁸¹ Publicat în Monitorul Oficial nr. 4 din 4 ianuarie 2007.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

C.N.C.S.I.S. are **misiunea** de a proiecta și materializa strategii care să asigure un înalt nivel de performanță a învățământului și cercetării științifice în domenii specifice, în context național și internațional, răspunzând necesității de dezvoltare intelectuală, profesională și socială a individului și de progres a societății românești.

C.N.C.S.I.S. are ca **scop**:

- a) promovarea calității în învățământ și cercetare;
- b) modernizarea și eficientizarea bazei materiale a cercetării științifice din universități;
- c) alocarea eficientă și transparentă, pe bază de competiție, a fondurilor destinate cercetării științifice;
- d) orientarea cercetării din instituțiile de învățământ superior spre nevoile pe termen mediu și lung ale societății;
- e) promovarea unui management eficace și eficient al activității de cercetare;
- f) întărirea dimensiunii cooperării internaționale;
- g) crearea unui climat de încredere și cooperare științifică între universități și alte instituții, bazat pe transparență decizională;
- h) evaluarea rezultatelor cercetării științifice și a centrelor de cercetare științifică, toate acestea având în vedere creșterea relevanței cercetării științifice în instituțiile de învățământ superior, a vizibilității științei românești pe plan internațional, precum și integrarea cercetării științifice din învățământul superior în aria cercetării europene.

Resursele materiale și financiare necesare funcționării C.N.C.S.I.S. sunt asigurate de Ministerul Educației și Cercetării. Cheltuielile salariale ale membrilor C.N.C.S.I.S. sunt asigurate de Ministerul Educației și Cercetării. (art. 5).

Administrarea și gestionarea resurselor destinate activităților C.N.C.S.I.S. sunt asigurate de U.E.F.I.S.C.S.U. (în prezent UEFISCDI), în conformitate cu deciziile C.N.C.S.I.S., în condițiile legii.

Relația instituțională C.N.C.S.I.S.-U.E.F.I.S.C.S.U. (art. 7). U.E.F.I.S.C.S.U., prin departamentele sale și în conformitate cu legea de înființare, are următoarele **atribuții**:

- a) elaborează, la cererea și îndrumarea C.N.C.S.I.S., studii, analize, rapoarte și proiecte reprezentând un suport decizional la nivelul consiliului;
- b) sprijină C.N.C.S.I.S. în realizarea unui parteneriat activ cu instituțiile de învățământ superior și cercetare;
- c) realizează, gestionează și programează baze de date care asigură suportul informațional pentru C.N.C.S.I.S.;
- d) concepe, realizează și administrează cu avizul C.N.C.S.I.S. pagina web a acestuia;
- e) contribuie la promovarea imaginii C.N.C.S.I.S. prin:
  1. organizare de evenimente (conferințe, seminarii, workshopuri, întâlniri ale C.N.C.S.I.S. etc.);
  2. publicații/editare, materiale informative, studii, ghiduri;
  3. materiale de promovare (afișe, pliante etc.).
- f) asigură logistica pentru activitățile de editare și difuzare a materialelor elaborate de C.N.C.S.I.S.;
- g) colaborează cu instituțiile de învățământ superior și cercetare în vederea creării unor baze de date proprii;
- h) administrează activitățile C.N.C.S.I.S.

3. C.N.A.T.D.C.U. funcționează în baza prevederilor Ordinului ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 5.328 din 28 septembrie 2010 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare și a structurii acestuia⁸².

⁸² Publicat în Monitorul Oficial nr. 719 din 28 octombrie 2010.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

CNATDCU este un **organism consultativ**, fără personalitate juridică, al Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

Misiunea C.N.A.T.D.C.U. este de a evalua instituții și persoane conform unor standarde specifice și de a propune ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului:

- a) confirmarea titlului științific de doctor și a titlurilor de conferențiar universitar și profesor universitar, respectiv de cercetător științific gradul II și cercetător științific gradul I;
- b) atribuirea calității de instituție organizatoare de studii universitare de doctorat (I.O.S.U.D.) și a calității de conducător de doctorat;
- c) recunoașterea unor titluri, diplome, certificate universitare și de cercetare, obținute în străinătate.

(2) Evaluează propunerile înregistrate la M.E.C.T.S. cu privire la acordarea indemnizației de merit în conformitate cu prevederile Legii nr. 118/2002 pentru instituirea indemnizației de merit, cu modificările și completările ulterioare.

(3) La solicitarea ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului, C.N.A.T.D.C.U. poate propune politici în domeniul resurselor umane în învățământul superior din România.

4. U.E.F.I.S.C.S.U. a fost înființată prin Ordonanța Guvernului nr. 62 din 24 august 1999 privind înființarea Unității Executive pentru Finanțarea Învățământului Superior și a Cercetării Științifice Universitare⁸³. Titlul O.G. nr. 62/1999 a fost modificat de pct. 1 al articolului unic din Legea nr. 150 din 26 iulie 2000⁸⁴.

În prezent poartă numele de Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (**U.E.F.I.S.C.D.I.**) - fosta **UEFISCSU**⁸⁵ - **care a rezultat** în urma comasării prin fuziune a Unității Executive pentru Finanțarea Învățământului Superior și a Cercetării Științifice Universitare, Centrului Național de Management Programe și a Agenției Manageriale de Cercetare Științifică, Inovare și Transfer Tehnologic - Politehnica (AMCSIT - Politehnica), în baza *Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 74 din 30 iunie 2010 pentru modificarea unor acte normative din domeniul educației și cercetării*.⁸⁶

UEFISCSDI este **subordonată administrativ Ministerului Educației**, Cercetării, Tineretului și Sportului, **iar funcțional**, Consiliului Național pentru Finanțarea Învățământului Superior și Consiliului Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior.

Misiunea U.E.F.I.S.C.D.I. este de a gestiona resursele financiare necesare în vederea susținerii dezvoltării învățământului superior și a cercetării științifice universitare. Pentru aceasta, organizația urmărește atragerea de noi surse financiare și orientarea activităților sale spre un management de calitate al finanțării învățământului superior și al cercetării științifice.⁸⁷

⁸³ Publicată în Monitorul Oficial nr. 405 din 26 august 1999.

⁸⁴ Publicată în Monitorul Oficial nr. 354 din 28 iulie 2000.

⁸⁵ O.G. nr. 62/1999 privind înființarea Unității Executive pentru Finanțarea Învățământului Superior și a Cercetării Științifice Universitare a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 405 din 26 august 1999. A fost modificată și completată prin: Legea nr. 150 din 26 iulie 2000; O.U.G. nr. 124 din 1 octombrie 2008; Legea nr. 202 din 2 iunie 2009; O.U.G. nr. 74 din 30 iunie 2010.

⁸⁶ O.U.G. nr. 74 din 30 iunie 2010 pentru modificarea unor acte normative din domeniul educației și cercetării a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 448 din 1 iulie 2010.

⁸⁷ [http://www.ecs-univ.ro/UserFiles/File/Comunicat%20UEFISCSU%20Cresterea%20competitivitatii%20revistelor%20stiintifice%20romanesti%2015%2001%202010%20\(3\).pdf](http://www.ecs-univ.ro/UserFiles/File/Comunicat%20UEFISCSU%20Cresterea%20competitivitatii%20revistelor%20stiintifice%20romanesti%2015%2001%202010%20(3).pdf) (noiembrie 2010).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Printre **atribuțiile** Unității Executive pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării care au legătură cu evaluarea/finanțarea universităților se numără⁸⁸:

- a) asistă Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior, Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior și alte consilii din subordinea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului în aplicarea politicilor elaborate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, pe baza propunerilor consiliilor;
- b) asigură condițiile materiale și financiare necesare organizării competițiilor pentru granturi, realizează întregul proces operativ pentru selectarea și auditarea proiectelor și programelor propuse spre finanțare de către consilii și sprijină managementul financiar al acestora;
- c) întocmește documentația pentru alocarea resurselor financiare de la bugetul de stat și din alte venituri pentru finanțarea învățământului superior și a cercetării științifice, dezvoltării și inovării, în conformitate cu deciziile consiliilor din subordinea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, pe baza legislației în vigoare;
- d) asigură buna desfășurare a activității curente a consiliilor din subordinea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului în relațiile cu instituțiile de cercetare, dezvoltare, inovare, de învățământ superior, cu alte organizații și instituții publice sau private;
- e) administrează și gestionează resursele destinate activităților Consiliului Național pentru Finanțarea Învățământului Superior și ale Consiliului Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior și ale altor consilii desemnate din minister, în conformitate cu deciziile celor două consilii, în condițiile legii;
- f) conduce în sistem descentralizat, implementează, monitorizează și evaluează programe și proiecte de dezvoltare instituțională și de sistem, precum și programe și proiecte de cercetare științifică, cu finanțare națională sau internațională, cu avizul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului;
- g) organizează competiții pentru realizarea obiectivelor programelor pe care le conduce, pe baza unui calendar aprobat de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului;
- h) elaborează și/sau definitivează documentația necesară pentru desfășurarea competițiilor pe programele pe care le conduce, care este supusă aprobării Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului;
- i) evaluează și selectează proiectele în cadrul competițiilor organizate;
- j) contractează și finanțează proiectele selectate, după aprobarea lor în prealabil de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului;
- k) monitorizează și evaluează modul de derulare a proiectelor contractate;
- l) asigură consultanță și asistență tehnică pentru elaborarea și conducerea de proiecte la programele interne și internaționale de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și stimulare a inovării;
- m) gestionează resursele financiare contractate prin programele de profil național și internațional pe care le conduce;
- n) pregătește și perfecționează resursele umane în domenii de conducere și execuție a proiectelor, prin organizarea de sesiuni de pregătire și de formare continuă;
- o) diseminează la nivel național și internațional informațiile cu privire la programele pe care le conduce;
- p) asigură consultanță în găsirea de parteneri și formarea de parteneriate pentru proiecte la programele internaționale de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de stimulare a inovării;

⁸⁸ Conform art. 3 din O.G. nr. 62/1999, așa cum a fost modificat și completat de O.U.G. nr. 74/2010.

- q) organizează manifestări tehnico-științifice, editare, multiplicare, publicitate, precum și alte servicii în corelare cu obiectul său de activitate;
- r) promovează transferul tehnologic și inovarea în vederea sporirii competitivității economiei românești;
- s) propune și coordonează programe multidisciplinare și proiecte de dezvoltare în acord cu prioritățile naționale și internaționale;
- ș) atrage, pe baze competitive, resurse financiare din surse naționale și internaționale și răspunde cererilor de piață prin contracte negociate direct cu beneficiarii;
- t) gestionează resursele financiare atrase prin programe de profil naționale și internaționale;
- ț) participă la dezvoltarea resurselor umane prin creșterea competenței profesionale, fiind implicată în procesul de pregătire și formare continuă a studenților, a doctoranzilor și a altor specialiști;
- u) diseminează rezultatele și cunoștințele de specialitate la nivel național și internațional;
- v) colaborează cu alte instituții publice sau private, interne sau internaționale, inclusiv cu organizații profesionale, în vederea îndeplinirii obiectului său de activitate;
- x) administrează drepturile de proprietate intelectuală, în conformitate cu legislația în vigoare.”

Concluzii: spațiul nostru de acțiune

Proiectul de lege a educației afirmă pentru prima oară o schiță normativă de *diferențiere* pe criterii de calitate a universităților. Este vorba doar de o schiță pentru că adevărată diferențiere pentru a fi eficace trebuie continuată la alt nivel. Din punct de vedere normativ, o asemenea diferențiere aprofundată ar putea fi lăsată pe seamă unei alte legi (variantea cea mai puțin probabilă) sau să reprezinte o parte a metodologiei de diferențiere și ierarhizare (care urmează să fie adoptată prin hotărâre de guvern în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a legii educației). Studiul echipei noastre ar putea furniza aici o consiliere prețioasă factorilor de decizie.

Același lucru se pot afirma și despre *detaaliile metodologice ale clasificării și ierarhizării* universităților și programelor. Din punct de vedere normativ, conform interpretării noastre, metodologia de clasificare și ierarhizare ar fii propusă de ARACIS și adoptată prin Hotărâre de guvern.

3.2 Finanțarea diferențiată a universităților

3.2.1 Analiza instrumentelor de intervenție directă a statului

În țările OECD, autoritățile guvernamentale pot avea următoarele roluri în raport cu învățământul superior: stabilesc obiectivele strategice, reglementează, oferă educație superioară și guvernează prin politici de finanțare, politici de evaluare a performanței și politici de transparență (Santiago et al, 2008, pag. 71-74).

Cu excepția Mexicului (Santiago et al, 2008, pag. 71-74) autoritățile guvernamentale transferă integral responsabilitățile lor în oferirea de educație superioară instituțiilor de învățământ superior. Acestea au rolul de "a îndeplini așteptările multiple ale societății" și de a îndeplini obiective variate și egale ca importanță, care includ:

- pregătirea pentru angajabilitate pe termen lung;
- pregătirea pentru cetățenie activă în societăți democratice;
- dezvoltare personală;
- dezvoltarea și menținerea unei baze de cunoaștere largi și avansate, prin predare, învățare și cercetare (Consiliul Europei, 2007).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII,
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Cercetarea este singura funcție a instituțiilor de învățământ superior pentru care studiile prezintă modele de finanțare separată.

Mecanisme de finanțare a învățământului superior⁸⁹

Salmi și Hauptman (2006) optează pentru utilizarea următoarei tipologiei de mecanisme de alocare a fondurilor pentru finanțarea învățământului superior:

- suport direct, sub formă de resurse transferate direct instituțiilor de învățământ superior;
- suport indirect, sub formă de resurse transferate studenților și familiilor lor pentru pregătirea universitară.

Mai multe mecanismele de suport direct și indirect sunt folosite complementar de către diferite state, ca de exemplu:

Mecanisme de suport direct al instituțiilor de învățământ superior

Analiza comparativă a metodologiilor de finanțare a învățământului superior din câteva țări ale Uniunii Europene și Statele Unite ale Americii pun în evidență utilizarea preponderentă a următoarelor principii și mecanisme de finanțare:

⁸⁹ Descrierea mecanismelor de alocare a fondurilor este preluată din Salmi și Hauptman (2006).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII,
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Țara	Principii generale	Metodologie de finanțare
<p>1. <i>Statele Unite ale Americii – Statul Virginia</i></p>	<p>- sistem de învățământ privat în care statul intervine și acordă burse de studii pentru performeri.</p>	<p>Resursele financiare alocate se calculează pe baza unui Higher Education Price Index, indice care este ponderat în funcție de fluctuația inflației.</p> <p>Componentele cheie ale modelului de finanțare sunt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Evaluarea inițială a finanțării de bază acordate – analiza este realizată în scopul de a asigura finanțatorul (bugetul statului) de faptul că resursele alocate anul trecut au fost utilizate conform regulilor financiare stabilite și nu există abateri de la acestea. 2) Finanțarea de bază – finanțarea de bază cuprinde toate cheltuielile educaționale și generale ale instituției respective. Acordarea resurselor financiare este condiționată de îndeplinirea unor condiții minime cum ar fi aderarea la standardele de management și audit. <p>Exemplu pentru determinarea finanțării de bază:</p> <p>Ipoteze:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Se analizează cheltuielile educaționale și generale ale instituțiilor de învățământ superior în 2 ani anteriori. Sumele depind de specificul instituțiilor de învățământ superior care pot fi: entități ce oferă studii doctorale, entități de învățământ ce oferă competențe largi, entități de învățământ superior de 2 ani; b) Din sumele folosite se elimină cheltuielile cu echipamentele pentru educație și fondurile pentru Oficiul Drepturilor Civile; c) Rezultatul reprezintă cheltuieli educaționale și generale nete; d) Cheltuielile educaționale nete se ajustează cu rata inflației; e) Se adaugă o anumită sumă pentru rezerve de întreținere; f) Rezultatul final este finanțarea de bază a entităților respective. <p>Finanțarea în funcție de performanța</p> <p>Ipoteze:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) 20 de milioane de dolari alocate pentru finanțarea performanței

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII
TÎNERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Țara	Principii generale	Metodologie de finanțare
		<p>instituțiilor de 4 ani și 5 milioane de dolari alocate pentru finanțarea instituțiilor de 2 ani.</p> <p>b) 5 indicatori de performanță sunt utilizați pentru instituțiile de 4 ani și anume: Gradul de absolvire, Rata de retenție, Numărul de examene la absolvire, Numărul de absolvenți admiși la studii postuniversitare, Productivitatea științifică a Instituției, 6 criterii de performanță sunt aplicate în cazul instituțiilor de 2 ani: cei 5 indicatori anteriori la care se adaugă rata de transfer.</p> <p>Important: Fiecare instituție trebuie să își stabilească la începutul anului valoarea prognozată pentru fiecare indicator în parte.</p> <p>c) Universitatea primește un scor global de performanță calculat ca medie ponderată a rezultatelor ei, pentru fiecare indicator.</p> <p>d) Rata de absolvire și rata de retenție sunt evaluate comparativ cu nivelul prognozat;</p> <p>e) Numărul de examene la absolvire, numărul de absolvenți admiși la studii postuniversitare, productivitatea științifică a instituției și ratele de transfer sunt evaluate comparativ cu performanțele istorice ale entității respective la acești indicatori.</p> <p>f) Toate instituțiile care obțin performanțe superioare comparativ cu cele precedente adică depășesc 100% primesc resurse financiare suplimentare pentru performanță.</p> <p>g) Resursele financiare alocate pentru performanță se calculează prin ponderarea performanței relative cu finanțarea de bază.</p> <p>h) Resursele obținute pentru performanță se adaugă la finanțarea de bază.</p> <p>3) +/- Ajustări tehnice: cum ar fi eliminarea cheltuielilor legate de achiziția de tehnologie deoarece achiziția echipamentelor se realizează din alte surse;</p> <p>4) Factorul inflaționist</p> <p>5) Ajustarea bugetului de stat;</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII,
TÎNERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Țara	Principii generale	Metodologie de finanțare
2. Franța	Finanțare globală are două componente: <ul style="list-style-type: none"> - Finanțare pe baza de criterii; - Finanțare pe bază de contract (specifică unor situații particulare). 	6) Finanțare pentru stimularea performanței. Sistemul de finanțare implementat în 2009 se bazează pe 3 principii: <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Sistemul de alocare a resurselor financiare pentru universități este simplu, cuprinzător și transparent.</i> <ul style="list-style-type: none"> - finanțarea universităților depinde de resursele bugetare iar alocarea nu se realizează prin mijloace fictive; - un număr minim de criterii trebuie îndeplinite de universități pentru a asigura lizibilitatea finanțării; - sistemul de finanțare cuprinde toate politicile universitare: toate componentele universitare sunt integrate inclusiv componenta de cercetare; - este un mod de distribuție care nu include resursele proprii ale universităților; - regulile de finanțare sunt transparente, principiile de calcul fiind publice. 2) <i>Finanțarea trebuie să fie echitabilă și depinde de misiunea publică a fiecărei universități.</i> <ul style="list-style-type: none"> - având în vedere misiunea de serviciu public acordată universităților, 80% din resursele alocate sunt pentru activități didactice; - corectitudinea dictează faptul că pentru o activitate similară, finanțarea este aceeași. Această exigență implică un proces de evaluare foarte corect. Din acest motiv: <ul style="list-style-type: none"> - pentru activitățile didactice partea semnificativă a fondurilor alocate universităților depinde de numărul de studenți participanți la examene și nu de numărul de studenți înscriși; - pentru activitățile de cercetare, repartiția fondurilor depinde de numărul de profesori și cercetători cu rezultate recunoscute în cercetare, în funcție de criteriile AERES⁹⁰, plata se realizează de către universitate și depinde de domeniul de cercetare;

⁹⁰ Agence d'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII,
TÎNERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Tara	Principii generale	Metodologie de finanțare
		<p>Resursele financiare primite de universitate pot varia crescător și descrescător în funcție de modul de îndeplinire a acestor criterii.</p> <p>3) <i>Sistemul de finanțare universitar recompensează performanța. Performanța se află în centrul sistemului de alocare.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - din anul 2009, 20% din resursele financiare sunt alocate universităților în funcție de performanța obținută, comparativ cu 3% din anii precedenți. Pentru universitățile care organizează studii de licență performanța va avea importanța de 5%, pentru universitățile ce organizează și mastere de 20% iar pentru cele cu activități de cercetare alocația bugetară în funcție de rezultate va fi de 37%. <p>Sistemul nou propus se bazează pe un set de indicatori care vor fi în permanență îmbunătățiți în funcție de diferite aspecte legate de performanța universitară:</p> <ul style="list-style-type: none"> - valoarea adăugată obținută din acordarea unor licențe de succes (domenii cu căutare pe piața forței de muncă) și în funcție de numărul diplomelor de master; - rezultate obținute în urma evaluării activității de cercetare; numărul de doctorate acordate în cursul unui an etc. <p>Universitățile cu număr redus de personal care desfășoară activități performante în toate domeniile vor fi recompensate suplimentar.</p> <p>Modelul de finanțare asigură o tranziție treptată de la situația istorică pe bază căreia s-au stabilit rezultatele folosite, către un sistem care asigură resurse diferențiat în funcție de poziția de pornire și performanțele obținute.</p>
3. Anglia	Resursele financiare provin de la bugetul de stat	<p>Guvernul își propune ca alocarea resurselor financiare să satisfacă nevoile studenților, angajatorilor și națiunii prin oferirea unor servicii de învățământ de înaltă calitate. Bugetul stabilit de Guvern nu afectează suma totală care urmează să fie distribuită universităților.</p> <p>Metoda de finanțare folosită are următoarele 5 caracteristici:</p> <ul style="list-style-type: none"> - transparența – alocarea resurselor financiare trebuie să fie clară și accesibilă publicului; - predictibilitatea – metoda și parametrii săi trebuie să fie previzibili, astfel încât instituția de învățământ să anticipeze modul în care

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Țara	Principii generale	Metodologie de finanțare
		<p>sunt luate deciziile;</p> <ul style="list-style-type: none"> - corectitudine – diferențele de finanțare între universități trebuie să poate fi justificate; - eficiența – metoda de alocare a resurselor financiare va impune mici schimbări administrative în cadrul instituției; - flexibilitate – metoda trebuie să fie atât de flexibilă încât să răspundă la schimbările de strategii publice și în particular la noile strategii dezvoltate de HEFCE. <p>Resursele financiare ale instituțiilor de învățământ superior provin din două surse: finanțarea de bază obținută de la Guvern și taxele studenților.</p> <p>Există patru etape pentru calcularea finanțării de bază acordată universităților:</p> <p>1) Pentru fiecare instituție modelul calculează nivelul de resurse standard. Acest lucru se bazează pe profilul fiecărei instituții și ia în considerare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - numărul de studenți; - caracteristici legate de tipul instituției; - ponderea geografică sau a Londrei (dacă universitatea se află în Londra sau nu). <p>Noțiunea de resurse standard, nu trebuie înțeleasă ca un fond garantat ci ca un benchmark – ceea ce Guvernul alocă instituțiilor de învățământ superior este mai degrabă un punct de reper la nivel național asupra modului în care ar trebui distribuiți banii pentru activitățile didactice.</p> <p>Se întocmește un acord de finanțare în fiecare an cu fiecare instituție în parte. Finanțatorul stabilește valoarea finanțării pe care o va oferi instituției pentru anul academic precum și obiectivele referitoare la valoarea activității de predare, pentru care a primit banii. Obiectivele acordurilor de finanțare se referă în general la următoarele cerințe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - să rămână în cadrul organizatoric deja stabilit sau se pot reorienta spre altă formă de învățământ în funcție de marja de toleranță; - să îndeplinească țintele FTE¹ privind studenții, dar în schimb sunt

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII,
TÎNERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIOPSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Țara	Principii generale	Metodologie de finanțare
		<p>specificate și alocații suplimentare pentru un număr ridicat de studenți;</p> <ul style="list-style-type: none"> - atingerea țintelor FTE pentru cursurile de medicină și medicină dentară. <p>Doar primul dintre aceste obiective se aplică tuturor universităților, altele se vor aplica doar în cazul în care numărul de studenți a fost depășit sau sunt oferite cursuri de medicină sau medicină dentară.</p> <p>Numărul de studenți și volumul activității de predare</p> <p>Studenții pentru care se acordă finanțare de bază sunt persoane din orice stat UE precum și cei care participă la cursuri deschise și care nu mai sunt finanțați din altă sursă.</p> <p>Numărul de studenți este stabilit în conformitate cu standardele FTE. Un student part-time este „măsurat” prin compararea cursurilor predate lui cu cele predate unui student full-time, astfel încât fiecare să conteze în proporții variabile. Studenții care desfășoară activități practice în domeniul industrial, pentru un an de experiență în afară universității sau colegiului va primi o alocație bugetară cu o valoare de 0,5 din FTE.</p> <p>În determinarea resurselor pentru anul următor se vor considera numărul de studenți atrași anul trecut la care se va adăuga un număr de studenți prevăzut pentru anul următor.</p> <p>2) Se vor stabili resursele asumate pentru fiecare entitate în parte. Acest calcul se bazează pe cursurile predate și efectiv plătite instituției în anul precedent, iar alocațiile primite vor fi ajustate în funcție de diverși factori, cum ar fi inflația sau presupuneri privind veniturile ce vor veni din taxele studenților.</p> <p>3) Se compară resursele standard cu resursele asumate și se calculează procentul din diferența lor.</p> <p>4) Dacă diferența între resursele standard alocate și cele asumate este mai mare de 5%, atunci HEFCE va avea grijă ca anul următor să mărească finanțarea de bază acordată acelei instituții. Acest plus sau minus 5% se numește interval de toleranță și este mijlocul prin care finanțatorul se asigură că universitățile primesc resurse similare</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII
TÎNERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Tara	Principii generale	Metodologie de finanțare
4. Germania	<p>Principala sursă de finanțare este bugetul de stat</p> <p>Există două tipuri de Instituții de Învățământ Superior: Universități (<i>Universitäten</i>) și Universități pentru Științe Aplicate (<i>Fachhochschulen</i>).</p>	<p>pentru activități similare.</p> <p>Conform Constituției Germane sistemul învățământului superior, este în responsabilitatea guvernelor federale. Universitățile sunt încorporate în administrația publică a landului, particularitate care se aplică și în stabilirea bugetului - a cheltuielilor economice și de personal. Profesorii și personalul administrativ din Universități sunt angajați ai Landului ca „funcționari publici” și au contracte pe perioade nedeterminate.</p> <p>Bugetul anual al instituțiilor de învățământ superior este inclus în bugetul landului.</p> <p>Pactul pentru învățământul superior, un contract între Land, responsabilul pentru învățământ și universități, stabilește bugetul acestor instituții pe o perioadă de 5 ani precum și obiectivele strategice ale universității respective. Fiecare land are propriul său model de performanță pentru alocarea resurselor financiare.</p> <p>Politica germană privind învățământul superior oferă șanse egale tuturor universităților. Acest lucru a condus la o standardizare a universităților privind cursurile oferite, activitățile de cercetare etc.</p> <p>Modul de calcul a resurselor financiare acordate unei universități cuprinde 3 secțiuni diferite:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) În prima etapă universitatea primește 40% din resursele negociate pentru anul respectiv. 2) În a doua etapă primește încă 40% dar pe baza unui model de performanță. Formula de calcul utilizează diferiți indicatori pentru activitatea didactică și de cercetare. Cele două tipuri de activități sunt finanțate într-o proporție egală de 50%. Activitatea didactică este evaluată prin 3 criterii: 30% pentru numărul de studenți prevăzuți, 10% pentru studenții actuali și 10% pentru absolvenți. Activitatea de cercetare utilizează 4 indicatori: 30% pentru angajații universității, 10% resurse financiare atrase din afara universității, 5% pentru doctorate, 5% pentru conducătorii de doctorat. 3) 20% este distribuit în urma unui acord între universitate și departamente pe baza unor criterii care nu pot fi ușor măsurate:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Țara	Principii generale	Metodologie de finanțare
		lansarea de cursuri noi, participarea la proiecte de cercetare, măsuri pentru reducerea timpului mediu de studiu, studenți atrași la cursul respectiv etc.
5. România	Finanțare de la bugetul de stat și taxele studenților	<p>Cuantumul finanțării de bază se stabilește și se repartizează pe universități utilizându-se formula CNFIS, în care indicatorul principal îl constituie alocația unitară netă pe student echivalent.</p> <p>Diferențierea pe instituții a finanțării de bază pornește de la următoarele elemente principale: studenții echivalenți, coeficienții de cost pentru fiecare domeniu de învățământ superior și indicatorii calitativi, calculați pentru fiecare universitate.</p> <p>Alocația bugetară totală (S), ce urmează a fi repartizată pe baza metodologiei propuse de CNFIS, va fi determinată de valoarea alocației bugetare aprobate pentru finanțarea de bază prin Legea Bugetului pe (BugetFB) și de valoarea fondului de rezervă (FR), în procent de 1,5% din finanțarea de bază, constituit pentru situații speciale.</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Mecanisme de finanțare și principii ale finanțării în România

Principii:

- Resursele urmează studenții, în vederea asigurării funcționării structurii universitare;
- Resursele se alocă în funcție de indicatori de calitate și performanță, fără a periclită autonomia universitară și libertatea academică. În acest sens, este necesar să existe aranjamentele necesare pentru ca:
  - universitățile să beneficieze de resursele financiare pentru funcționarea ca organizație: plata regiei, a personalului administrativ etc.;
  - profesiunea universitară să fie ferită de abuzuri, inclusiv cele de natura efectelor negative ale adaptării la cultura de piață;
  - universitățile să beneficieze de resursele necesare pregătirii unui număr relevant de studenți.
- Resursele se alocă pe proiecte sau ca resurse de dezvoltare care pot conduce instituția către performanțe remarcabile intra-instituționale și inter-instituționale (ex. performanțe remarcabile intra-instituționale - performanțele peste medie, raportate la media instituției din ultimii ani; performanțe remarcabile inter - performanțe peste medie, raportate la media altor instituții similare ca misiune la nivel național);
- Universitățile sunt finanțate cu posibilitatea transferului de la un an la altul, fără vărsăminte la buget, a sumelor necheltuite;
- Politicile de finanțare urmăresc să stimuleze diversitatea în învățământul superior, astfel încât opțiunile beneficiarilor să acopere un spectru cât mai larg.

<p>Diferențiere structurală: determinată de criterii precum tipul de proprietate sau orientarea pentru profit sau non-profit</p>	<p>Universități de stat: finanțare mixtă - buget - alte surse Universități particulare: - taxe de școlarizare - buget: fonduri de cercetare, alte fonduri atrase pe baze competiționale - fonduri obținute pe baze competiționale în cadrul diferitelor tipuri de programe comunitare</p>	<p>Învățământul superior de stat</p> <p>Statul finanțează procesul de învățământ și cheltuielile materiale (finanțare de bază). Metoda de alocare este finanțarea prin formulă (există o bună experiență internațională și națională). Prezintă avantajul că asigură obiectivitate și transparență, este un mecanism înțeles și acceptat de sistem.</p> <p>Optarea pentru finanțarea pe cicluri, în locul celei anuale, ar putea reduce unele efecte negative observate, dar este posibilă apariția altor efecte neintenționate.</p> <p>Finanțarea învățământului superior poate să urmeze și alte direcții: a. Var.I - 30% din finanțarea</p>
---	---	---

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOS DRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

		<p>de bază este acordată după criteriile de performanță. Avantajul ar consta în creșterea nivelurilor performanței. Un posibil dezavantaj ar fi periclitarea stabilității universităților ca organizații în sine.</p> <p>b. Var.II - finanțarea de bază nu este afectată de indicatori de calitate (efecte pozitive așteptate: stabilitate pe termen mai lung(un ciclu); efecte negative posibile: dacă funcționarea universității nu este afectată imediat, există riscul "automulțumirii" și afectării în sens negativ a corecțiilor imediate (amânare sine die sau pentru viitoarea structură de conducere, întrucât durata unui ciclu de studii se suprapune în mare măsură mandatului conducerii universitare - dacă nu se au în vedere alte schimbări în perioada mandatelor structurilor de conducere);</p> <p>Alte surse de finanțare: rămân în totalitate la dispoziția universităților; resursele atrase pot fi depuse în bănci comerciale pentru a se obține dobânzi mai bune; în viitor se poate avea în vedere întărirea dreptului de proprietate asupra clădirilor, terenurilor - etc., facilități fiscale sporite pentru investitorii în învățământul superior, stimularea firmelor care apelează la universități pentru cercetare pentru modernizarea produselor sau crearea de noi tehnologii; burse pentru studenți pentru sprijinirea incluziunii sociale sau pe criteriu de merit, care să se adreseze celor care obțin performanțe.</p> <p>Principiul "concentrării talentelor (studenți și profesori)" se poate aplica prin dezvoltarea de programe de</p>
--	--	--

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

		<p>atrageră a absolvenților de liceu sau pentru masteranzi și doctoranzi.</p> <p>Un potențial efect negativ al concentrării resurselor este "enclavizarea": stratificarea după performanțele academice ale comunităților de studenți.</p> <p>Este necesară o abordare a diferențierii care să permită un nivel suficient de diversitate intra-instituțională necesară contracarării tendinței de "enclavizare".</p> <p>Învățământul superior particular acreditat</p> <p>Statul poate asigura finanțare pentru anumite categorii de activități oferite de învățământul particular, pornind de la premiza că trebuie să sprijine calitatea: participarea la programele Europene în scopul atingerii țintei de mobilitate stabilite de ministrii educației la Leuven/Louvain la Neuve în 2009, burse pentru studenții performanți - în urma unor concursuri naționale, sprijinirea organizațiilor studențești reprezentative, participarea la granturi de cercetare sau pentru sprijinirea altor misiuni ale universității - cum sunt cele care contribuie la dezvoltarea personală, la consolidarea societății democratice etc.</p>
<p>Diferențiere funcțională: determinată de centrarea pe activități didactice, didactice și de cercetare sau prioritar de cercetare</p>	<p>Cercetare avansată și educație Educație și cercetare Educație</p>	<p>Opțiunea pentru un tip de universități care să ofere numai servicii educaționale poate reprezenta un pericol pentru însăși înțelegerea și asumarea la nivel guvernamental al termenului de universitate, asumare care poate afecta identitatea consacrată a acestor instituții (ele pot fi eventual instituții de învățământ terțiar non-universitar dar nu universități</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

		<p>în sensul istoric al acestui termen)</p> <p>Crearea de instituții de învățământ terțiare nonuniversitar este oportună dacă finanțarea acestora se realizează în concordanță cu direcțiile (în general cu caracter vocațional) de interes pentru societate (se pot finanța substanțial de la bugetul de stat) sau pentru anumite sectoare economice (se vor finanța substanțial de către aceste sectoare, statul le va sprijini financiar în mai mică măsură, însă va determina susținerea dezvoltării acestora prin reglementări legislative favorabile).</p> <p>Diferențierea din punctul de vedere al finanțării cercetării între universitățile de "educație și cercetare" și cele de "cercetare avansată și educație" poate fi efectivă și substanțială numai pentru acele domenii identificate ca fiind "de vîrf" sau care au potențial să devină "de vîrf".</p> <p>Aceste măsuri sunt corelate cu măsurile legate de asigurarea unui corp de studenți și profesori performanți (măsuri de tip "concentrarea talentelor - studenți și cadre didactice").</p> <p>Mecanismele de finanțare a învățămîntului superior asumate la nivel guvernamental sunt astfel concepute încât să asigure în primul rînd autonomia universitară, apoi pentru a stimula asumarea unui profil mai intensiv în anumite domenii funcționale specifice.</p> <p>Pentru a asigura diversitatea este necesar un mix, prin</p>
--	--	--

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSODRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

		<p>adăugarea de măsuri stimulative pentru cercetare la o finanțare de bază destinată activităților didactice sau pentru stimularea activităților didactice dacă misiunea asumată de universitate urmărește în principal performanțele didactice.</p> <p>Finanțarea de bază se poate realiza:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prin intervenția statului: formulă de alocare bazată pe numărul de studenți echivalenți și numărul de cadre didactice. Pentru a stimula performanța, elementele care intră în componența formulei pot defini ieșiri: număr de credite obținute, ani universitari compleți, absolvire; - prin alte mecanisme dedicate stimulării asumării unui anumit tip de misiune – excelență în activitățile didactice – premii de performanță pe criterii de angajabilitate, premii de performanță sau competiții pentru finanțarea cercetării.
<p>Diferențiere pe direcția ofertei: determinată de tipul de programe oferite (programe de licență, de masterat sau doctorat, ori o combinare a acestora).</p>	<p>Învățământ terțiar non-universitar Licență Licență și master Licență, master și doctorat Studii postdoctorale</p> <p>Se finanțează atât educația și cercetarea</p> <p>Instituțiile pot trece de la o categorie la alta. Momentele evaluării trebuie să coincidă cu perioada stabilită de lege pentru evaluarea periodică insituțională (actualmente - cinci ani) a calității educației (și cercetării).</p>	<p>Finanțarea învățământului terțiar non-univeristar</p> <ul style="list-style-type: none"> - aspecte legate de acest tip de finanțare pot fi luate în considerare dacă ideea conturării unei clase de acest tip este considerată utilă pentru evoluția sistemului de învățământ superior din România. - o astfel de opțiune presupune analiză necesității oferirii de asemenea programe de studii, cât și a cererii din partea potențialilor studenți pentru acest tip de servicii. <p>Finanțarea învățământului terțiar de tip licență</p> <ul style="list-style-type: none"> - Finanțarea acestor tipuri de instituții se va face în principal urmărind performanța didactică și de satisfacere a nevoilor pieței locale, regionale în ceea ce privește pregătirea și angajabilitatea absolvenților.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

		<p>Finanțarea învățământului terțiar de tip licență - Sunt finanțate în funcție de performanța în predare și secundar în funcție de performanța în cercetare. Finanțarea în funcție de performanța cercetării științifice poate fi diferențiată în funcție de potențialul și performanța domeniului conform unor criterii care să permită ca, în anumite domenii, să se poată trece și la oferirea studiilor doctorale (nu trebuie create sisteme închise). Aplicarea criteriilor de evaluare a performanței în domeniul cercetării științifice poate conduce și la pierderea calității de instituție organizatoare de studii doctorale dacă standardul respectiv nu a fost atins pe parcursul ultimului exercițiu de evaluare</p> <p>Finanțarea învățământului terțiar de tip licență, masterat, doctorat - universitățile de cercetare avansată pot oferi studii postdoctorale, în domeniile în care performanța lor este recunoscută - ele sunt finanțate în principal pe baza criteriilor de performanță în cercetare și secundar pe baza criteriilor de performanță în activitatea didactică.</p>
<p>Diferențiere culturală: determinată de valorile promovate sau de susținerea unor minorități religioase, naționale, etnice</p>	<p>Multiculturală: minorități naționale: maghiară, romă Democratică: valorile cetățeniei active într-o societate democratică Antreprenorială: orientată spre antreprenariat (al absolvenților)</p>	<p>Finanțarea diferențiată a universităților multiculturale - acestea se pot finanța dacă sunt incluse în oferta universitară, sunt relevante pentru comunitatea locală, regională, națională și sunt efectiv promovate.</p> <p>Mecanismul de finanțare poate fi inclus în formulă, ca adăugire, sau poate fi dedicat, prin proiecte separate.</p> <p>Este necesar să stabilească în prealabil care sunt valorile</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

		<p>prioritare. În cazul în care intervenția este necesară într-o comunitate care este deservită tradițional de o anumită universitate, este oportun să se finanțeze pe bază de contract cu destinație prestabilită. De exemplu, pentru promovarea multiculturalismului, guvernul poate atribui fonduri cu destinație prestabilită universităților cu o pondere a populației minoritare peste un procent limită (Târgu-Mureș, Cluj-Napoca, Satu-Mare, Oradea).</p> <p>În cazul în care intervenția nu este restricționată la o anumită zonă geografică, se pot lansa concursuri de proiecte pe teme relevante. Astfel ar fi stimulată oferirea de educație care promovează valorile stabilite. Pentru a stimula cererea, se pot lansa programe de burse specializate pentru anumite tipuri de studii, în linia valorile de transmis.</p>
<p>Diferențiere sistemică: după cum au un caracter comprehensiv sau specializat</p>	<p>Specializate, oferind toate cele trei cicluri Comprehensive, nefiind obligatoriu ca toate domeniile să ofere toate cele trei cicluri</p>	<p>Universitățile specializate trebuie să fie finanțate pentru a-și menține capacitatea de a oferi cele trei cicluri (de ex. unde se poate oferi doctorat în medicină dacă nu oferă în primul rând licență în medicină);</p> <p>Universitățile comprehensive se pot încadra din punctul de vedere al finanțării în categoriile de diferențiere de mai sus. Problema esențială este stabilirea unor criterii de evaluare adecvate care să permită decizii sustenabile și de necontestat, până la viitoarea evaluare.</p> <p>Stimularea specializării universităților poate fi indusă prin alocarea după metoda fondurilor cu destinație prestabilită. Se poate opta și</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TIINȚELOR ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

		<p>pentru finanțare prin competiție de proiecte, dar în acest caz, problema s-ar pune și în alt sens: preservarea diversității.</p> <p>În acest caz, stabilirea criteriilor de eligibilitate pentru concursurile de proiecte trebuie făcută într-un mod echitabil atât pentru universitățile comprehensive cât și pentru cele specializate.</p>
<p>Diferențiere de nișă: după criterii precum mărime sau numărul de programe de studii oferite</p>	<p>Mărime Regională, locală (community college) Internațională, "world-class"?</p>	<p>Diferențierea după nișă poate conduce la finanțare diferențiată cu caracter stimulatîv dar implică două tipuri de decizii "de politică":</p> <p>a. politica universității - de exemplu: universitățile teologice oferă numai programe legate de acest domenii (sau cele de artă) și atunci își declară și își respectă această misiune; dacă "ies din domeniu - își extind misiunea" intră în categoria celor comprehensive; finanțarea unor astfel de universități se poate face cu alocații mai mari pentru un număr de studenți prin definiție mai mic; dacă trec în altă categorie (comprehensive) coeficienții domeniului inițial pot să scadă întrucât creșterea asumată a numărului de studenți și de participarea la ale domeniilor ale vieții economice și sociale poate atrage resurse suplimentare; universitățile cu misiune locală sau regională declarată și pusă efectiv în practică prin programele oferite la cererea comunității locale trebuie să primească finanțare suplimentară de la autoritățile locale (este necesară modificarea legislației în acest sens) având în vedere importanța existenței universității în comunitate;</p> <p>b. politică la nivel național, prin care finanțatorul (stat, autoritate locală, agent</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

		<p>economic etc.) să-și asume misiunea declarată și îndeplinită de universitate și să asigure resursele pentru desfășurarea acesteia (de ex. statul decide că are nevoie de o universitate de artă într-un oraș - pe baza tradiției și reputației obținute în timp de aceasta, a existenței infrastructurii, corpului profesoral, capacității manageriale, interesului manifestat de candidați - care provin în special de la licee de artă și doresc să continue sub egida unei universități declarată ca fiind tot de artă etc.).</p>
<p>Diferențiere constitutivă: în funcție de beneficiarii serviciilor oferite (de ex., instituții de învățământ superior care se adresează unei anumite comunități etc.)</p>	<p>Orientată spre a servi o anumită categorie de studenți (Ex: provenind din mediul rural) Orientată spre învățarea pe tot parcursul vieții.</p>	<p>Finanțarea în funcție de beneficiarii serviciilor educaționale se poate face prin coeficienți de finanțare stimulativi în cadrul finanțării de bază și/sau a unor programe asumate politic (scutire de plata anumitor servicii, burse speciale, premii speciale etc.). În această categorie intră și oferta educațională pentru studenții maturi sau pentru cei care doresc anumite certificări ale unor competențe obținute informal sau non-formal etc. Diferențierea constitutivă implică un mix de măsuri de finanțare, care au ca obiective:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stimularea oferirii de educație adaptată unor nevoi specifice. Se poate realiza prin fonduri cu destinație prestabilită, formule de finanțare cu suplimente la costurile per student pentru subiecții politicilor afirmative de acest gen, premii pentru performanță în incluziunea unui grup specific sau prin concursuri de proiecte cu indicatori specifici de incluziune; - oferirea suportului necesar exercitării dreptului la educație. Această măsură este

		<p>necesară deoarece, în general, există un grup socio-cultural care are acces tradițional la învățământ superior și care acumulează mai multă bogăție; tinerii din acest grup sunt cei care se clasează pe pozițiile fruntașe la admiteri, în detrimentul tinerilor cu situație socio-economică mai puțin fericită. Diferențierea constituțională în sensul lărgirii accesului real la educație universitară se poate realiza prin burse sociale, credite, cu o schemă de rambursare avantajoasă.</p>
<p>Diferențiere reputațională⁹¹ : bazată pe criterii precum statusul sau prestigiul instituției.</p>	<p>Performanță Alte mecanisme de reputație</p>	<p>Finanțarea se acordă pe baza unor indicatori de performanță - în special indicatori de tip output/outcome (de ex. urmărirea carierei profesionale a studenților etc.) Mecanismele de reputație legate de rankinguri externe vor putea fi luate în considerare în corelare cu rezultatele studiilor de fezabilitate "U-map - classification" și "U-multirank".</p> <p>Universitățile folosesc strategii de marketing pentru a își construi prestigiul. În acest sens, ele promovează acele caracteristici ale lor pe care le consideră a fi credibile în ochii audienței: tradiția istorică, rezultatele în cercetare, colaborările cu cadre didactice prestigioase etc. (Johnson, 2001). Beneficiarii, studenți și cadre didactice, își extrag informațiile din niște aranjamente gen piață (interacțiuni între persoane care nu se cunosc) și de la cunoscuți. Decizia instituționalizării unei ierarhizări coordonate de</p>

⁹¹ A se vedea, de ex., Birnbaum (1983), în Van Vught, F. (2007) - *Diversity and Differentiation in Higher Education Systems. Challenges for the Knowledge Society*, www.uhr.no/documents/Fran_van_Vught_text.pdf.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

		<p>guvern înseamnă practic intervenția statului că jucător pe această piață a informațiilor.</p> <p>Prin finanțare statul poate induce direct diferențierea reputațională doar dacă folosește fonduri cu destinație prestabilită pentru creșterea prestigiului internațional al învățământului românesc prin promovarea unui număr limitat de universități.</p> <p>NOTĂ: Este posibil ca și o singură universitate "World Class" să fie prea costisitoare, fără a menționa beneficiile discutabile datorită incapacității economiei de a oferi stimulente pentru o carieră în România. Pe de altă parte, existența a 2-3 WCU în România ar crea atât un driver de dezvoltare cât ar și duce la creșterea prestigiului țării!</p> <p>Altfel, statul poate asigura suportul pentru creșterea calității proceselor universitare (stimulentele pentru diferențierea reputațională ținând de angrenajele pieței). O creștere a calității se poate realiza prin asigurarea stabilității în finanțarea universităților publice prin contracte bloc multianuale, formule de finanțare pe bază de costuri normative și sprijinirea cercetării universitare.</p> <p>Salmi și Hauptman consideră că măsurile care generează o creștere remarcabilă a calității și performanței sunt competițiile de proiecte, bursele pe bază de merit și formulele de alocare ce conțin costuri normative diferențiate în funcție de priorități (Salmi și Hauptman, 2006).</p>
--	--	--

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Propuneri de finanțare pentru dezvoltarea viitoare a sistemului de învățământ superior din România:

1. Statul trebuie să continue să joace rolul de finanțator substanțial al învățământului superior și al cercetării, în condițiile unei largi autonomii universitare, care se referă în special la utilizarea resurselor, politicile de personal, libertatea academică.
2. Finanțarea trebuie să conducă la creșterea substanțială a rolului și calității învățământului superior și cercetării, prin creșterea imediată și continuă a alocațiilor bugetare pentru învățământul superior și cercetarea universitară, pentru valorificarea inteligenței și creativității resursei umane în vederea reluării creșterii economice.
3. Finanțarea trebuie să stimuleze implicarea învățământului superior în îmbunătățirea rapidă și substanțială a calității învățământului preuniversitar și dezvoltarea învățământului pe tot parcursul vieții.
4. Statul trebuie să finanțeze instituții de învățământ superior performante, capabile să se adapteze la cerințele pieței în deplin acord cu misiunea universității de a oferi educație și cercetare la un înalt standard de calitate în context național și internațional.
5. Finanțarea se realizează în funcție de rezultatele obținute în trecut iar modelul de finanțare va fi reactualizat anual în funcție de rezultatele anului anterior.
6. Statul va verifica anual modul în care sunt cheltuite resursele financiare alocate și dacă rezultatele obținute satisfac nevoile economiei locale și regionale.
7. Sursele de finanțare ale învățământului superior trebuie diversificate, prin măsuri, inclusiv legislative, de impulsione a parteneriatelor strategice între universități și mediul economic privat.
8. Finanțarea diferențiată a studenților va fi susținută și se va realiza în funcție de categoria socio-profesională din care provin și a capacității individuale și diversificarea formelor de sprijin pentru studenți în vederea lărgirii accesului la învățământ superior.

Motivații:

- *Rolul și responsabilitatea statului pentru învățământul superior sunt elemente importante menționate în documentele oficiale specifice de la nivel european. Procesul de modernizare a sistemului de învățământ superior și adaptarea acestuia la evoluțiile de la nivel european vor continua indiferent de rolul și poziția economică a României în UE.*
- *Necesitatea implicării învățământului superior în pregătirea mai bună a elevilor în școli prin perfecționarea profesorilor (îmbunătățirea curriculei specifice pentru studenți - viitorii profesori, perfecționarea ulterioară a profesorilor din învățământul preuniversitar) și prin implicarea în procesul de identificare și selecție timpurie a talentelor, a viitorilor studenți (bursieri ai statului și nu numai).*
- *Diversificarea surselor de finanțare a învățământului superior este necesară și pentru creșterea în termeni absoluți a finanțării învățământului superior, dar trebuie să fie corelată cu creșterea autonomiei universitare și utilizarea eficientă a veniturilor (posibilitatea de direcționare a veniturilor în funcție de necesitățile specifice, de moment, ale universității).*
- *Pentru dezvoltarea coezivă a societății, excelența trebuie privită atât din punct de vedere al educării elitelor și crearea de cunoaștere avansată, cât și din punctul de vedere al reducerii discrepanțelor între șansele de reușită ale celor mai avantajați (proveniența socio-economică, merite naturale) dar și a celor dezavantajați.*
- *Trebuie construite și sprijinite acele măsuri de intervenție care să crească participarea grupurilor socio-culturale care acced mai greu în învățământul superior (prin stimularea universităților de a oferi scheme de suport și asistență, prin*

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

sprijinirea studenților sau a familiilor, cât și prin includerea lor în comunitatea academică: tutorat, cursuri pregătitoare etc.).

- *Creșterea accesului în învățământul superior se poate îmbunătăți și prin implementarea sistemului de împrumuturi bancare întrucât astfel se susține creșterea numărului de studenți care își plătesc studiile pe baza creditelor bancare (garantate total sau parțial de stat, în funcție de categoria socio-profesională din care provin și a capacității individuale).*

Concluzii:

1) Principalele surse de finanțare a activității din universități sunt: alocațiile de la bugetul de stat și taxele studenților. În funcție de țară, există o diferență procentuală între cele două surse.

2) Sunt dezvoltate modele de performanță în acordarea acestor resurse financiare în funcție de tipul activității pe care Universitățile o desfășoară: didactică, de cercetare sau servicii, precum și tipul acestor instituții.

3) La finanțarea de bază se adaugă și alte surse cum ar fi :

- alocații bugetare;
- contravaloarea contractelor de cercetare din finanțare internă și externă (pentru stimularea cercetării statul mai poate contribui cu alocații bugetare, cotă parte din sumele obținute prin competiții interne și internaționale) ;
- contravaloarea prestațiilor pentru consultanță efectuate pentru organizații economice;
- contravaloarea prestațiilor în beneficiul comunităților locale (prin alocații din bugetele locale);
- valorificarea unor rezultate ale activității de dezvoltare și inovare ca urmare a realizării de prototipuri, etc. în cadrul propriilor laboratoare sau în cadrul acordurilor de colaborare cu unități economice;
- redevențe obținute de universități;
- taxele studenților.

Mecanisme de finanțare a învățământului superior⁹²

Salmi și Hauptman (2006) propun următoare tipologie de mecanisme de alocare a fondurilor pentru finanțarea învățământului superior:

- suport direct, sub formă de resurse transferate direct instituțiilor de învățământ superior;
- suport indirect, sub formă de resurse transferate studenților și familiilor lor pentru pregătirea universitară.

Mai multe mecanismele de suport direct și indirect sunt folosite complementar de către guverne.

Mecanisme de suport direct al instituțiilor de învățământ superior

În general, suportul guvernamental este adresat instituțiilor publice de învățământ superior, dar există și excepții, cum ar fi Islanda (Santiago et al, 2008, pag. 188), Chile și Noua Zeelandă (Salmi și Hauptman 2006), unde și instituțiile private de învățământ superior sunt eligibile pentru finanțare din surse publice. Decizia asupra modului în care se face finanțarea se ia prin prevederi constituționale, legislație specifică și negociere între structurile guvernamentale responsabile de finanțarea învățământului superior și instituțiile de învățământ superior sau alte grupuri de interese comprehensive⁹³.

⁹² Descrierea mecanismelor de alocare a fondurilor este preluată din Salmi și Hauptman (2006).

⁹³ Propun aceasta traducere pentru "stakeholder".

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Variantele de mecanisme de alocare folosite iau forma de: bugete negociate sau ad hoc, fonduri cu destinație prestabilită⁹⁴ și formule de alocare.

Bugete negociate sau ad hoc

Acest mecanism presupune acordarea finanțării în urma unui proces de negociere, de obicei bazat în primul rând pe tendințe istorice. În România, alocarea fondurilor pentru transportul în comun al studenților este realizată în acest fel. Alocarea se poate face în două moduri:

- pe linii bugetare: se specifică exact suma cu care va fi finanțată fiecare categorie de cheltuieli. Realocarea între linii bugetare este controlată central, în unele cazuri, în timp ce în altele este la decizia instituțiilor de învățământ superior. Se practică în Nepal (Salmi și Hauptman, 2006), Grecia, Korea, Mexic (parțial), Elveția și Rusia (Santiago et al, 2008, pag. 197).

Avantajul principal al acestei metode este că oferă transparență asupra modului în care se cheltuiesc fondurile publice. Dezavantajul este lipsa de flexibilitate impusă instituțiilor de învățământ superior în decizia utilizării fondurilor.

- în bloc: instituțiile de învățământ superior primesc finanțarea sub forma unui bloc compact, fără specificații asupra modului în care vor efectua cheltuielile. Se practică în Malaiezia (Salmi și Hauptman, 2006), în Comunitatea Flamandă din Belgia, Chile, China, Finlanda, Japonia, Norvegia, Spania (Santiago et al, 2008, pag. 197).

Avantajul acestei metode este că instituțiile de învățământ superior au mai multă flexibilitate și autonomie în execuția bugetului (Salmi și Hauptman, 2006). De asemenea, în cazul în care alocarea bugetară se face multianual, instituțiile de învățământ superior se pot orienta strategic mai ușor.

Fonduri cu destinație prestabilită

Această metodă presupune că actorii guvernamentali centrali decid alocarea de fonduri a căror destinație este prestabilită către o anumită instituție sau către un grup de instituții de învățământ superior. În cele mai frecvente cazuri, fondurile cu destinație prestabilită sunt folosite pentru a ameliora sau corecta problemele generate de subfinanțare (Salmi și Hauptman, 2006). Exemple în acest sens sunt Titlul III, în SUA, un program care finanța instituții de învățământ superior care au ca principali beneficiari minoritățile, precum și Africa de Sud. În România, această metodă poate fi adoptată pentru a adresa diferite aspecte legate de egalitatea de șanse și accesibilitate. De asemenea, se poate utiliza pentru a propulsa un număr de universități în ierarhiile internaționale.

Din punctul nostru de vedere, această măsură poate conduce la diversificare. Datorită capacității de negociere foarte mare a agențiilor guvernamentale, fondurile cu destinație prestabilită se pot utiliza pentru sprijinirea acelor tipologii universitare spre care nu există tendințe de orientare actuale, fie spontane, fie prin măsuri de genul competițiilor de proiecte.

Formule de alocare

Numărul de studenți înmatriculați este unul dintre elementele prezente în formulele de alocare. În cazul în care se dorește generalizarea calificărilor universitare la nivelul populației tinere, se poate apela la această metodă. Acesta este cazul Noii Zeelande, care nu limitează numărul de locuri subvenționate (Salmi și Hauptman, 2006). În cazul în care discrepanțele socio-economice, precum și diferențele de perspectivă asupra educației superioare, prezintă diferențe ample, extinderea va afecta în special subgrupurile socio-culturale care participă tradițional în învățământul superior. Acest fenomen poate fi mai intens în cazul în care, datorită restricțiilor bugetare, se stabilește un număr maxim⁹⁵ de studenți subvenționați. În România, finanțarea anuală pe număr de studenți înmatriculați reprezintă un stimulent pentru o mai mare larghețe în

⁹⁴ Propun această traducere pentru "earmarked".

⁹⁵ Acest număr reprezintă unul dintre elementele de negociere între autoritatea guvernamentală și instituțiile de învățământ superior. El este reglementat prin maxim, de cerințele minimale impuse prin standarde de calitate.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

promovarea studenților de la un an universitar la altul. Atâta timp cât o parte însemnată a salariului unui cadru didactic este stabilită în acest mod, acesta⁹⁶, dacă acționează rațional, își va reduce exigențele evaluării în vederea maximizării numărului de studenți înscriși în următorul an universitar.

Costurile per student însoțesc numărul de studenți în formulele de alocare. În multe dintre statele USA costurile per student folosite în formule sunt cele raportate de către instituțiile de învățământ superior (Salmi și Hauptman, 2006). Consider că această măsură favorizează diferențierea între programele de studii și oferă posibilitatea unei finanțări care să asigure calitatea actului educațional. În schimb, prezintă riscuri asociate cu comportamentul maximizator al beneficiilor proprii. O altă opțiune este folosirea costurilor medii, calculate statistic, la nivel de sistem instituțional.

Folosirea costurilor normative - formula se bazează pe cât ar trebui să fie costurile de școlarizare, nu pe cât sunt în realitate. Costurile normative sunt parte din formulă de alocare în Anglia, Bulgaria, Ungaria, Republica Cehă (Salmi și Hauptman, 2006) și România. Costurile normative sunt menite să crească eficiență prin alinierea la un standard calculat⁹⁷. Costurile normative sunt diferențiate după tipul de program de studiu și după nivelul de pregătire. În general studenților la științe socio-umane li se atribuie costuri de școlarizare mai scăzute decât celor la științe exacte și inginerie (Salmi și Hauptman, 2006).

Diferențierea costurilor normative se poate face și în funcție de priorități, prin atribuirea unui cost per student mai mare domeniului prioritar față de costul standard. Această metodă poate fi folosită pentru a echilibra piața muncii, prin finanțarea suplimentară a domeniilor relevante, fie pentru a sprijini acele domenii "rare", relevante pentru o societate, dar care nu au cerere pe piața muncii (Ex: arheologia, limbile vechi etc.). Modalitatea de stabilire a priorităților este decisă de către autorități.

Adresarea inechităților se poate face printr-o metodă derivată, numit "supply-side vouchers". De exemplu, Anglia a suplimentat costurile per student pentru acei studenți care aveau codul poștal al unei localități cu o concentrație ridicată de familii cu statut socio-economic scăzut (Salmi și Hauptman, 2006). Transferul se face direct către instituțiile de învățământ superior, după înmatricularea studenților. Alte exemple: Irlanda, Chile, Iordania și Autoritatea Națională Palestiniană. Diferența dintre această metodă și clasică asistență socială este că studentul care beneficiază de suport nu este cel care primește direct beneficiile.

Numărul și caracteristicile (grad didactic, doctorat, categorie) cadrelor didactice și de cercetare reprezintă un alt element ce se întâlnește în formulele de finanțare. Avantajul acestei metode este ca apără universitățile de presiunile asociate cu forțele pieței, care au impact negativ asupra libertății și diversității academice (limitarea domeniului de activitate la cel cerut de piață și diminuarea sau chiar suprimarea acelor departamente care nu sunt cerute de piață).

Formulele de finanțare conțin, pe lângă elemente care cuantifică procesele "de intrare" din instituțiile de învățământ superior și componente de măsurare a rezultatelor. Astfel, în loc să se cuantifice studenții înscriși, se cuantifică numărul de studenți care finalizează anul universitar: Anglia (Salmi și Hauptman, 2006) și unele regiuni din Spania (Santiago et al, 2008, pag. 202), examenele promovate de fiecare student: Danemarca (Salmi și Hauptman, 2006), numărul de diplome acordate: Olanda, Comunitatea Flamandă din Belgia, republica Cehă, Finlanda, Portugalia și unele regiuni din Spania (Santiago et. al, 2008, pag. 202), numărul de credite obținute: Norvegia, Comunitatea Flamandă din Belgia, unele regiuni din Spania, Suedia și instituțiile de științe aplicate din Elveția (Santiago et. al, 2008, pag. 202), durata studiilor: Portugalia și unele regiuni din

⁹⁶ Bineînțeles, acest lucru nu se întâmplă dacă stimulentele legate de apartenența la o comunitate profesională caracterizată de un etos academic sunt mai puternice decât cele economice.

⁹⁷ Unele state folosesc benchmarking-ul pentru calcularea standardului care va deveni normativ. Ex: Kentucky (Salmi și Hauptman, 2006).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TIINTELII ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Spania (Santiago et. al, 2008, pag. 202). Aceste măsuri sunt menite să crească performanța instituțiilor de învățământ superior în procesele educaționale.

Rezultatele cercetării sunt, de obicei, măsurate prin metode scientometrice. Criticile la adresa acestei metode sunt numeroase: nu există o interdependență care poate fi generalizată între relevanță cunoașterii și cuantificările bibliometrice, precum și faptul că aplicarea acestor metode avantajează științele exacte și aplicative, în detrimentul științelor socio-umane și a creației artistice (Adler și Harzig, 2009).

Contracte de performanță

Sunt contracte negociate între guvern, agenții intermediare⁹⁸ și instituțiile de învățământ superior. Prin ele, finanțarea depinde, total sau parțial, de îndeplinirea de către instituțiile de învățământ superior a obligațiilor asumate prin contract. Este o metodă prin care guvernul poate promova anumite politici, incluzându-le între obligațiile instituțiilor de învățământ superior. De exemplu, guvernul autonom din regiunea Madrid a alocat prin acest mecanism fonduri nu numai pentru învățare-predare și cercetare, dar și pentru restructurarea după cerințele procesului Bologna, îmbunătățirea practicilor pedagogice și folosirea tehnologiilor educaționale ș.a. (Salmi și Hauptman, 2006). Alte țări în care funcționează asemenea aranjamente sunt Chile și Republica Cehă (promovarea inovării), Noua Zeelandă (parteneriatul cu mediul privat), Australia (îmbunătățirea pedagogiei), Portugalia (creșterea calității), Mexic (capacitatea managerială) (Santiago et al, 2008, pag. 197). În cazul în care contractele sunt pe termen mediu sau lung, este favorizată dezvoltarea strategică a instituțiilor de învățământ superior. În acest sens, în Franța o parte semnificativă din finanțare este acordată prin contracte de patru ani, plătite la semnarea contractului și regularizate în funcție de efectivitate după perioadă implementării (Salmi și Hauptman, 2006). Țările care adoptă și aceste meșanisme sunt Islanda (Santiago et all, 2008, pag. 188), Franța, Finlanda, Danemarca, UȘĂ (Colorado și Virginia), Canada (Quebec) și câteva provincii din Spania (Salmi și Hauptman, 2006).

Premii pentru performanță

Este o măsură complementară, prin care se "premiază" adițional performanța, după cum este ea definită prin negociere între agențiile guvernamentale, agenția intermediară și instituțiile de învățământ superior. Ponderele "premiului" în bugetul total al instituției de învățământ superior poate fi substanțială.

Competiții de proiecte

Această măsură presupune ca instituțiile de învățământ superior sau departamentele ale acestora să depună propuneri de proiecte, care sunt evaluate de către comitetele colegiale⁹⁹ după proceduri transparente. Prin această măsură se așteaptă creșterea calității și a relevanței, promovarea inovării și performanței manageriale (Salmi și Hauptman, 2006).

Prioritățile guvernării pot fi impuse prin tematica, criteriile de evaluare, dar și prin cele de eligibilitate. De exemplu, universitățile particulare pot fi excluse din start dacă se limitează eligibilitatea la universitățile publice. Universitățile mici pot fi excluse dacă se impune o limită minimală a anvergurii, pe care nu o îndeplinesc.

Prin stabilirea criteriilor de eligibilitate se trasează o limită a zonei de învățământ superior care se dorește a fi păstrată, iar tematică și criteriile de evaluare reprezintă vectori de diferențiere controlată. Această presupune deschiderea de competiții pe diferite categorii, astfel încât tipurile de universități acceptabile pentru o societate să aibă acces la suportul adecvat. Această măsură poate fi considerată performantă¹⁰⁰ atunci când ponderile diferitelor tipuri de instituții de învățământ superior sunt semnificative, stabile și, evident, suficient de diverse.

⁹⁸ Agențiilor intermediare li se transfera funcția de reglementare (în acest caz a finanțării) de către guvern.

⁹⁹ Traducere pentru "peer review committees".

¹⁰⁰ Plecând de la prezumția implicită că mai multă diversitate este mai bună decât mai puțină.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Competițiile pot fi corelate cu creșterea calității prin includerea unor cerințe legate de acreditare între criteriile de eligibilitate, sau a elementelor de creștere a calității între criteriile de evaluare a propunerilor (Salmi și Hauptman, 2006).

Această măsură poate fi corelată și cu creșterea capacității instituționale. În China, pentru un fond de reformă curriculară, au fost eligibile doar consorții formate din universitățile puternice și instituții de învățământ superior din provincii sărace; în Egipt și Chile s-au lansat linii de finanțare pentru a crește capacitatea instituțiilor de învățământ superior de a absorbi acest tip de fonduri (Salmi și Hauptman, 2006).

Mecanismele de suport indirect

Sunt acele mecanisme care au ca scop oferirea de suport studenților pentru a își exercita dreptul la educație. În general, nu sunt gestionate de către instituțiile de învățământ superior și nu finanțează direct activitățile academice.

Burse

Această măsură are obiectivul de a oferi suport financiar pentru costuri asociate procesului de școlarizare, altele decât costurile de școlarizare. În această categorie intră cheltuielile legate de locuință, transport, consumabile școlare etc. Bursele pot fi oferite în două feluri: direct de către guvern, printr-o agenție specializată, după cum se întâmplă în Franța și majoritatea țărilor francofone (Salmi și Hauptman, 2006), în acest caz funcția de reglementare, în special în ceea ce privește criteriile de acordare, rămânând la guvern sau prin transferarea responsabilității administrării fondului de burse către instituțiile de învățământ superior (Ex: Ungaria, Lituania, Polonia, Portugalia - programul de burse de merit (Salmi și Hauptman, 2006)). Salmi și Hauptman observă ca tendința de reglementare a burselor de către stat este cu atât mai mare cu cât contribuția publică crește.

Criteriile de acordare a burselor sunt determinate fie de o evaluare a nevoilor fie de meritul academic sau sportiv al studenților. Bursele acordate pe criteriul meritului reprezintă una dintre măsurile care duc la creșterea performanței academice (Salmi și Hauptman, 2006), deci la diferențiere pe verticală.

Bursele pot fi acordate și prin cupoane valorice. În aceste cazuri, criteriile de eligibilitate sunt stabilite centralizat, oferind statului o mai mare capacitate de coordonare. Țările care au adoptat acest model sunt SUA, programul pentru veterani, Franța și Danemarca (Salmi și Hauptman, 2006).

Pentru a stimula instituțiile de învățământ superior să ofere burse studenților, statul poate impune universităților contribuții procentuale din fondul de burse alocat. Un exemplu în acest sens este SUA, unde instituțiile de învățământ superior oferă reduceri sau scutiri de taxe în contrapartida burselor (Salmi și Hauptman, 2006).

Beneficii fiscale

O altă măsură este acordarea de beneficii în raport cu regimul de contribuții la bugetul de stat pentru cheltuieli legate de participarea la învățământul superior.

Studenții sau familiile lor pot beneficia de o reducere a contribuțiilor care să echivaleze cu o parte din taxa de școlarizare plătită. Acest sistem se întâlnește în SUA și New Brunswick - Canada (Salmi și Hauptman, 2006).

Familiile studenților pot fi ajutate să își acopere cheltuielile de participare în învățământul superior prin beneficii fiscale. Acest sistem este denumit "alocații familiale" și este întâlnit în Austria, Belgia, Republica Cehă, Franța, Germania, Letonia, Olanda și Slovenia (Salmi și Hauptman, 2006).

Credite pentru studenți

Variațiile în cadrul acestor măsuri sunt date în special de planul de rambursare a creditului. Creditele pentru studenți mai diferă între ele și în funcție de sursa de capital, tipul de cheltuieli acoperite, criteriile de eligibilitate a studenților, precum și nivelul subvenționării creditului.

Creditele de tip ipotecă sunt plătite în tranșe calculate liniar, începând cu un moment prestabilit în contractul de credit, pe o durată specificată în același contract. Tranșele pot fi calculate și gradual, nu numai liniar. Exemple în acest sens sunt SUA, Venezuela, Mexic (Salmi și Hauptman, 2006).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Această structură poate fi adaptată prin includerea în stabilirea sumei de plată a unei funcții dependente de venitul absolventului, alături de suma împrumutată. Această metodă este construită pe concepția conform căreia costurile asociate învățământului superior trebuie să reflecte beneficiile economice private ale absolvenților. Acest instrument se numește "income contingent repayment".

Ponderea funcției dependente de venitul absolventului poate să ajungă 100%. Această măsură poate fi implementată în două feluri:

- studentul și/sau familia acestuia plătesc taxa de școlarizare apelând parțial la credit, care este plătit în funcție de venitul de după absolvire. Ex: Africa de Sud, Suedia, Noua Zeelandă, Germania și Ungaria (Salmi și Hauptman, 2006);
- statul plătește școlarizarea, urmând că absolventul să plătească după absolvire costurile școlarizării și alte costuri asociate (plătite prin credit), în funcție de venit. Absolventul poate fi scutit de plată creditului pe perioadă în care venitul îi scade sub un prag minim. Astfel de scheme funcționează în Anglia și Tailanda (Salmi și Hauptman, 2006).

Taxa de absolvire este o derivație a creditului în funcție de venit: absolventul plătește câteva procente din venit pentru acoperirea costurilor educației de care a beneficiat. Diferența este că taxa este plătită și după ce a fost achitată integral valoarea creditului, pe toată durata vieții active a absolvenților. În Chile, absolvenții care nu își plătesc creditul în funcție de venit, sunt trecuți într-o schemă de plată de genul taxei de absolvire (Salmi și Hauptman, 2006).

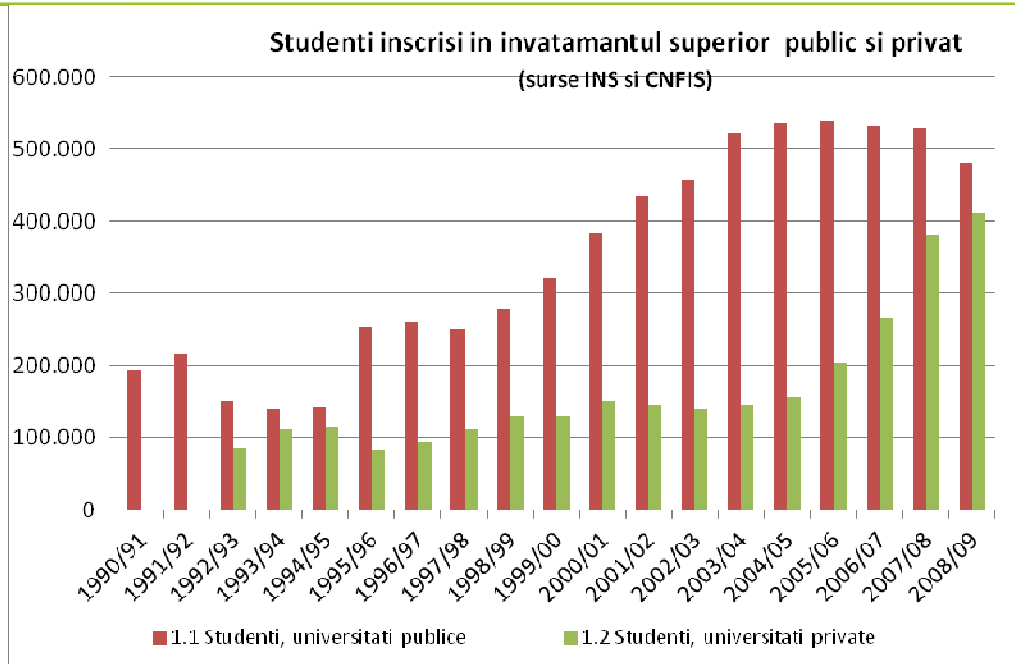
Diversitatea instituțională și măsurile de finanțare

1. Diferențiere structurală: determinată de criteriile precum tipul de proprietate sau orientarea pentru profit sau non-profit.

Rhoades și Slaughter susțin că statutul public al unor instituții de învățământ superior este o asigurare și un avantaj competițional; riscul falimentului și dispariției ca organizație fiind în realitate mult mai mic decât în cazul entităților private (Rhoades și Slaughter, 1997).

Dacă plecăm de la premisa că o universitate publică funcționează non-profit în virtutea faptului că nu poate transfera de la un an la celălalt rezultatele financiare, iar o universitate cu capital privat funcționează pentru profit, atunci problema s-ar putea reduce la modalitatea în care se asigură co-existența ambelor tipuri de universități, în contextul aceluiași reglementări privind calitatea și relevanța educației oferite. În acest context, s-ar pune mai degrabă problema finanțării universităților private și adaptarea finanțării publice astfel încât să asigure co-existența ambelor tipuri de universități.

Din perspectivă numărului de studenți, cele două tipuri de învățământ sunt echilibrate:

Problema se poate pune mai degrabă din punctul de vedere al balansării lor regionale. Se observă o concentrare a învățământului privat în București:

1. Diferențiere funcțională: determinată de centrarea pe activități didactice, didactice și cercetare sau prioritar de cercetare.

Finanțarea de bază poate fi distribuită:

- prin intervenția statului: formulă de alocare bazată pe numărul de studenți și numărul de cadre didactice. Pentru a stimula performanță, elementele care intră în componența formulei pot defini ieșiri: număr de credite obținute, ani universitari compleți, absolvire;
- prin piață: cupoane valorice.

Pentru a stimula diferite tipuri de excelență în activitățile didactice, pot fi folosite și alte măsuri. Pot fi instituite premiile pentru performanță în pregătirea absolvenților angajabili, acordate la un număr de ani (Ex: 5 ani) de la absolvirea unei promoții, pe baza unui sistem de urmărire a unor indicatori de angajabilitate prestabiliți.

Pentru asigurarea unui nivel de bază în activitățile de cercetare, indicatori specifici pot fi introduși în formulele de finanțare. Pentru a stimula cercetarea, pot fi lansate competiții de proiecte axate pe cercetare.

2. Diferențiere pe direcția ofertei: determinată de tipul de programe oferite (programe de licență, de masterat sau doctorat, ori o combinație a acestora).

Pentru diferențierea pe direcția ofertei, o măsură adecvată ar fi diferențierea elementelor din formulă de finanțare, în funcție de tipul de program urmat: licență, masterat sau doctorat. Această metodă se practică deja.

3. Diferențiere culturală: determinată de valorile promovate sau de susținerea unor minorități religioase, naționale, etnice.

Pentru acest tip de diferențiere se pot lansa competiții de finanțare care promovează valorile stabilite.

4. Diferențiere sistemică: universități specializate sau cu caracter comprehensiv sau specializat.

În cazul în care se dorește diferențierea, aceasta poate fi indusă prin fonduri cu destinație prestabilită.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

5. Diferențiere de nișă: după criteriile precum mărime sau numărul de programe de studii oferite.

Idem punctul 6.

6. Diferențiere constitutivă: în funcție de beneficiarii serviciilor oferite (de ex., instituții de învățământ superior care se adresează unei anumite comunități etc.)

Consider că diferențierea constitutivă implică un mix de măsuri de finanțare, care au ca obiective:

- stimularea oferirii de educație adaptată unor nevoi specifice. Se poate realiza prin fonduri cu destinație prestabilită, formule de finanțare cu suplimente la costurile per student, premii pentru performanță în incluziunea unui grup specific sau prin concursuri de proiecte;

- oferirea suportului necesar exercitării dreptului la educație. Această măsură este necesară deoarece, în general, există un grup socio-cultural care are acces tradițional la învățământ superior și care acumulează mai multă bogăție. Consider că se poate realiza prin cupoane valorice, burse sociale, credite cu o schema de rambursare avantajoasă pentru cei mai puțin bogați, beneficii fiscale (mai puțin).

7. Diferențiere reputațională: bazată pe criteriile precum statusul sau prestigiul instituției.

Universitățile folosesc strategii de marketing pentru a își construi prestigiul. În acest sens, ele promovează acele caracteristici ale lor pe care le consideră a fi credibile în ochii audienței: tradiția istorică, rezultatele în cercetare, colaborările cu cadre didactice prestigioase etc. (Johnson, 2001). Beneficiarii, studenți și cadre didactice, își extrag informațiile din niște aranjamente gen piață (interacțiuni între persoane care nu se cunosc) și de la cunoscuți. Decizia instituționalizării unei ierarhizări coordonate de guvern înseamnă practic intervenția statului că jucător pe această piață a informațiilor.

Prin finanțare, statul nu poate induce direct diferențierea reputațională, decât dacă folosește fonduri cu destinație prestabilită pentru creșterea prestigiului internațional al învățământului românesc prin promovarea unui număr limitat de universități. Altfel, statul poate asigura suportul pentru creșterea calității proceselor universitare, stimulentele pentru diferențierea reputațională ținând de angrenajele pieței. În acest sens, statul poate să transfere pieței rolul de distribuție a resurselor, apelând la un sistem de cupoane valorice. O creștere a calității se poate realiza prin asigurarea stabilității în finanțarea universităților publice prin contracte bloc multianuale, formule de finanțare pe bază de costuri normative și sprijinirea cercetării universitare. Măsurile care generează o creștere remarcabilă a calității și performanței sunt competițiile de proiecte, bursele pe bază de merit și formulele de alocare ce conțin costuri normative diferențiate în funcție de priorități (Salmi și Hauptman, 2006).

Concluzii

Prin utilizarea în formulele de alocare a costurilor diferențiate și a "supply-side vouchers" se poate induce diversificarea învățământului superior. Coordonarea se face prin modificarea grilei de diferențiere și prin stabilirea domeniilor prioritare pentru care se alocă suportul adițional prin "supply-side vouchers".

O altă măsură de diferențiere o reprezintă competițiile de proiecte. Coordonarea diferențierii se face prin stabilirea criteriilor de eligibilitate, a tematicii competițiilor și prin criteriile de evaluare. Una dintre provocările adiacente acești măsuri o reprezintă corelarea diferențierii cu creșterea calității și a diversității instituționale.

Există o serie de măsuri, mai coercitive, care pot fi folosite de autoritățile centrale pentru a impune un anumit tip de instituție de învățământ superior: fondurile cu destinație prestabilită și contractele de performanță.

Cercetarea universitară este avantajată față de celelalte funcții ale instituțiilor de învățământ superior prin faptul că poate fi finanțată atât prin fonduri destinate pentru îndeplinirea funcțiilor în societate ale instituțiilor de învățământ superior, cât și prin

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

fonduri speciale destinate cercetării. Acest fapt constituie un sprijin în plus pentru universitățile intensive în cercetare față de alte tipuri de universități.

Să luăm un singur exemplu, cel al finanțării. Se cunoaște faptul că stimulentele financiare sunt deosebit de eficiente în modificarea comportamentului actorilor, în cazul de față al IIS. Aceste stimulente pot fi sau reguli generale, sau proceduri specifice se susținere a unei IIS în anumite condiții. HEFCE indică¹⁰¹ un număr impresionant de tipuri de stimulente financiare care pot fi utilizate pentru a dezvolta diferențierea între IIS:

- Flexibilitate instituțională în folosirea finanțării, cu libertatea instituției de a determina intern alocarea resurselor.
- Suport dual pentru universități, permițând acestora să își planifice propriul profil de cercetare.
- Finanțarea cooperării cu lumea afacerilor și cu comunitatea. Universitățile au libertatea de a determina forma angajamentelor cu acestea și modul în care se dezvoltă ele.
- Finanțarea suplimentară datorată costurilor diferite pe nivele și tipuri de programe.
- Finanțarea suplimentară, în special pentru instituțiile mici sau monodisciplinare.
- Alte finanțări suplimentare, care reflectă circumstanțe instituționale speciale (de ex., structuri organizaționale speciale, sau clădiri vechi și cu caracter istoric).
- Finanțarea specială pentru programe mici (de exemplu, limbi străine).
- Alocarea suplimentară, printr-un proces competițional, de locuri pentru studenți, care le permite instituțiilor să-și îndeplinească obiectivele de a crește în anumite modalități (sau de a nu crește).
- Finanțarea pentru dezvoltarea educației permanente.
- Stimulente financiare speciale pentru anumite scopuri.
- Sprijinirea instituțiilor care își dezvoltă planurile strategice, cu referire la indicatori de referință care recunosc diversitatea instituțională, dar în același timp permit comparațiile.
- Un fond de restructurare și de colaborare care sprijină misiuni speciale.

Așa cum remarca J. Taylor¹⁰², politicile precum cele susținute de HEFCE evocă epoca de *laissez faire* ce dominase ultimele două decenii ale secolului al XX-lea. Accentul cădea pe dezvoltarea acelor instrumente de finanțare care reduceau barierele în calea diversificării instituționale și pe alegerea la nivelului instituției. Lumea, în 2010, este însă diferită de cea de acum zece ani, când HEFCE menționa aceste modalități de a stimula diversificarea. Astăzi au dobândit o mai mare credibilitate și prestigiu politicile care accentuează nu atât asupra pieței libere în învățământul superior, asupra alegerilor pe care înseși instituțiile de învățământ superior le fac, cât pe rolul administrație centrale, chiar pe cel al factorilor politici. Nu de puține ori se consideră că problemele pot fi mai bine și mai rapid soluționate prin intervenția directă a statului în activitățile universităților, care le poate obliga să adopte o anumită conduită, sau chiar decreta comasarea unor IIS sau încadrarea lor într-o anumită clasă. Alegerea la un moment dat a unor instrumente ale politicilor publice depinde nu numai de factori politici (ce tip de partid e la un moment dat la guvernare), ci și de un astfel de spirit al timpului.

Vom încerca aici o primă clarificare a tipurilor de instrumente care ar putea fi utilizate în vederea realizării diferențierii instituționale a IIS. Ca instrumente de politici publice, ele sunt în general de trei tipuri¹⁰³:

¹⁰¹ *Diversity in higher education: HEFCE policy statement*, 2000.

¹⁰² Taylor, J., Institutional Diversity in UK Higher Education: Policy and Outcomes Since the End of the Binary Divide, *Higher Education Quarterly*, Vol. 57, No. 3, 2003, p. 271.

¹⁰³ Howlett, M., Ramesh, M., *Studying Public Policy: Policy Cycles and Policy Subsystems*, Oxford University Press, Oxford, 1995, cap. 4. Nu sunt menționate în tabelul de mai jos decât unele dintre instrumentele posibile.

Instrumente voluntare (intervenție scăzută a statului)	Piața
Instrumente mixte (intervenție medie a statului)	Informare și consiliere
	Subsidiile
	Taxele
Instrumente obligatorii (intervenție ridicată a statului)	Reglementările
	întreprinderile publice
	furnizarea directă

Apelul la piața serviciilor educaționale a fost și rămâne un instrument important prin care se poate realiza o diversificare instituțională. Combinat cu o presiune mai scăzută spre omogenizare, deci cu o instituționalizare mai scăzută, tendința „naturală” ar putea fi spre apariția unor IIS de tipuri diferite sau spre evoluția divergentă a celor existente. Dar, așa cum s-a menționat deja, spațiul instituțional în învățământul românesc actual nu generează stimulente pentru ca piața să mai poată juca singură acest rol. De aceea e de așteptat că guvernul va promova și alte instrumente.

Instrumentele mixte sunt toate importante. În spațiul academic, probabil că o metodă importantă va fi reprezentată de acțiuni continue și generalizate de informare cu privire la direcțiile de dezvoltare ale învățământului superior la nivel european și global, la obiectivele urmărite. De asemenea, trebuie ținut cont de faptul că organizațiile cu atribuții de evaluarea calității, în particular ARACIS, pot întări componenta de consiliere și sprijinire a IIS a activității lor pentru ca acestea să-și definească cu claritate obiectivele și misiunea, precum și strategiile de realizare a acestora. Aceste instrumente sunt folosite atunci când nu au fost puse la punct alte instrumente de diferențiere acceptabile în general de guvernare (de ex., nu există o metodologie satisfăcătoare de clasificare a IIS).

Subsidiile sunt o componentă importantă a implementării unei politici publice. Odată stabilite de către o IIS misiunea sa și planul strategic, atunci se pot imagina instrumente de a o sprijini în diferite modalități (financiare și nu numai – de ex., în ce privește dezvoltarea unor noi programe de studii). Avantajele utilizării subsidiilor ca instrumente de implementare a unei politici sunt: a) sunt ușor de aplicat atunci când există o coincidență între ceea ce dorește IIS și ceea ce dorește guvernarea, iar costurile utilizării lor nu sunt foarte ridicate; b) ele sunt flexibile, căci IIS subvenționate pot ele însele să folosească subsidiile, date fiind circumstanțele în care acționează; c) de aceea subsidiile încurajează inovația, răspunsuri noi; d) sunt politic acceptabile, căci, pe de o parte, IIS care beneficiază de ele sunt mai puține și sprijină puternic acordarea lor, dar pe de altă parte opoziția la ele e mai difuză și mai slabă, fiindcă în principiu fiecare IIS se poate înscrie într-un asemenea program.

Introducerea unor taxe este un instrument de luat în seamă, deși are desigur dezavantajul unei opoziții ridicate. Dar ele au fost introduse în alte țări europene, cu un dublu obiectiv: pe de o parte, acela de a crește veniturile statului, care pot fi direcționate înspre învățământul superior; pe de altă parte, pentru a induce anumite comportamente sau de a descuraja altele. Taxele diferențiate, care vor putea fi îndreptate direct către IIS, pot reprezenta o soluție la subfinanțarea existentă și un stimulent important de diferențiere. De asemenea, reducerile de taxe pentru persoanele aparținând anumitor grupuri defavorizate ar putea avea ca efect dezvoltarea unor universități îndreptate spre satisfacerea cerințelor unor astfel de grupuri.

Instrumentele obligatorii sunt, așa cum s-a arătat deja, cele preferate de guvernare. Dar trebuie din nou subliniat că există mai multe tipuri de astfel de instrumente. Reglementarea este cel mai cunoscut mijloc de a realiza coerciția asupra

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

comportamentelor individuale sau ale organizațiilor precum IIS. Modificările cele mai adânci pe plan instituțional sunt greu de realizat altfel decât prin reglementări de diferite nivele, mergând până la legea educației, iar apoi prin acte normative secundare. Avantajele utilizării acestui instrument sunt următoarele: a) nu este necesar ca guvernarea să posede o informație foarte extinsă asupra comportamentelor sau preferințelor efective: ea poate pur și simplu să stabilească un standard și să ceară respectarea lui; b) este cel mai eficient mijloc, atunci când guvernarea are stabilite obiective precise și clare, precum și în situații în care se dorește să se dea răspunsuri simple și imediate; c) efectele aplicării ei sunt în general mai ușor de prezis, ceea ce conduce la posibilitatea unei mai bune coordonări a eforturilor agențiilor guvernamentale; d) sunt mai puțin costisitoare decât alte instrumente (precum subsidiile sau scutirile de taxe); e) politic sunt preferabile, căci indică acțiunea precisă și implicarea directă a guvernării în soluționarea problemelor.

Furnizarea în mod direct a unor bunuri este un alt instrument: statul poate înființa instituții de învățământ superior dedicate unor scopuri precise¹⁰⁴; un instrument esențial de tipul avut aici în vedere este modalitatea prin care este prioritarizată educația superioară, ceea ce se exprimă în nivelul alocațiilor bugetare pentru sprijinirea acesteia, precum și în mecanismele prin care e aplicată această alocare.

În sfârșit, probabil că unul dintre principiile care trebuie mereu amintite este acela după care statul trebuie să continue să sprijine instituțiile de învățământ superior publice. Adesea se spune (nu întocmai corect) că învățământul superior este un bun public, înțelegându-se prin aceasta că statul nu are dreptul să se retragă din acest sector, cel puțin în privința finanțării lui. În această calitate, statul are mai multe pârghii prin care poate influența sau chiar constrânge IIS înspre diferențiere.

Învățământul superior românesc actual manifestă o multitudine de diferențieri. Dar, în același timp, există puternice stimulente care concură înspre o puternică omogenizare pe multiple dimensiuni a IIS existente. Însă în măsura în care diversitatea instituțională apare ca o trăsătură dezirabilă, este necesar mai întâi să se definească dimensiunile acestei diversificări, evitându-se cât mai mult absolutizări sau reducerea întregului proces la înfăptuirea unui singur tip de diversificare. Politicile publice care pot fi propuse și apoi implementate de autorități pot face apel la instrumente la rândul lor de diferite feluri. E important să nu se uite că fiecare din aceste instrumente are avantajele (și dezavantajele) sale și de aceea că o aplicare eficientă a politicilor, care va putea să reducă sfera și impactul consecințelor neintenționate, va trebui să țină seamă de această împrejurare.

Mecanism de finanțare a învățământului superior - propunere 2025

Viziunea optimistă precum și cea pesimistă pentru stabilirea mecanismului de finanțare a învățământului superior trebuie să țină cont de modificările politico-demografice la care România va fi supusă până în anul 2025. Observăm în momentul actual din realitate și din mass-media că ne confruntăm cu un exod al personalului calificat precum și o scădere a numărului de studenți.

Viziune optimistă

Stabilirea indicatorilor pentru diferențierea universităților este punctul de plecare în pregătirea unui mecanism de finanțare. Considerăm necesar ca într-o viziune optimistă să se poată implementa un sistem prin care resursele financiare utilizate de aceste

¹⁰⁴ Acest lucru poate fi realizat în modalități foarte diferite, ținând seamă de autonomia pe care o au diversele agenții guvernamentale. Un exemplu este cel al Școlii Naționale de Sănătate Publică și Management Sanitar, care potrivit art. 683 din Legea nr. 95/ 2006 va putea desfășura inclusiv programe de masterat; la rândul lui, Ministerul Afacerilor Externe a înființat Institutul Diplomatic Român etc.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

entități publice să nu aibă exclusiv două surse: bugetul de stat prin metoda de finanțare bazată pe studenți echivalenți și taxe de școlarizare cum se întâmplă în momentul de față. Implicarea activă a managementului universităților în stabilirea de acorduri între universități și parteneri privați sau publici pentru identificarea nevoilor acestora și dezvoltarea de programe de învățământ specifice reprezintă poate, una din soluțiile de viitor.

O entitate de acest tip are în principal următoarele categorii de cheltuieli.

- Cheltuieli cu salariile;
- Cheltuieli materiale;
- Dotări;
- Burse;
- Costuri indirecte;

Mecanismele financiare vor fi create diferențiat în funcție de tipul universităților:

1. Universități de cercetare intensivă

În conformitate cu materialul de față aceste universități îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:

- Se definesc ca atare prin misiunea asumată în Carta universității;
- Au cel puțin 60% din domeniile existente în universitate pe primele 10 locuri la nivel național prin prisma cercetării științifice și cel puțin 10% din domenii sunt pe primele 3 locuri la nivel național;
- Au statutul de IOSUD, organizând studii doctorale în cel puțin 50% din domeniile universității și cel puțin 10% din Școlile doctorale sunt Școli doctorale de excelență. În cadrul Școlilor doctorale sunt dezvoltate programe postdoctorale;
- Activitățile educaționale sunt performante și organizate astfel încât să fie centrate pe student (la nivel de licență) și să asigure învățarea prin cercetare și/sau mentorată la nivel de master, doctorat și postdoctorat.

2. Universități de predare și cercetare.

Pot fi universități de educație și cercetare universitățile care îndeplinesc cumulative următoarele condiții:

- Se definesc ca atare prin misiunea asumată în Carta Universității;
- Cercetarea este organizată predominant la nivel de studii masterale. Deși unele universități din această categorie pot avea statutul de IOSUD, organizând studii doctorale în cel puțin 50% din domeniile universității, ele nu îndeplinesc complet criteriile (2) și (3) de la universitățile de cercetare intensivă;
- Activitățile educaționale sunt performante și organizate astfel încât să fie centrate pe student (la nivel de licență) și să asigure învățarea prin cercetare (dacă se aplică) la nivel de master sau doctorat.

3. Universități axate pe comunitatea locală.

Se consideră ca universități axate pe comunitatea locală toate instituțiile de învățământ superior acreditate care nu se încadrează în categoriile definite anterior. Aceste universități sunt orientate spre interese locale, soluționând probleme ale comunității locale, formând forță de muncă înalt calificată pentru nevoile societății imediat proxime.

Într-o astfel de viziune principale surse de finanțare sunt următoarele:

- 1) Alocații bugetare - *Finanțare de bază* pentru toate cele 3 tipuri de universități pe baza metodologiei actuale folosită de MEC prin CNFIS (finanțare per student echivalent și pentru asigurarea unui nivel de calitate de referință în ceea ce privește predarea, cercetarea și relația cu societatea la fiecare dintre cele 3 tipuri de universități).
- 2) Finanțare suplimentară – prin indicatori speciali pe categorii de universități specifici misiunii pe care fiecare din aceste tipuri de universități și-o asumă
- 3) Taxe studentești
- 4) Contracte de cercetare internaționale și naționale

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

- 5) Venituri din activități de parteneriat cu beneficiari locali, naționali și internaționali

Principii și mecanisme de repartizare diferențiată a finanțării de bază (FB) la universitățile de stat

Varianta I – Criteriile de calitate (actuale și completate) sunt aplicate pe domenii: universitățile sunt clasate în câte un domeniu și se compară între ele; 0,3 din FB se împarte în funcție de NSE pe fiecare domeniu; studenții din universitățile complexe, care oferă programe din mai multe domenii, se iau în calcul la împărțirea a 0,3 din FB pe domenii iar alocația care se repartizează în funcție de IC este suma care rezultă prin repartizare proporțională între universități specializate și complexe, pentru domeniile respective

Total finanțare de bază (cheltuieli cu resursa umană și cheltuieli materiale curente)	
Repartizare după NSEU: 70%	Repartizare după IC: 30% (ex.)
Se utilizează coeficienți de echivalare și de cost pentru stabilirea alocației unitare pe domenii	Economic
	Medicină
	Tehnic
	Agronomic și Med. Vet.
	Arte, arhitectură, sport
	Complex

Avantaje: obiectivitate; utilizarea majorității IC actuali, completați pe parcurs, facilitează tranziția către abordări și mai diferențiate; se poate aplica cu datele solicitate în prezent

Dezavantaje: calculul de repartizare este mai complex; nu stimulează diferențierea în clasele amintite.

Varianta II. Criteriile de calitate sunt aplicate pe tipuri de universități

Total finanțare de bază (cheltuieli cu resursa umană și cheltuieli materiale curente)		Observații
Repartizare după NSEU: 70%	Repartizare după IC: 30%	Posibilități de aplicare
Se utilizează coeficienți de echivalare și de cost pentru stabilirea alocației unitare	Univ. cu misiune preponderent didactică	Cercetare (actualul IC6) - 10% Alți IC - 20%;

pe domenii	Univ. cu misiune didactică și de cercetare	Cercetare (actualul IC6) - 15% Alți IC - 15%
	Univ. cu misiune didactică și de cercetare avansată	Cercetare (actualul IC6) - 20% Alți IC - 10%

Avantaje: obiectivitate; introduce diferențierea universităților în funcție de misiune;

Dezavantaje: nu ține seama suficient de diferențierea pe domenii de studiu în alocația care se repartizează în funcție de IC; pentru a se putea aplica trebuie realizată în prealabil diferențierea universităților în funcție de misiune pe baza unor criterii obiective pe domenii (ex.: cercetarea avansată în filologie diferă prin conținut, metode și rezultate de cea din științele exacte etc.); pentru universitățile complexe cercetarea avansată poate fi realizată în câteva domenii, trebuie stabilit dacă un domeniu în care cercetarea este realmente avansată "trage după el" încadrarea întregii universități în categoria respectivă; calculul de repartizare este mai complex; nu se poate aplica imediat cu datele solicitate în prezent

Varianta III. Criteriile de calitate sunt aplicate pe tipuri de universități și de domenii

Total finanțare de bază (cheltuieli cu resursa umană și cheltuieli materiale curente)		Observații
Repartizare după NSEU: 70%	Repartizare după IC: 30%	Posibilități de aplicare: se aplică pe domenii (v.Var.I - economic, tehnic etc.)
Se utilizează coeficienți de echivalare și de cost pentru stabilirea alocației unitare pe domenii	Univ. cu misiune preponderent didactică	Cercetare (actualul IC6) - 10% Alți IC - 20%;
	Univ. cu misiune didactică și de cercetare	Cercetare (actualul IC6) - 15% Alți IC - 15%
	Univ. cu misiune didactică și de cercetare avansată	Cercetare (actualul IC6) - 20% Alți IC - 10%

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII,
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Avantaje: obiectivitate; introduce diferențierea universităților în funcție de misiune și pe domeniile de studiu pe care le oferă;

Dezavantaje: pentru a se putea aplica trebuie realizată în prealabil diferențierea universităților în funcție de misiune pe baza unor criterii obiective pe domenii (ex.: cercetarea avansată în filologie diferă prin conținut, metode și rezultate de cea din științele exacte etc.); pentru universitățile complexe cercetarea avansată poate fi realizată în câteva domenii, trebuie stabilit dacă un domeniu în care cercetarea este realmente avansată "trage după el" încadrarea întregii universități în categoria respectivă; calculul de repartizare este mai complex; nu se poate aplica imediat cu datele solicitate în prezent; IC pe domenii trebuie îmbunătățite și completate.

Varianta IV. Finanțarea de bază este alocată pe domenii în funcție de opțiunile de politică educațională

Total finanțare de bază (cheltuieli cu resursa umană și cheltuieli materiale curente)		Repartizare după NSEU: 70%	Repartizare după IC: 30%
			Posibilități de aplicare
	Medicină	<ul style="list-style-type: none"> - Univ. cu misiune preponderent didactică - Univ. cu misiune didactică și de cercetare - Univ. cu misiune didactică și de cercetare avansată 	Cercetare (actualul IC6) - 10%; Alți IC - 20%; Cercetare (actualul IC6) - 15%; Alți IC - 15% Cercetare (actualul IC6) - 20% Alți IC - 10%
	Tehnic	<ul style="list-style-type: none"> - Univ. cu misiune preponderent didactică - Univ. cu 	Cercetare (actualul IC6) - 10%; Alți IC - 20%; Cercetare

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Defalcare inițială a FB pe domenii (ex. medicină, tehnic etc.) prin opțiuni de politică educațională corelate cu proiectele de dezvoltare economică și socială		misiune didactică și de cercetare - Univ. cu misiune didactică și de cercetare avansată	(actualul IC6) - 15%; Alți IC - 15% Cercetare (actualul IC6) - 20% ; Alți IC - 10%
	Economic	- Univ. cu misiune preponderent didactică - Univ. cu misiune didactică și de cercetare - Univ. cu misiune didactică și de cercetare avansată	Cercetare (actualul IC6) - 10%; Alți IC - 20%; Cercetare (actualul IC6) - 15%; Alți IC - 15% Cercetare (actualul IC6) - 20% Alți IC - 10%
	Arte, arhitectură, sport	- Univ. cu misiune preponderent didactică - Univ. cu misiune didactică și de cercetare - Univ. cu misiune didactică și de cercetare avansată	Cercetare (actualul IC6) - 10%; Alți IC - 20%; Cercetare (actualul IC6) - 15%; Alți IC - 15% Cercetare (actualul IC6) - 20%; Alți IC - 10%
	Agronomic și Med. Vet.	- Univ. cu misiune preponderent didactică - Univ. cu misiune didactică și de cercetare	Cercetare (actualul IC6) - 10%; Alți IC - 20%; Cercetare (actualul IC6) - 15%; Alți IC -

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII,
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

		Univ. cu misiune didactică și de cercetare avansată-	15% Cercetare (actualul IC6) - 20%; Alți IC - 10%
	Complexe	- Univ. cu misiune preponderent didactică - Univ. cu misiune didactică și de cercetare - Univ. cu misiune didactică și de cercetare avansată-	Cercetare (actualul IC6) - 10%; Alți IC - 20%; Cercetare (actualul IC6) - 15%; Alți IC - 15% Cercetare (actualul IC6) - 20%; Alți IC - 10%

Avantaje: facilitează aplicarea unor politici educaționale pentru învățământul superior corelate cu proiectele de dezvoltare economică și socială ale României până în 2025, a prognozelor demografice etc.; permite corelarea finanțării de la buget cu oferta educațională a învățământului particular sau transnațional care se implantează în România, cu condiția stabilirii prin lege a unor costuri pe domenii care să fie aplicate de către ambele componente ale SIS;

Dezavantaje: în lipsa unor proiecte de dezvoltare economică și socială ale României până în 2025 nu are fundamentare; există riscul de introducere a arbitrariului în finanțarea sau ne-finanțarea unor domenii care nu ar fi considerate "esențiale" pentru dezvoltarea țării (de ex. Arte etc.); sistemul de repartizare se complică, începe să piardă din transparență;

Notă:

Problema finanțării diferențiate este extrem de complexă. Este evident că în cadrul variantelor propuse sunt necesare diferențieri suplimentare. De exemplu, pentru diferențierea universităților au fost menționate numai domenii mari însă domeniile fundamentale de știință și artă sunt mai multe, iar domeniile de studii de licență chiar mult mai multe; domeniile menționate în tabelele de mai sus sunt mai apropiate de domeniile de finanțare ale CNFIS, deși prezentarea nu este completă; astfel, lipsesc de ex. referirile la domenii cum sunt "Științe exacte" etc. Întrucât nu există universități de științe exacte - aceste sunt oferite ca programe în universitățile complexe; diferențierile

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

apar în coeficienții de cost, în indicatorii de calitate care vor trebui detaliați, uneori agregați etc.

Aceste "rafinamente" suplimentare merită să fie discutate dacă se acceptă una dintre variantele de mai sus sau se are în vedere o perioadă de pilotare (de tranziție). În același timp adoptarea unui astfel de sistem depinde de mulți factori, dintre care nu trebuie neglijată reziliența sistemului de învățământ superior, impactul asupra managementului universitar datorat creșterii complexității metodologiei aplicate etc.

Un factor esențial este că procentul de 30% din FB repartizat prin IC (este prevăzut și în noua lege) a intrat de pe acum în practica repartizării, în urma unui proces evolutiv în care au fost înregistrate opinii pozitive din parte universităților, cu toate imperfecțiunile care apar. **Dacă însă cuantumul total al finanțării de bază nu crește, chiar substanțial, efectele unui mecanism mai rafinat și complex de finanțare nu vor fi resimțite de sistem decât ca o complicație suplimentară sau chiar ca o încercare de a muta banii la alte universități "favorizate" – de exemplu de calificativele acordate de ARACIS, chiar dacă în viitor și acestea se vor acorda pe domenii.**

Pentru universitățile de educație și cercetare avansată stimularea excelenței prin acest mecanism este însă numai o primă etapă. Excelența poate fi realmente susținută prin finanțarea suplimentară, de excelență, care să se adauge finanțării de bază de la buget și din care o parte ar putea fi acordată, utilizând aceleași criterii (care urmează să fie dezvoltate) și unor universități particulare.

În criteriile și indicatorii de calitate se introduc elementele de diferențiere pe categorii de universități, conform misiunii asumate.

Considerăm totodată că până la stabilirea tipurilor de universități și încadrarea acestora în categoriile de diferențiere mecanismul actual de finanțare trebuie păstrat pentru a nu perturba funcționarea sistemului.

Pentru finanțarea complementară și pentru investiții în echipamente vor trebui aplicate criterii de diferențiere netă. Același principiu se va regăsi și în criteriile de calitate pentru finanțarea suplimentară („de excelență”, la care sunt eligibile toate universitățile de stat, dar aplicând criterii diferite).

Cu toate că am sugerat alcătuirea unui buget posibil diferențiat pe tipurile de universități, sistemul de finanțare din partea statului, care ni se pare cel mai simplu de aplicat într-o primă iterație, după realizarea exercițiului de diferențiere și care credem că va stimula auto - încadrarea universităților în cele trei categorii diferite, va cuprinde următoarele:

- a. cercetare
- b. predare
- c. relația cu societatea

Criterii / indicatori	Ponderea criteriilor pe clase de universități		
	A. Universități cu activități preponderente de cercetare, dar care fac și predare și servicii, asumându-și un rol național, internațional	B. Universități cu activități preponderente de predare dar care fac și cercetare și servicii, asumându-și un rol regional	C. Universități axate pe dimensiunea locală, care fac și cercetare și predare
1. IC1 – IC16* (20% finanțare)			
2. Indicatori de diferențiere (30%)	<p>Din IC 6 se mențin: Criteriul 2: Contracte de cercetare internaționale</p> <p>Criteriul 5: Articole publicate în reviste cotate ISI</p> <p>Se adaugă (pentru ponderi, a se vedea pp.20-22) :</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cărți relevante pe plan internațional (editate de edituri prestigioase internaționale, cu referenți științifici, difuzate pe plan internațional), ▪ Programe de colaborare cu instituții de cercetare internaționale de prestigiu (universități Shanghai 500, institute de cercetare) materializate prin proiecte și rezultate comune ▪ Programe postdoctorale ▪ Cursuri/prelegeri susținute de cercetători din străinătate și reprezentanți ai 	<p>(pentru ponderi, a se vedea pp. 37-38)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ponderea cadrelor didactice din totalul corpului profesoral care promovează inovarea didactică (proiecte, studii, publicații) ▪ Numărul de volume existente în biblioteci - achiziții recente (ultimii 2 ani) ▪ Acces la baze de date informatizate ▪ Numărul de laboratoare didactice ▪ Numarul absolvenților ce obțin licența în anul absolvirii ▪ Inserția absolvenților pe piața de muncă (ponderea angajării în primul an de 	<p>(pentru ponderi, a se vedea pp. 51-54)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Numărul de standarde definite/identificate și promovate ▪ Numărul de cursuri de formare profesională – calificare, recalificare, specializare, etc oferite comunității locale, regionale, naționale, internaționale ▪ Numărul evenimentelor culturale organizate și impactul acestora în societate – numărul participanților la evenimente, acoperirea media (local, regional, național, internațional), etc. ▪ Numărul și impactul dezbaterilor

Criterii / indicatori	Ponderea criteriilor pe clase de universități		
	A. Universități cu activități preponderente de cercetare, dar care fac și predare și servicii, asumându-și un rol național, internațional	B. Universități cu activități preponderente de predare dar care fac și cercetare și servicii, asumându-și un rol regional	C. Universități axate pe dimensiunea locală, care fac și cercetare și predare
	<p>mediului socio-economic în cadrul centrului/laboratorului</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Implicarea cercetătorilor din străinătate și reprezentanților mediului socio-economic în Board-urile centrelor /laboratoarelor de cercetare ▪ Pregătirea studenților (Licență și Master) și doctoranzilor pentru cercetare științifică/creație artistică ▪ Pondere cercetători full time in total angajați ▪ Conducători de doctorat ▪ Doctori membri ai universității ▪ Programe de perfecționare a personalului universitar ▪ Seminarii, școli de vara, cursuri DPPD etc. ▪ Programe de reintegrare după absențe lungi (ex. program reintegrare CNCSIS) ▪ Programe de colaborare cu instituții de cercetare 	<p>la absolvire)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Opiniile angajatorilor privind pregătirea absolvenților ▪ Existența Școlilor Doctorale integrate (interdisciplinare) • Numărul de specializări oferit la nivel licență ▪ Numărul de specializări oferit la nivel masteral ▪ Numărul de studenți la nivel licență ce au obținut deja o licență raportat la numărul total de studenți ▪ Numărul de cursuri extra-curriculare oferite pieței muncii ▪ Existența unei structuri și a unei strategii instituționale de evaluare academică ▪ Existența unei structuri și a unei strategii 	<p>organizate (participanți, volume editate, articole susținute și publicate.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Numărul de cronici de teatru, analize economice, interviuri de popularizare a științei, nivelul la care sunt publicate ▪ Dezbateri periodice, conferințe și workshop-uri pe teme actuale, cu participarea unor invitați din țară și străinătate, ▪ Elaborarea de rapoarte, documente de poziție și documente de reflecție (nivelul la care sunt realizate și impactul acestora) ▪ Numărul de inițiative civice promovate și susținute în forumuri publice de membrii universităților

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Criterii / indicatori	Ponderea criteriilor pe clase de universități		
	A. Universități cu activități preponderente de cercetare, dar care fac și predare și servicii, asumându-și un rol național, internațional	B. Universități cu activități preponderente de predare dar care fac și cercetare și servicii, asumându-și un rol regional	C. Universități axate pe dimensiunea locală, care fac și cercetare și predare
	<p>internaționale de prestigiu (universități Shanghai 500, institute de cercetare) materializate prin proiecte și rezultate comune</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Suport financiar și logistic pentru manifestări de profil alocate din resurse proprii ▪ Susținerea financiară de către universități a cercetării în domeniile prioritare asumate prin strategii la nivel național ▪ Laboratoare/ateliere dotate cu infrastructură specifică cercetării științifice/creației artistice ▪ Biblioteci și baze de date ▪ Programe postdoctorale ▪ Reglementări explicite privind organizarea cercetării și salarizarea diferențiată pe baza indicatorilor de performanță ▪ Cursuri/prelegeri susținute de cercetători din 	<p>instituționale de dezvoltare profesională a cadrelor didactice</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Recunoaștere a și recompensare a excelenței didactice (premii, salarizare diferențiată, finanțare internă pentru proiecte de inovare didactică) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numărul de activități civice realizate de alumni și studenți ▪ Numărul de studenți implicați în activitățile ONG-urilor și sprijinirea lor ▪ Numărul de cursuri organizate, deschise marelui public (știința pentru toți) ▪ Numărul proiectelor de cercetare promovate public ▪ Numărul și impactul campaniilor mediatice inițiate, a dezbaterilor de educare a publicului sau de promovare a unor valori specifice, centrate pe promovarea științei, cercetării, inovării, dezvoltării durabile,

Criterii / indicatori	Ponderea criteriilor pe clase de universități		
	A. Universități cu activități preponderente de cercetare, dar care fac și predare și servicii, asumându-și un rol național, internațional	B. Universități cu activități preponderente de predare dar care fac și cercetare și servicii, asumându-și un rol regional	C. Universități axate pe dimensiunea locală, care fac și cercetare și predare
	<p>străinătate și reprezentanți ai mediului socio-economic în cadrul centrului/laboratorului</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Implicarea cercetătorilor din străinătate și reprezentanților mediului socio-economic în Board-urile centrelor/laboratoarelor de cercetare ▪ Fonduri atrase din cercetare <ul style="list-style-type: none"> • prin competiție • prin contracte ▪ Fonduri atrase din servicii/produse inovative/creative <ul style="list-style-type: none"> • prin competiție • prin contracte ▪ Fonduri atrase din donații și sponsorizări oferite pentru cercetare și/sau servicii inovative/creative 		<p>inovației sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rata de absolvire – procentul de tineri (25-34 de ani) care absolvă un ciclu terțiar de educație de tip A (conform clasificării ISCED) ▪ Rata de absolvire – procentul de absolvenți non-tradiționali (35+ de ani) care absolvă un ciclu terțiar de educație de tip A (conform clasificării ISCED) ▪ index de echitate educațională - și care măsoară procentul în care studenții care provin din medii socio-economice de nivel ridicat sunt supra-reprezențați în cadrul coortei de studenți ▪ Indexul parității de gen – consideră orice deviere de la paritatea de gen ca fiind negativă

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Criterii / indicatori	Ponderea criteriilor pe clase de universități		
	A. Universități cu activități preponderente de cercetare, dar care fac și predare și servicii, asumându-și un rol național, internațional	B. Universități cu activități preponderente de predare dar care fac și cercetare și servicii, asumându-și un rol regional	C. Universități axate pe dimensiunea locală, care fac și cercetare și predare
			<p>și discriminativă)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Consultanța (transfer tehnologic, în domeniul arhitectural, urbanistic, agrotehnic, relația cu pacienții în context medical) ▪ Activitatea de avocatură, notariat, activitatea artistică (spectacole, recitaluri, expoziții, .filme etc.) <p>Propunere pentru set minim de indicatori specifici pe relația cu societatea:</p> <p>1. Coeficientul de angajare al absolvenților în decursul unui an de la terminarea studiilor pe piața locală (raportul dintre numărul absolvenților unei universități care au reușit să se angajeze în decurs de un an de la absolvire și numărul total al absolvenților</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Criterii / indicatori	Ponderea criteriilor pe clase de universități		
	A. Universități cu activități preponderente de cercetare, dar care fac și predare și servicii, asumându-și un rol național, internațional	B. Universități cu activități preponderente de predare dar care fac și cercetare și servicii, asumându-și un rol regional	C. Universități axate pe dimensiunea locală, care fac și cercetare și predare
			<p>din generația respectivă).</p> <p>2. Coeficientul de reprezentare masculină/ feminină al studenților. Acest coeficient se calculează ca raport al numărului de studenți (de genul masculin, respectiv, feminin) din universitate la un moment dat și numărul total de studenți din universitate.</p> <p>3. Indexul de accesibilitate socială. Acest index conține mai mulți coeficienți, fiecare dintre ei fiind raportul dintre numărul de studenți proveniți dintr-o anumită categorie socială reprezentativă și numărul total de studenți.</p>

*din cadrul indicatorului IC 6 , se vor menține pentru evaluare minimă următorii:

Criteriul 1: Granturi de cercetare naționale (granturi CNCSIS și granturi ale Academiei Române)

Criteriul 3: Contracte de cercetare cu diverse companii din țară

Criteriul 4: Teze de doctorat finalizate

Criteriul 6: Cărți publicate în edituri recunoscute CNCSIS

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Criteriul 7: Brevete sub protecție, sau produse, cu drept de proprietate intelectuală

Criteriul 8: Centre de cercetare sau creație artistică acreditate / recunoscute

Criteriul 9: Reprezentări în academii, organizații profesionale internaționale

Criteriul 10: Premii pentru activitatea de cercetare științifică acordate la nivel național de: Academia Română, Uniunile de Creație și CNCSIS.

Singură pârghia financiară nu va fi suficientă pentru stimularea diferențierii, acest instrument trebuind a fi însoțit și de alte instrumente stimulative de politică de personal, de instrumente ale asigurării calității, de o legislație adecvată.

3.3. Alte implicații ale diferențierii universităților

Pentru ca diferențierea să fie viabilă și profitabilă din punctul de vedere al societății, nu numai finanțarea trebuie diferențiată, ci și politica de personal și a calității la nivel de țară să fie făcută în funcție de misiunea asumată a universității și auto-încadrarea ei într-o categorie prevăzută de lege. Dacă țările cu învățământ performant au performanțe este și datorită faptului că universitățile sau instituțiile de învățământ superior își pun problema unor responsabilități asumate în mod responsabil și diferențiat.

Diferențierea universităților nu va putea să-și atingă obiectivele pentru care este gândită dacă nu se va aplica întregului sistem de învățământ superior, de stat și particular. Deși implicațiile financiare directe vor avea efect în primul rând asupra universităților de stat, dacă nu se vor avea în vedere și implicațiile existenței „de facto” a învățământului particular este posibil ca unele „efecte perverse” deja observate să se regăsească în continuare în sistemul național de învățământ superior. Un exemplu legat direct de finanțare este stabilirea costurilor unitare pe student echivalent, care tind să scadă atât în învățământul de stat cât și în cel particular, însă din rațiuni diferite. Dacă în învățământul de stat este invocată în primul rând lipsa resurselor bugetare, în cel particular taxele de studii reduse se constituie în elemente de atracție pentru candidați, care sunt principala resursă de finanțare a instituției. În prezent aceste taxe sunt mult inferioare costurilor „istorice” din învățământul superior de stat deși un calcul simplu arată că în aceste condiții nivelul calitativ nu poate fi același și totodată explică de ce învățământul particular nu poate susține programe de studii „costisitoare” cum sunt ingineria, medicina, științele „tari (chimie, fizică, biologie), etc. Compararea celor două costuri unitare poate conduce și la ideea că învățământul de stat este „neperformant” din punctul de vedere managerial și al responsabilității utilizării alocațiilor bugetare. Deși uneori, la nivel local, această afirmație poate avea un suport real, nu trebuie uitat faptul că pe sistem majoritatea componentelor care conduc la calculul alocației unitare pe student echivalent sunt normate, unele chiar reglementate prin legi sau alte tipuri de reglementări cu caracter obligatoriu, cum sunt stabilirea salariilor, normarea cadrelor didactice, costurile pentru cheltuieli materiale etc. Tendința de scădere a alocației unitare pe student pune în pericol însăși calitatea educației, poate conduce la „false ierarhizări” prin care universitățile de stat sunt comparate numai între ele, cu efect direct asupra finanțării, cele particulare urmând să formeze o categorie separată în care efectele ierarhizării au efecte reduse asupra finanțării, limitate eventual la finanțări suplimentare, de excelență. Finanțarea suplimentară ar trebui să se acorde în urma unor comparații/ierarhizări comprehensive (pentru toate universitățile/programele de studii din sistem).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

CNATDCU

În prezent, Regulamentul de organizare și funcționare al CNATDCU prevede "stabilirea standardelor specifice de evaluare a domeniului sau domeniilor științifice arondate", în domeniile fundamentale. Nu este nici o referire la diferențierea universităților pe misiuni. Ca urmare, proiectul propune o reformulare care să țină seama de această doleanță: "standardele specifice de evaluare vor fi diferențiate în funcție de categoria în care se încadrează universitatea".

Se sugerează o reformulare a standardelor ținându-se cont de tipul de universitate:

Criterii / indicatori	Ponderea criteriilor pe clase de universități		
	A. Universități cu activități preponderente de cercetare, dar care fac și predare și servicii, asumându-și un rol național, internațional	B. Universități cu activități preponderente de predare dar care fac și cercetare și servicii, asumându-și un rol regional	C. Universități axate pe dimensiunea locală, care fac și cercetare și predare
1. Cercetarea științifică / creația artistică	50	25	10
2. Educația/predarea	35	50	30
3. Relația cu societatea	15	25	60
	100	100	100

Proiectul demonstrează că în acest moment pot exista indicatori măsurabili pentru toate categoriile de activități.

Personalul universităților din categoria A poate și trebuie să fie evaluat conform criteriilor actuale. Propunem chiar o ridicare a standardelor minimale prezente.

Personalul universităților din categoria B trebuie să fie evaluat în mare măsură pe baza contribuțiilor științifice în cercetarea pedagogică și prin contribuțiile la dezvoltarea regiunii: contracte în regiune cu terți, contribuții la dezvoltarea regională (strategii de dezvoltare regională etc.).

Personalul universităților din categoria C trebuie evaluat în primul rând în raport cu implicarea în comunitatea locală: proiecte de dezvoltare a localităților aferente locației, proiecte POSDRU sau POSCCE cu țintă localitățile aferente locației etc, pe lângă, evident, contribuții științifice pe plan național și internațional care trebuie de asemenea cerute, însă într-o mai mică măsură.

În acest fel, profesorii și conferențiarilor pot fi profesori de universitate, nu de stat.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

ARACIS

Conform Regulamentului de Organizare și funcționare al ARACIS, acesta "elaborează standardele de acreditare, standardele de referință și indicatorii de performanță pentru evaluarea și asigurarea calității în învățământul superior, precum și metodologia de evaluare, pe care le prezintă Ministerului Educației și Cercetării pentru a fi promovate prin hotărâri ale Guvernului". Standardele de referință și indicatorii de performanță nu țin cont de asumarea misiunii de către universitate și încadrarea ei într-una din categoriile de mai jos.

Criterii / indicatori	Ponderea criteriilor pe clase de universități		
	A. Universități cu activități preponderente de cercetare, dar care fac și predare și servicii, asumându-și un rol național, internațional	B. Universități cu activități preponderente de predare dar care fac și cercetare și servicii, asumându-și un rol regional	C. Universități axate pe dimensiunea locală, care fac și cercetare și predare
1. Cercetarea științifică / creația artistică	50	15	10
2. Educația/predarea	25	50	30
3. Relația cu societatea	5	25	50
4. Dimensiunea instituției	5	5	5
5. Internaționalizarea	15	5	5
TOTAL	100	100	100

Metodologia de evaluare, standardele și criteriile trebuie modificate ținând seama de ponderile fiecărei categorii de instituții de învățământ superior. Ca urmare, activitatea de cercetare științifică, infrastructura de cercetare științifică trebuie evaluată corespunzător la universitățile din categoria A, activitatea de predare și infrastructura aferentă trebuie examinată cu preponderență la universitățile din categoria B, iar implicarea locală, relația cu societatea, la cele din categoria C.

MECTS

Prin Direcția Generală a Învățământului Superior, MECTS poate interveni asupra universităților clasificate pe ultimele locuri în clasele asumate, fie:

- Promovând auto-poziționarea lor în altă categorie mai aproape de importanța reală pe care o au și participării lor reale la binele public;
- Promovând absorbția în, sau unirea universităților vizate cu universități din alte categorii;
- Provoacă desființarea unor universități neviabile în oricare categorie.

3.4. Structura și activitățile Agenției de clasificare a universităților

1. Agenția care întocmește clasificarea este o agenție independentă, de tipul ONG, care cooperează cu Consiliile Ministerului Educației și Cercetării, cu beneficiarii. Ierarhizarea se realizează pe baza unei grile construite de către agenție printr-un grup operativ compus din experți în învățământ superior și beneficiari ai învățământului superior în colaborare cu un institut de prestigiu de sondare a opiniei publice. Membrii grupurilor operative de lucru, care întocmesc efectiv ierarhizarea pe baza datelor CNFIS, ale universităților, chestionarelor lansate către beneficiari, nu pot fi persoane aflate în funcții de conducere ale universităților, pentru a se asigura imparțialitatea clasificărilor. În cadrul agenției presa va fi reprezentată cu o publicație de impact la nivel național (Capital, Ziarul Financiar).

2. Acțiuni pentru operaționalizarea procesului de clasificare. Procesul de clasificare se propune a se desfășura :

- înființarea Agenției de clasificare a universităților, la inițiativa MEDC;
- constituirea grupurilor operative de lucru formate din experți;
- elaborarea metodologiei de colectare, validare și interpretare a datelor;
- elaborarea instrumentelor de măsură și validarea lor;
- colectarea datelor și validarea lor;
- prelucrarea datelor ;
- realizarea clasificărilor oficiale (globale și parțiale pe criterii)
- crearea suportului informațional pentru construire clasamentelor opționale (pagini WEB, acces on-line;
- publicarea ierarhizărilor;
- organizare dezbateri.

Durata acestor acțiuni se estimează la minimum 12 luni de la înființarea agenției.

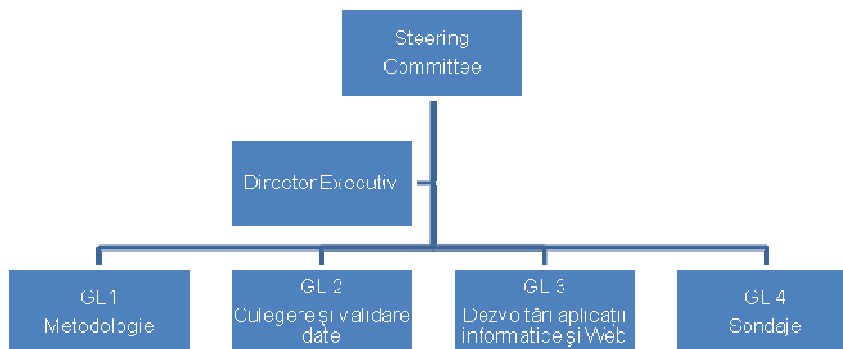
3. Organizarea Agenției de clasificare

Activitatea este coordonată de un Comitet Director (Steering Committee) care are atribuții de elaborare a strategiilor și tacticilor de ierarhizare validarea metodologiilor și instrumentelor, supervizarea aplicațiilor și validarea ierarhizării.

Activitatea propriu-zisă este condusă de un Director Executiv care are în subordine, patru Grupuri de Lucru (GL 1-4). Aceste GL vor organiza următoarele operațiuni:

- elaborarea metodologiilor de lucru, punctual pentru fiecare criteriu;
- culegerea și validarea datelor;
- dezvoltarea de aplicații informatice ca suport al întocmirii ierarhizării și diseminării ei în societate;
- efectuarea de sondaje acolo unde este necesar.

Organigrama Agenției de clasificare este prezentată mai jos.

4. Desfășurarea în timp a activităților. Diagrama GANTT

Denumirea activităților	Luni												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1. Înființarea Agenției de clasificare a universităților	■	■	■										
2. Constituirea grupurilor operative de lucru formate din experți		■	■										
3. Elaborarea metodologiei de colectare, validare și interpretare a datelor			■	■									
4. Elaborarea instrumentelor de măsură și validarea lor (inclusiv simulare)				■	■	■							
5. Colectarea datelor și validarea lor (inclusiv simulare)				■	■	■	■	■					
6. Prelucrarea datelor						■	■	■	■				
7. Realizarea clasificărilor oficiale (globale și parțiale pe criterii)										■	■		
8. Crearea suportului informațional pentru construire clasamentelor opționale (pagini WEB, acces on-line)					■	■	■	■	■				
9. Publicarea ierarhizărilor													■
10. Organizarea de dezbateri.													■

În primă instanță, se propune un studiu pilot pe câteva universități care s-au oferit exercițiului: Universitatea Alexandru Ioan Cuza, Iași, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Școala de Studii Politice și Administrative București, Universitatea Politehnica Timișoara, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, o academie de muzică.

Teme de discuție:

- instituția/instituțiile care își asumă realizarea acestui exercițiu
- surse de finanțare pentru costurile de organizare și administrație
- componența echipei de lucru
- metodologie pentru aplicații (dacă va fi cazul).

ⁱ Foundation for Teaching Economics

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Bibliografie:

Aghion, P. et al. (2008), *Higher aspirations: An agenda for reforming European universities*, Bruegel Report

Bornarel, J. (2002) *Financement de l'enseignement supérieur*, Conference des Doyens et Directeurs;

DiMaggio, P.J., Powell, W.W., The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality. În W.W. Powell, P.J. DiMaggio (eds.), *The new institutionalism in organizational analysis*, The University of Chicago Press, Chicago, 1991.

Dobbins, M., Knill, C., Higher Education Policies in Central and Eastern Europe: Convergence toward a Common Model?, *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 22, 3, 2009, pp. 397–430

Hartwig, L. (2006), *Funding Systems and Their Effects on Higher Education Systems*, OECD;
Johnson, H. (2001) Neutral, Colluding or Subversive? Recognizing the Political Implications of the Marketing Subdiscourses in English Higher Education, *Educational Management & Administration* 0263-211X (200107) 29:3, SAGE Publications (London, Thousand Oaks and New Delhi);

Kitagawa, F., Oba, J. (2009), *Managing differentiation of higher education system in japan: connecting excellence and diversity*, springerlink

Kraatz, M.S., Zajac, E.J., Exploring the limits of the new institutionalism: The causes and consequences of illegitimate organizational change, *American Sociological Review*, 61, 1996, pp. 812–836

Mărcuș (2009) coord. – *Ghidul competitivității și calității*, Presa Universitară Clujeană

Morphew, C.C., (2009), Conceptualizing Change in the Institutional Diversity of U.S. Colleges and Universities, *The Journal of Higher Education*, Vol. 80, No. 3, pp. 243 – 269

Neave, G. (1979) Academic drift: some views from Europe. *Studies in Higher Education* 4(2), 143-59 apud Van Vught Frans (2009) *Diversity and Differentiation in Higher Education, Higher Education Dynamics, vol. 28*, Dordrecht: Springer;

Panaite, N., Managementul calității și ierarhizarea universităților românești, Editura Paidea, București, 2000, p. 89

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Panaite, N., (1998) , Implicații manageriale ale trecerii la finanțarea globală a universităților, Editura Paidea, București, , pp. 31 – 56.

Panaite, N., (2002), Calitate și adaptabilitate în managementul facultăților cu profil economic, Editura Sedcom Libris, Iași, pp. 68 – 98.

Salmi, J. and A. Hauptman (2006), *Innovations in Tertiary Education Financing: A Comparative Evaluation of Allocation Mechanisms*, Education Working Paper Series, Number 4, World Bank, Washington, D.C.

Twining, William, (2000) *Globalisation & Legal Theory*, Butterworths, London.

Van Vught, F. (2007), Diversity and Differentiation in Higher Education Systems. Challenges for the Knowledge Society, www.uhr.no/documents/Fran_van_Vught_text.pdf

van Vught, F.A., Kaiser, F., File, J.M., Gaethgens, C., Peter, R., Westerheijden, D.F. (2010) U-Map – The European Classification of Higher Education Institutions, http://www.u-map.org/U-MAP_report.pdf

von Humboldt, W., „Über die innere und aussere Organisation der höheren wissenschaftlichen Anstalten in Berlin“, in *Gelegentliche Gedanken über Universität*, Reclam, Leipzig, 1990

Vlăsceanu, L., Hâncean, M.G., Voicu, B., *Starea Calității în Învățământul Superior. Barometrul calității – 2009*, Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, p. 21; la <http://proiecte.aracis.ro/academis/asigurarea-calitatii-Invatamantului-universitar/rezultate/>

***CHEPS (2008) - *Mapping Diversity*, http://www.u-map.eu/CHEPS_Mapping%20Diversity.pdf

***CNFIS(2008) - *Propunere privind Metodologia de repartizare pe instituții de învățământ superior a alocațiilor bugetare pentru finanțarea de bază în anul 2008*, p. 4, <http://www.cnfis.ro/fb2008/Propunere-MetodologieFB2008.pdf>

***Le modele d'allocation des moyens aux universites, http://media.enseignementsup_recherche.gouv.fr ;

*** Educational Policy Institute (2005). *Global Higher Education Rankings, Affordability and Accessibility in Comparative Perspectives*, <http://www.educationalpolicy.org/pdf/Global2005.pdf>

*** Virginia higher education performance funding model, <http://www.schev.edu/Reportstats/fundingmodel.pdf>;

Adler, N. și A.-W. Harzing (2009) *"When Knowledge Wins: Transcending the Sense and Nonsense*

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR ȘI A CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

of Academic Rankings", Academy of Management Learning & Education, 2009, Vol. 8, No. 1, 72–95;

***Consiliul Europei (2007) *Recommendation CM/Rec(2007)7 of the Committee of Ministers to member states on good administration*, Adopted by the Committee of Ministers on 20 June 2007 at the 999bis meeting of the Ministers' Deputies;

*** HEFCE (2000) *Diversity in higher education: HEFCE policy statement*, la http://www.hefce.ac.uk/pubs/HEFCE/2000/00_33.htm

www.arwu.org

*** Institut Thomas More (2009) , *Vers quel classement européen des universités? Etude comparative du classement de Shanghai et des autres classements internationaux*, Note de Benchmarking 4, Bruxelles ;

http://www.arra.sk/index.php?module=documents&JAS_DocumentManager_op=downloadFile&JAS_File_id=50www.che.de

www.topuniversities.com

www.universityranking.ch

www.usnews.com

www.u-map.eu

http://www.perspektywy.org/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=8&Itemid=51

www.ireg-observatory.org